

ÅRSRAPPORT 2013

BARNE-, UNGDOMS- OG FAMILIEDIREKTORATET

1

LEDERS BERETNING

AV MARI TROMMALD, DIREKTØR BARNE-, UNGDOMS- OG FAMILIEDIREKTORATET

DIREKTØR BUFDIR
MARI TROMMALD

**ÅRSRAPPORT FOR
BARNE-, UNGDOMS-
OG FAMILIE-
DIREKTORATET**

ANSVARLIG UTGIVER:
Barne-, ungdoms-
og familiedirektoratet

POSTADRESSE:
Postboks 2233,
3103 Tønsberg
Sentralbord: 466 15 000

Design: Dinamo Magazine
Trykk: Andvord Grafisk AS
Foto: Fotografbureauet /
Tine Poppe
Forsidefoto: Corbis

De aller fleste barn i Norge vokser opp i trygge omgivelser sammen med gode omsorgspersoner. Majoriteten av voksne fungerer godt og deltar i arbeids- og samfunnsliv. For noen barn og voksne er det derimot ikke slik. Bufdirs oppgave er å sørge for tjenester av god kvalitet til barn, unge og familier som trenger hjelp.

Direktoratet tilbyr familieverntjenester, spesialisert barnevern og tjenester rettet mot små og sårbare grupper, som eksempelvis personer utsatt for tvangsekteskap og menneskehandel. I tillegg til å sørge for tjenesteyting, følger direktoratet opp vedtatt politikk gjennom forvaltning av tilskuddsordninger og myndighetsutøvelse. Bufdir når i hovedsak de fastsatte målene i tildelingsbrevet.

Bufetats tjenester er for hele landets befolkning og er lokalisert på omlag 270 steder. Etaten skal fortsette arbeidet med å bedre kvaliteten i tjenestene og tilpasse den til barn og familiers behov. Etaten skal ikke drive eller finansiere aktiviteter innenfor kommunens lovpålagte oppgaver. Derfor skal slike oppgaver fases

ut av etaten. Deler av driften av omsorgssentrene og tilbudet til enslige mindreårige asylsøkere har blitt nedlagt, mens andre ansvarsområder har kommet til. Direktoratet har de siste årene fått ansvaret for oppgaver på inkluderingsområdet, oppvekstområdet og voldsområdet. Det skal bygges opp kompetanse på alle disse fagfeltene.

Bedre kvalitet i tilbudet fra barnevernet

Barn som trenger hjelp skal få et virkningsfullt tiltak så raskt som mulig. Kommunalt barnevern har gjennom økt satsing tatt ansvar for en større andel av barnevernets tiltak. En konsekvens av dette er at barna og ungdommene som søkes til Bufetat har behov for mer spesialiserte tjenester enn tidligere. Aktivitetsveksten har flatet noe ut og det var i 2013 en vekst på 1,4 prosent i oppholdsdager i Bufetat sammenlignet med 2012. I 2013 har etaten som del av kvalitetsutviklingsprogrammet gjennomført en omfattende differensiering og spesialisering av barnevernsinstitusjonene og vi er godt på vei mot målet om å tilby tiltak tilpasset det enkelte barns behov.

Bufdirs oppgave er å sørge for tjenester av god kvalitet til barn, unge og familier som trenger hjelp.

Satsningen på kunnskapsbaserte metoder for barn med atferdsproblematikk fremstår også som vellykket.

Erfaringen fra 2013 viser at det ofte var ledig kapasitet i atferds-tiltakene Bufetat tilbyr eller har avtaler med, noe som viser en svak nedgang i etterspørselen etter slike tiltak. Direktoratet har etablert et nasjonalt inntaksteam for å sikre at det blir valgt riktig tiltak til det enkelte barn og at man utnytter kapasiteten i tiltaksapparatet best mulig. Foreløpig evaluering viser at kommunene er fornøyde med ordningen.

Bruk av fosterhjem

Bufetat har i 2013 rekruttert flere fosterhjem enn noensinne. Utviklingen over mange år har vist at barnevernet har klart å tilby de aller fleste barn en familiesetting gjennom bruk av fosterhjem med ulik grad av forsterkning. Denne utviklingen er i tråd med faglige anbefalinger og tilbakemeldinger i brukerundersøkelsene. Det har vært en økning i ulike typer fosterhjem, men til tross for økningen er det fortsatt barn som må ivaretas lengre enn ønsket i beredskapshjem

eller institusjon før man finner rett fosterhjem.

Barn med behov for akutttiltak

Halvparten av alle barn og unge i Bufetats tiltaksapparat plasseres først i et akutttilbud. Antall akutt-plasseringer har økt kraftig de siste årene. Det er viktig at barnet og familien er godt forberedt på endringen som skal skje, og akutt-plasseringer skal unngås, om mulig. Staten har i samarbeid med nasjonalt programutvalg bestående av forskningsmiljøer, profesjonene, brukere og kommuner utarbeidet en standard for akuttarbeid i Bufetat. Standarden skal bidra til et mer målrettet og systematisk arbeid, både under oppholdet og i samarbeid med hjem, skole og helsetilbud. Bufdir vil utarbeide en rapport om akuttarbeid og anbefalinger på dette området i løpet av våren 2014.

En velfungerende familievern-tjeneste og styrking av familiernes evne til god omsorg

Foreldre som opplever samlivsbrudd og voksne som har andre utfordringer med å utøve en god foreldrerolle, kan bety en risiko for barns oppvekstmuligheter.

Familievernet har hatt en betydelig produktivitetsvekst de siste årene. Fra 2006 til 2013 har antall konsultasjoner økt med 22,4 prosent. Til tross for økt samlet aktivitet, gir familievern-tjenesten 90 prosent av familiene tilbud om meklingstime innen tre uker. Kravet om 100 prosent er ikke nådd, men resultatet er forbedret sammenlignet med 2012.

Direktoratet har i 2013 gjennomgått det samlede familievern-tilbudet. Gjennomgangen viser at det nasjonale tilbudet er godt. For å møte en økende oppgaveportefølje er det likevel behov for omlegging ved å øke bruk av digitale løsninger, samle og styrke enkelte tjenester og øke fokus på forebygging. Dette vil bidra til en mer robust og kompetent tjeneste.

Fremme likestilling og hindre diskriminering

Direktoratet har nådd målet om å gjennomføre flere aktiviteter for å fremme likestilling og hindre diskriminering. Bufdir er godt i gang med å etablere et system for dokumentasjon av levekårene til mennesker med nedsatt funksjonsevne. Faktarapporten om

LEDERS BERETNING

MARI TROMMALD

» utviklingshemmedes levekår, som ble oversendt departementet i februar i fjor, viser at levekårene for mennesker med utviklingshemming har blitt bedre de siste 20 årene. Rapporten viser også at det fortsatt er mange som ikke har arbeid eller er i arbeidsrettet tiltak, og for mange som bor i institusjonslignende boliger. Deltasenteret i Bufdir har hatt stor aktivitet for å nå målet om et tilgjengelig og universelt utformet samfunn. Vi har fått en oppdatert holdnings- og levekårsundersøkelse om lesbiske, homofile, bifile og transpersoner.

Vold i nære relasjoner

Barn og voksne som utsettes for vold er svært sårbare. Når evalueringen av krisesenterloven leveres i slutten av 2014, vil den gi etterspurt kunnskap om konsekvenser av lovfestingen. Det er grunn til å tro at tilbudet fra både krisesentrene og sentrene mot incest og seksuelle overgrep varierer. Derfor har Bufdir endret kravene til rapportering slik at de gir et bedre grunnlag for å følge med på utviklingen i disse tilbudene. Det er også iverksatt flere tiltak for å øke kompetansen ved krisesentertilbudene i hele landet.

Med disse tiltakene bidrar vi til å nå målet om å gi gode og tilgjengelige tilbud til personer som er utsatt for vold i nære relasjoner, og å gi et tilbud av høy kvalitet.

Samarbeid

Samarbeid med kommunene skjer både i form av samarbeidsavtaler og andre former for formalisert samarbeid. Direktoratet samarbeider også tett med brukerorganisasjoner, andre etater og profesjonsorganisasjoner. De fem regionene har alle etablert egne arenaer for samhandling med kommunene. Familieverntjenestene, hvor 19 av 49 er kirkelige kontorer, har også et utstrakt samarbeid med kommuner. Etaten har tett dialog med de private aktørene som leverer halvparten av barnevernstiltak etaten tilbyr. Disse inngår som del av den samlede tjenesteytingen og inngår dermed i rapporteringen på aktivitet på lik linje med aktiviteten som leveres i statlig regi.

Effektivisering av drift

BLD har de siste fire årene stilt krav til omlegging og effektivisering av driften i etaten, spesielt administrative funksjoner. Etaten

arbeider med omstilling, blant annet i form av mer standardiserte og automatiserte tjenester. Et eksempel er innføringen av fullelektronisk post- og saksbehandling som ble implementert på de fleste av etatens lokasjoner. I 2013 har etaten redusert antall ansatte med 335 årsverk, om lag 87 av disse årsverkene er redusert innenfor administrative oppgaver. At flere barn får hjelp fra det statlige barnevernet og at utgiftene per barn går ned, viser en betydelig effektivisering.

Samlet innsats

2013 har vært et år preget av hardt arbeid for å nå etatens mål. Medarbeidere, ledere og tillitsvalgte har vist stort engasjement og gjennomføringsvilje. Jeg vil takke etatens ansatte for innsatsen og det engasjementet som ytes hver eneste dag for å gi et godt tilbud til barn, unge og familier.

DIREKTØR

MARI TROMMALD

INNHold

ÅRSRAPPORT 2013

1. LEDERS BERETNING	2
2. INTRODUKSJON TIL VIRKSOMHETEN OG HOVEDTALL	8
2.1 Omtale av virksomheten og samfunnsoppdrag	8
2.2 Presentasjon av utvalgte hovedtall	16
Barnevern	16
Økonomi og produktivitet utvikling	20
Familieverntjenestene	23
Tilskuddsforvaltning	24
3. ÅRETS AKTIVITETER OG RESULTATER	26
Hovedmål 1	26
Aktivitetsutvikling barnevern	27
Delmål 1.1	29
Delmål 1.2	32
Delmål 1.3	34
Delmål 1.4	40
Delmål 1.5	40
Hovedmål 2	43
Delmål 2.1	45
Delmål 2.2	49
Delmål 2.3	50
Delmål 2.4	52
Hovedmål 3	53
Delmål 3.1	54
Delmål 3.2	55
Delmål 3.3	60
Hovedmål 4	63
Delmål 4.1	64
Delmål 4.2	67
Hovedmål 5	68
Delmål 5.1	69
Delmål 5.2	69
Delmål 5.3	71
Hovedmål 6	72
Delmål 6.1	75
Delmål 6.2	78
Rapportering på øvrige områder	80
Handlingsplaner	80

4.	STYRING OG KONTROLL AV VIRKSOMHETEN	88
4.1	Andre forhold	89
4.2	Oppfølging av saker fra Riksrevisjonen	89
4.3	Personalforvaltning og internkontroll	90
4.4	Aktivitets- og redegjøringsplikten	91
4.5	Universell utforming	92
4.6	Sosiale hensyn i offentlige anskaffelser	92
4.7	Sikkerhet og beredskap	92
4.7.1	Varslingsrutiner	92
5.	VIRKSOMHETS- OG REGNSKAPSRAPPORTERING	94
5.1	Utgiftsutvikling	94
	Kapittel 842/3842 – Familievernet	94
	Kapittel 855/3855 – Statlig barnevern	95
	Kapittel 856/3856 – Enslige mindreårige asylsøkere	98
5.2	Forklaringer til statsregnskapet	99
	Kapittel 842/3842 – Familievernet	99
	Kapittel 855/3855 – Statlig barnevern	99
	Kapittel 856/3856 – Enslige mindreårige asylsøkere	100
	Kapittel 858 – Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet	100
	Kapittel 859 – EUs ungdomsprogram	101
	Prosjekt- og tilskuddsmidler	102
	VEDLEGG	104

2 INTRODUKSJON TIL VIRKSOMHETEN OG HOVEDTALL

2.1

OMTALE AV VIRKSOMHETEN OG SAMFUNNSOPPDRAG

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) leder Barne-, ungdoms- og familieetaten (Bufetat) og Bufetat Senter for administrasjon og utvikling (BSA). Direktoratets formål er å styre virksomheten i regionene og sikre likeverdig tjenesteyting i hele landet. Rettssikkerhet, legitimitet, likebehandling, ivaretagelse av mangfold og saksbehandling av høy kvalitet er også sentralt. Som følge av dette har Bufdir formulert direktoratets visjon slik:

«Bufdir skal, i tråd med menneskerettighetene, styrke enkeltmenneskets muligheter til mestring og utvikling gjennom å fremme en trygg barndom, gode oppvekstvilkår, likestilling og ikke-diskriminering».

ORGANISASJONENS ANSVARSOMRÅDER

Bufdir er underlagt Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD) og er et fagorgan på områdene barnevern, barn, ungdom og oppvekst, adopsjon, familievern, likestilling og ikke-diskriminering og vold og overgrep i nære relasjoner. Bufdir behandler på vegne av departementet saker knyttet til barnevernloven, adopsjonsloven, barneloven, ekteskapsloven og rettsferdsvederlag m.m. Bufdir har ansvar for driften av LHBT-senteret og Deltasenteret, og er nasjonalt kontor for gjennomføringen av EU-programmet Erasmus + (tidligere Aktiv Ungdom). Bufdir forvalter tilskuddsordninger på vegne av departementet.

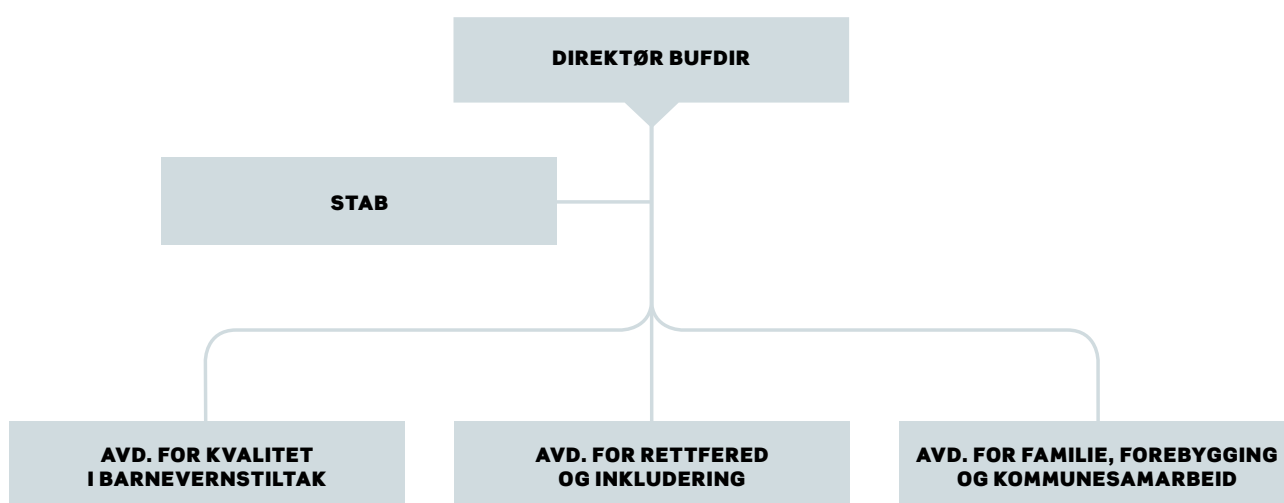
Bufdir har ansvar for styring av Bufetats fem regioner og direktoratet er klageinstans i saker om godkjenning av institusjoner.

Lovendringen for barnevernet, Prop. 106 L, som ble vedtatt i juni 2013 trådte delvis i kraft fra 1.1.2014. Denne vil få betydning for etatens og direktoratets videre utvikling og medfører blant annet at direktoratet fra 1.1.2014 er fagorgan for hele barnevernet, det vil si både det kommunale og det statlige.

Bufdir skal som leder av Bufetat tilby barnevernstiltak og familieverntjenester på vegne av staten. Hovedoppgaven i de fem regionene er å gi barn, unge og familier som trenger støtte tiltak med høy kvalitet i hele landet. Bufdir har samlet ansvar for inngåelse av nasjonale avtaler med private og ideelle leverandører innen barnevernstiltak samt kontrakter med kirkelige familievernkontorer

BUFDIRS ORGANISERING

Bufdir består av tre fagavdelinger, en kommunikasjonsenhet, en stab med ansvar for kontrakter (for hele etaten) og økonomi- og virksomhetsstyring. Direktoratet er lokalisert i Oslo, og Bufdirs ledergruppe består av direktør, avdelingsdirektører, kommunikasjonsdirektør, seksjonssjef for virksomhetsstyring, samt assisterende direktør.

KUNNSKAPSFORVALTNING OG FAGUTVIKLING

Bufdir skal bidra med relevant kunnskap, gi råd, informere og veilede og arbeide systematisk med dokumentasjon på egne fagområder. Direktoratet har i 2013 jobbet mer systematisk med utvikling og formidling av faglige retningslinjer, veiledere og anbefalinger. Dette er et arbeid som blir videreført i 2014. Bufdir jobber etter om lag samme mal og prosess som andre nordiske direktorater med tilsvarende ansvarsområder. Dette utviklingsarbeidet blir utført i tett dialog med brukerorganisasjoner, praksisfeltet og forskere. Våre virkemidler skal bygge på beste tilgjengelig kunnskap, som statistikk, forskning og kunnskapsoversikter.

NOEN PUBLIKASJONER BUFDIR HAR UTGITT, ELLER SOM DIREKTORATET HAR GITT MIDLER TIL VIA F.EKS. FORSKNINGS- OG UTVIKLINGSMIDLER:

OPPVEKSTRAPPORTEN 2013

FOSTERHJEM FOR BARNES BEHOV

Det største forskningsløftet på fosterhjemsområdet i Norge (2010-2013)

ÅPNE ROM, LUKKEDE ROM

LHBT-personer med etnisk minoritetsbakgrunn

SEKSUELL ORIENTERING OG LEVEKÅR

Levekårsundersøkelse om lesbiske, homofile og bifile i Norge

INTERVENSJONER FOR Å DEMPE FORELDREKONFLIKT

En kunnskapsoversikt

ADOPTERTE BARN, UNGDOM OG VOKSNE

En kunnskapsoppsummering om kognitiv kompetanse, psykisk helse og bruk av hjelpetjenester

DINE RETTIGHETER

Film og brosjyre om barn og unges rettigheter når de bor på institusjon

RETTE TIL Å VÆRE MED

Om rettigheter for personer med nedsett funksjonsevne

OPPSLAGSVERK

Hvordan kan vi hjelpe ungdom som står i fare for å falle utenfor skole og arbeidsliv?

BUFETATS ANSVARSOMRÅDER

Tiltakene i det statlige barnevernet omfatter bl.a. barnevernsinstitusjoner, statlige familiehjem og beredskapshjem, sentre for foreldre og barn, omsorgssentre for enslige mindreårige asylsøkere under 15 år og statlige hjelpetiltak i hjemmet. Hovedtyngden av arbeidsoppgavene til etaten er å drive barnevernsinstitusjoner. En betydelig andel av tjenesteproduksjonen blir levert fra private og ideelle leverandører. For institusjonsdriften er fordeling mellom tilbudet i egne tiltak og lag like stor som i private. Fosterhjemstiltak levert av private og ideelle aktører per 31.12.2013 utgjør om lag 1/3 av det totale antallet fosterhjemstiltak. Brukermedvirkning i form av barn, unge og families mulighet for innflytelse er et sentralt prinsipp i Bufetat.

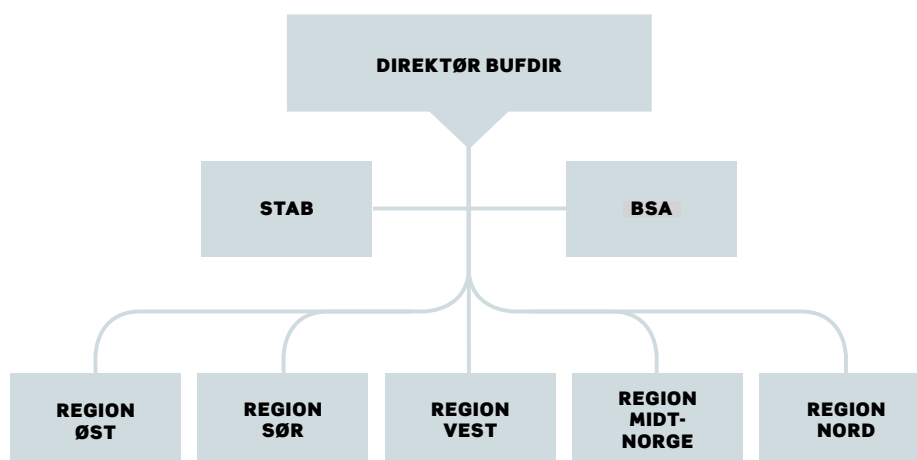
Familievernets kjerneoppgaver er behandling og rådgiving for par og familier, og mekling etter ekteskapsloven og barneloven. Tjenesten har 49 familievernkontorer på landsbasis, av disse er 19 kirkelige.

Bufetats fem regionkontorer ligger i Alta, Trondheim, Bergen, Tønsberg og Oslo (se grafikk s. 8 for en detaljert oversikt over hele tjenestetilbudet). Regionkontorene er ansvarlig for styring og oppfølging av driften i enhetene, samt løpende samarbeid med og veiledning av kommuner, skole og helsetilbud. Det jobbes kontinuerlig med å sikre kvalitet i egne tiltak og i godkjente private tiltak. Dette skjer i form av styring og regelmessige kontroller av myndighetskrav i tjenestetilbudet. Regionkontorene driver også noe forvaltning i form av behandling av søknader om adopsjon, og utbetaling av tilskudd og refusjoner.

BUFETATS ORGANISERING

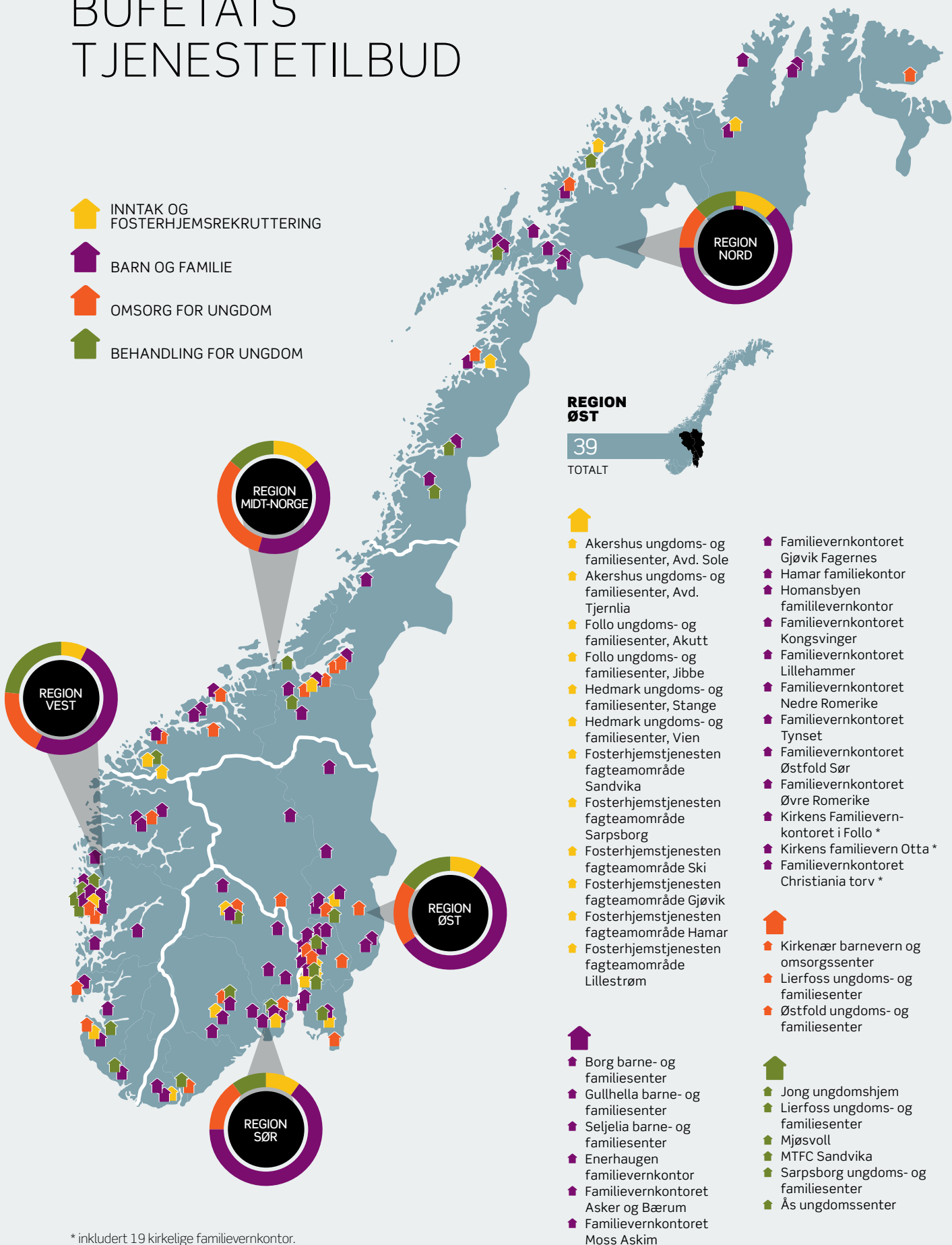
Bufdir mottar fullmakter fra BLD på vegne av Bufetat. Direktoratet har ansvaret for den faglige og administrative ledelsen av etaten, og kan instruere og delegere ansvar og oppgaver til regionene i Bufetat. Direktoratet samordner virksomheten i regionene og skal sikre likeverdig tjenesteyting i hele landet, rettsikkerhet, legitimitet, likebehandling, ivaretagelse av mangfold og saksbehandling av høy kvalitet.

Bufetat Senter for administrasjon og utvikling (BSA) er etatens interne tjenesteleverandør for oppgaver innen regnskap, lønn, personaladministrasjon/HR, IKT og arkiv/dokumentasjon. BSA har hovedkontor i Tønsberg. Bufetats ledelse består av direktør samt regiondirektører og direktør for BSA.

BUFETATS TJENESTETILBUD

- INNTAK OG FOSTERHJEMSREKRUTTERING
- BARN OG FAMILIE
- OMSORG FOR UNGDOM
- BEHANDLING FOR UNGDOM

* inkludert 19 kirkelige familievernkontor.

REGION SØR

25

TOTALT

- Agder og Telemark ungdomssenter akutt
- Buskerud og Vestfold ungdomssenter akutt
- Bufetat Buskerud inntak og fosterhjemsrekruttering
- Bufetat Vestfold inntak og fosterhjemsrekruttering
- Bufetat Arendal inntak og fosterhjemsrekruttering
- Bufetat Kristiansand inntak og fosterhjemsrekruttering
- Bufetat Telemark inntak og fosterhjemsrekruttering

- Buskerud barne- og familiesenter
- Vestfold barne- og familiesenter
- Telemark barne- og familiesenter
- Agder barne- og familiesenter
- Familievernkontorene Drammen-Kongsberg
- Familievernkontoret i Vestfold
- Familievernkontoret i Søndre Vestfold *
- Familievernkontoret i Hallingdal *
- Ringerike familievernkontor *
- Grenland familiekontor *
- Familiekontoret i Øvre Telemark *
- Familiekontoret i Aust-Agder *
- Familiekontoret i Vest-Agder *

- Buskerud ungdomshjem
- Telemark og Vestfold ungdomshjem
- Agder ungdomshjem

- Buskerud, Vestfold og Telemark behandling
- Agder behandling

REGION VEST

29

TOTALT

- Bergen Akuttsenter
- Stavanger Akuttsenter
- Sogn Ungdomssenter Akutt
- Fosterhjemsrekruttering Haugesund
- Fosterhjemsrekruttering Bergen
- Fosterhjemsrekruttering Stavanger
- Fosterhjemsrekruttering Sogn og Fjordane

- Bergen Barn og Foreldresenter
- Sogn og Fjordane Barn og foreldresenter
- Stavanger og Fonna Barn og Foreldresenter
- Bergen og omland familiekontor
- Kirkens familierådgivning Bishopshavn *
- Stiftelsen Bjørgvin *
- Familierådgivning
- Familievernkontoret i Odda
- Familievernkontoret på Stord
- Familievernkontoret i Sør-Rogaland *
- Familievernkontoret for Haugalandet *
- Familiekontoret i Nordfjord *
- Familiekontora for Sunnfjord og Sogn

- Sunnfjord og Sogn BVS
- Skjoldvegen BVS
- Haugesund BVS
- Stavanger Barnevernsenter
- KASA Ungdomssenter

- Bergen Ungdomssenter (Multifunc)
- Vestlundveien
- Sogn Ungdomssenter
- Sandnes Ungdomssenter
- Bjørgvin Ungdomssenter

REGION MIDT-NORGE

27

TOTALT

- Vikhovlia akuttsenter
- Kvammen akuttinstitusjon
- Sunnmørsheimen akuttinstitusjon
- Inntak og Fosterhjemsrekruttering Steinkjer
- Inntak og Fosterhjemsrekruttering Sør-Trøndelag *
- Inntak og Fosterhjemsrekruttering Trondheim
- Inntak og Fosterhjemsrekruttering Molde
- Inntak og Fosterhjemsrekruttering Ålesund

- Orkdal barnevernsenter
- Viktoria familiesenter
- Senter for foreldre og barn Molde
- Familievernkontoret i Namsos
- Familievernkontoret i Levanger
- Familievernkontoret i Sør-Trøndelag *
- Familievernkontoret i Kristiansund
- Familievernkontoret i Molde
- Familievernkontoret i Ålesund

- Spillumheimen ungdomsheim
- Karlenborg ungdomsheim
- Ranheim Vestre
- Gilantunet ungdomshjem
- Clausenengen ungdomshjem
- Kollen ungdomsbase
- Husafjellheimen ungdomsheim

- Stjørdal ungdomssenter (Multifunc)
- Storbuan ungdomshjem
- Sunnmørsheimen ungdomsheim

REGION NORD

29

TOTALT

- Alta US
- Ishavsbyen US
- Røvika US
- Fosterhjemtjenesten Bodø
- Fosterhjemtjenesten Hammerfest
- Fosterhjemtjenesten Sortland
- Fosterhjemtjenesten Tromsø

- Solbakken BFSr
- Sollia BFS
- Storåsen BFS
- Alta familievernkontor
- Harstad familievernkontor
- Bodø familievernkontor
- Tromsø familievernkontor
- Vesterålen familievernkontor
- Finnsnes familievernkontor
- Hammerfest familievernkontor
- Indre Finnmark FVK
- Narvik familievernkontor
- Øst-Finnmark familievernkontor *
- Mo i Rana Familievernkontor *
- Mosjøen familievernkontor *

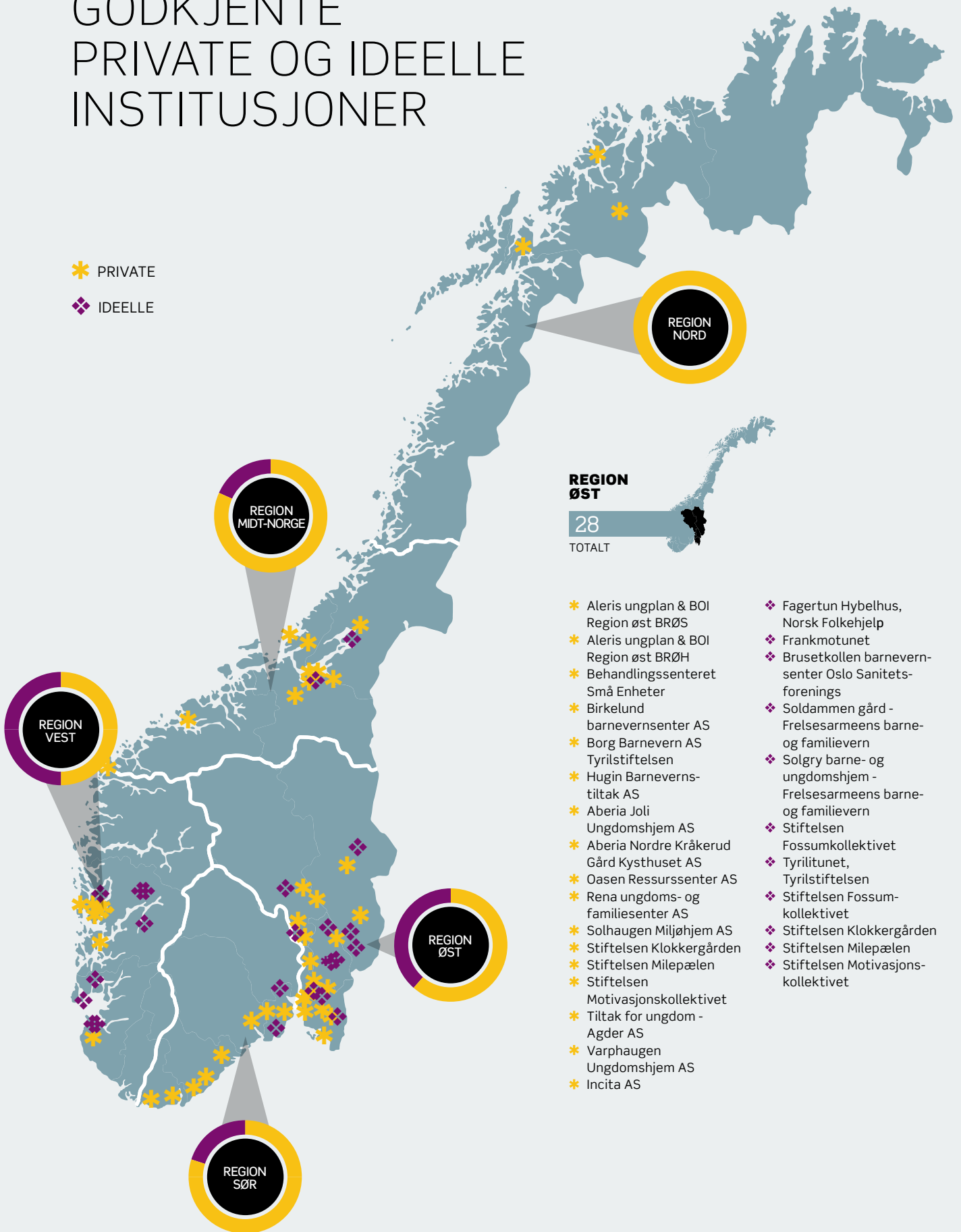
- Bodø UH
- Silsand UH
- Vadsø US

- Kvæfjord US
- Lamo US
- Tromsø US
- Yttrabekken US

GODKJENTE PRIVATE OG IDEELLE INSTITUSJONER

- * PRIVATE
- ◆ IDEELLE

**REGION
SØR****24**

TOTALT

- * Tiltak for Ungdom, Agder
- * Tiltaksgruppen AS, avd. Bjorbekk
- * Aleris Ungplan & BOI Sør Skien
- * Aleris Ungplan & Boi Region sør, avd. Skien Einaren Bofellesskap
- * Aleris Ungplan & BOI Sør Arendal
- * Aleris ungplan & Boi Region sør, avd. Arendal Kaddan Bofellesskap
- * Cocoon Ressurssenter for barnevern og etnisitet
- * Diamanten
- * LØFT AS
- * Skjærgårdskollektivet
- * Bølstadlia Avlastning og Omsorgssenter AS
- * Frelsesarmeens barne- og familievern Solgløtt
- * Næromsorg Sør AS
- * Linnea Kompetansenter
- * Stiftelsen Havnøy
- * UMA AS
- * Walle og Karlsen Consulting AS
- * Stiftelsen GRIP
- * Stiftelsen Bjørklund barnehjem

- ❖ Stiftelsen Vilde
- ❖ Stiftelsen Hiimsmoenkollektivet
- ❖ Stiftelsen Klokkegården
- ❖ Frelsesarmeens Solgløtt
- ❖ Tyrilistiftelsen

**REGION
VEST****16**

TOTALT

- * Aleris Ungplan
- * Jentespranget a/s
- * Lyderhorn barnevern
- * Sofus Barnevern
- * Tiltak for Ungdom Agder a/s vest
- * Tiltaksgruppen a/s avdeling Rogaland
- * Boenheten avd, Bergen
- ❖ Josephines stiftelse barnhjem
- ❖ Frelsesarmeen, Tryggheim
- ❖ Garnes Ungdomssenter
- ❖ Voss Barnevernssenter
- ❖ Styve Gard
- ❖ Stiftelsen Klokkegården Måløykollektivet
- ❖ Stiftelsen Hiimsmoekollektivet
- ❖ Bokn Bufellskap
- ❖ Solstrand Barnevernssenter Foreldre barn

**REGION
MIDT-NORGE****12**

TOTALT

- * Aleris Ungplan AS
- * Buan Gård AS
- * Villa Vika AS
- * Bakkan Bokollektiv AS
- * Stormyra Ritell DA
- * Våre Hjem AS
- * Interaktivt barnevern - Molde
- * Kletten Fjellgård AS

- ❖ Stiftelsen Rostad
- ❖ Rabita bo- og oppfølgingstjeneste
- ❖ Heggli barne- og ungdomshjem
- ❖ Gartnerhaugen

**REGION
NORD****3**

TOTALT

- * Aleris Unplan & BOINord
- * Aleris Unplan & BOI, Nymogården (Øverbygd)
- * Kvæfjord opplevelse og avlastning

2.2 PRESENTASJON AV UTVALGTE HOVEDTALL

I avsnittet under presenteres noen sentrale hovedtall som viser trender innenfor de ulike fagområdene. Det vises for øvrig til kapittel 3 for øvrige tall, trender og analyser.

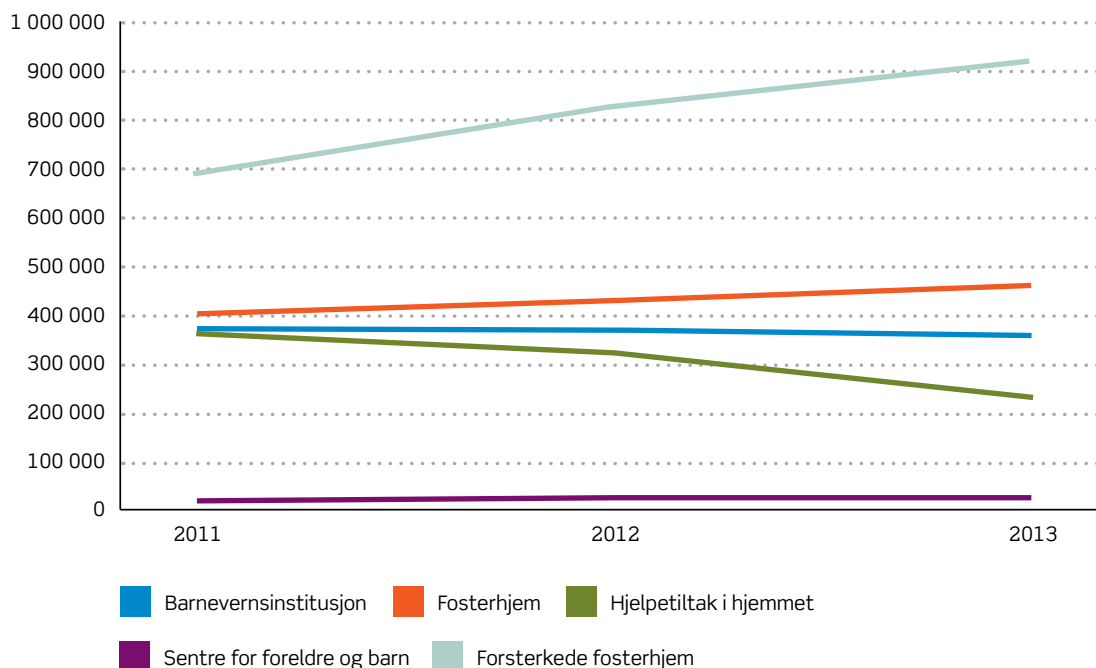
BARNEVERN

Aktivitet

Aktiviteten i det statlige barnevernet hadde en økning i 2013. Antall oppholdsdager for alle tiltakstypene eksklusive hjelpe-tiltak i hjemmet øker samlet med 7 prosent. Bruk av fosterhjem økte betydelig i 2013. Antall oppholdsdager i fosterhjem tilknyttet private tiltak øker med 34 prosent. Bruken av statlige beredskapshjem og kommunale fosterhjem med statlig forsterkning har hatt en vekst på rundt 10 prosent. Det er en nedgang i bruk av institusjon med 2,7 prosent. Antall oppholdsdager i hjelpetiltak i hjemmet reduseres i 2013 med 28 prosent, noe som er i samsvar med føringene om avvikling av ikke-lovpålagte oppgaver.

Figuren under viser trender over utviklingen i det statlige barnevernet.

FIGUR 1 ANTALL OPPHOLDSDAGER I BUFETATS BARNEVERNSTILTAK. 2011, 2012 OG 2013

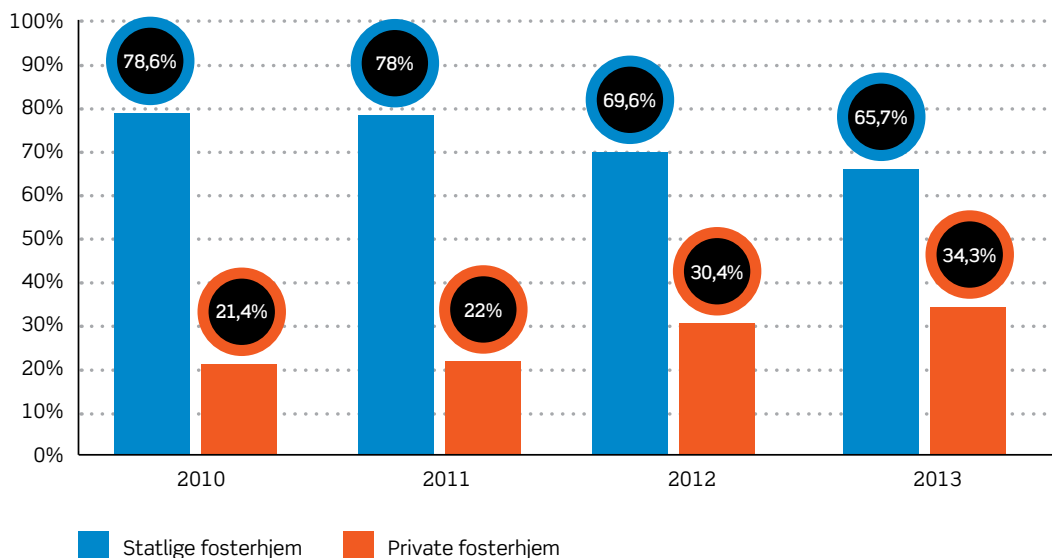
FORHOLDET MELLOM STATLIG OG PRIVAT LEVERANSE

Samlet kjøpte etaten tjenester fra private barnevernsleverandører for 1 906 mill. kroner i 2013. Kjøpene fordeler seg med 1 370 mill. kroner på institusjoner, 507 mill. kroner på fosterhjem og ca. 29 mill. på kjøp av plasser i sentre for foreldre og barn. De private leverandørene står med dette for om lag 50 prosent av samlede tjenester innen institusjonsdriften og for om lag 1/3 av fosterhjem. Andelen private fosterhjem har steget betydelig de siste årene, mens forholdet mellom statlige og private institusjoner er forholdsvis stabilt (fig. 2 og 3). Kjøp av tjenester på kjerneområdene er med det en meget vesentlig del av det samlede tjenestetilbudet både faglig og økonomisk. Bufdir har i 2013 gjennomført et betydelig analysearbeid for å se nærmere på de økonomiske forskjeller mellom statlig og privat tiltaksapparat. Hovedforskjell ser ut til å kunne deles i følgende:

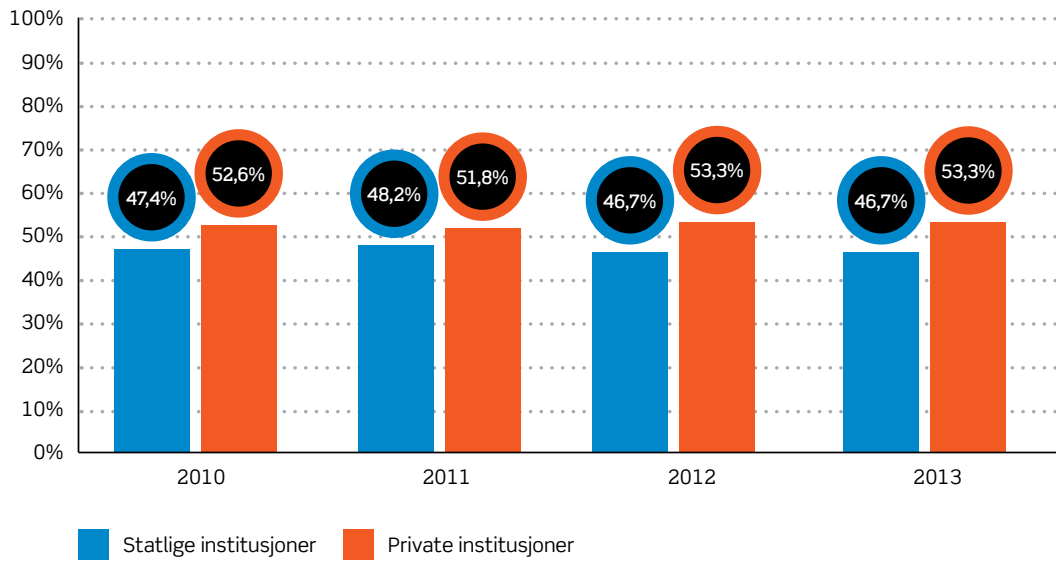
- Medarbeidere i private institusjoner jobber i snitt langt flere dager per årsverk i sine turnuser enn de ansatte i statlige institusjoner
- Kostnad til pensjon i statlige og ideelle institusjoner er høyere enn for kommersielle institusjoner
- Bufetats ansvar for avanserte og forskningsbaserte institusjoner, såkalte MultifunC-institusjoner og akuttinstitusjoner, er særlig ressurskrevende.

Samlet er dette hovedårsakene til at oppholdsdagene er mer kostbare i statlige institusjoner enn i de private institusjoner. Faglig og økonomisk oppfølging av de private leverandørene utøves gjennom den regionale godkjennings- og kontrollmyndigheten, samt kontraktsforvaltning, herunder løpende kontraktsoppfølging. Etaten har i 2013 kjøpt tjenester fra mellom 50 og 60 leverandører som samlet tilbyr inntil 1000 plasser for barn.

FIGUR 2 ANDEL STATLIGE OG PRIVATE FOSTERHJEM 2010-2013

FIGUR 3 ANDEL STATLIGE OG PRIVATE INSTITUSJONER 2010-2013

Barn og familiers behov skal være styrende for innhold og organisering av tjenestetilbudet. For å sikre bedre ressursbruk, faglig kvalitet i tjenestene og et tjenestetilbud i samsvar med behov hos kommuner og brukere, iverksatte Bufetat kvalitetsutviklingsprogrammet i 2011. Kompetanse og faglig standardisering har vært hovedinnsatser i 2013.

KVALITET

Gjennom god faglig styring, standardisering, differensiering, kompetansebygging og samarbeid med andre, arbeider Bufetat for å styrke kvaliteten i barnevernet. Kvalitetsutvikling følges også gjennom brukerundersøkelsen, som gir det enkelte barn mulighet til å evaluere tjenester barnet mottar. Denne undersøkelsen gir viktig kunnskap om hvor tilfredse brukerne er. Resultater fra brukerundersøkelsene i 2010, 2011 og 2013 viser behov for å følge opp forhold som påvirker barns opplevelse av trygghet i barnevernsinstitusjoner, samt et behov for tettere oppfølging av barns skolegang.

Fylkesmennesens tilsyn er også en viktig kilde til informasjon om kvalitet. I 2013 viste fylkesmennesens tilsyn at det er gitt 30 pålegg (brudd på myndighetskrav) og 75 begrunnede meldinger (kvalitetsforbedringer) etter individtilsyn på institusjon. Disse fordelte seg jevnt mellom private og statlige institusjoner, og antallet er noe høyere enn i 2012. Pålegg og merknader følges opp lokalt og av regionledelsen.

Bufetat har prøvd ut en kunnskapsbasert og standardisert praksis ved akutt plasseringer i institusjon og beredskapshjem. Gjennom slik standardisering ønsker etaten å styrke akuttplasserte barn og unges omsorgssituasjon, bidra til raskere situasjonsavklaring, og redusere stressnivået til disse barna. For å sikre gode tiltaksvalg og utnytte kapasiteten i tiltakene på en god måte, har Bufetat etablert en forsøksordning der deler av inntaksarbeidet ble sentralisert. Forsøket er avgrenset til institusjonsplasseringer for ungdom med alvorlige atferdsvansker. Bufdir har arrangert en internasjonal forskerkonferanse om hvordan man kan bedre barnevernsbarns skolegang. Direktoratet vil utarbeide konkrete anbefalinger om tiltak for å bedre skoleresultatene og utdannings situasjonen for barn i barnevernet.

ØKONOMI OG PRODUKTIVITETSUTVIKLING

Det er også i 2013 blitt gjennomført omfattende omstilling for å møte budsjettutfordringene. Etaten har samlet oppnådd en innsparing på ca. 150 mill. kroner i effekt på plan for budsjettbalanse i regionene. Det er store ulikheter regionene i mellom når det gjelder effekten av omstillingstiltak, og samlet har ikke effekten vært tilstrekkelig til å oppnå budsjettbalanse. Omstilling og driftsutfordringer i Region vest og Region nord var hovedårsakene til en spesielt krevende budsjettsituasjon. Region vest har også i 2013 hatt en stor aktivitetsvekst og det har vist seg i økt bruk av fosterhjem tilknyttet private tiltak og i kjøp av private institusjonsplasser.

Det har over lengre tid vært en betydelig produktivitetsvekst i Bufetat. Ved utgangen av 2013 fikk 28 prosent flere barn hjelp fra det statlige barnevernet sammenlignet med samme tidspunkt i 2009. I samme periode har utgiftene reelt steget med om lag 4 prosent i faste kroner, jf. figur 5.

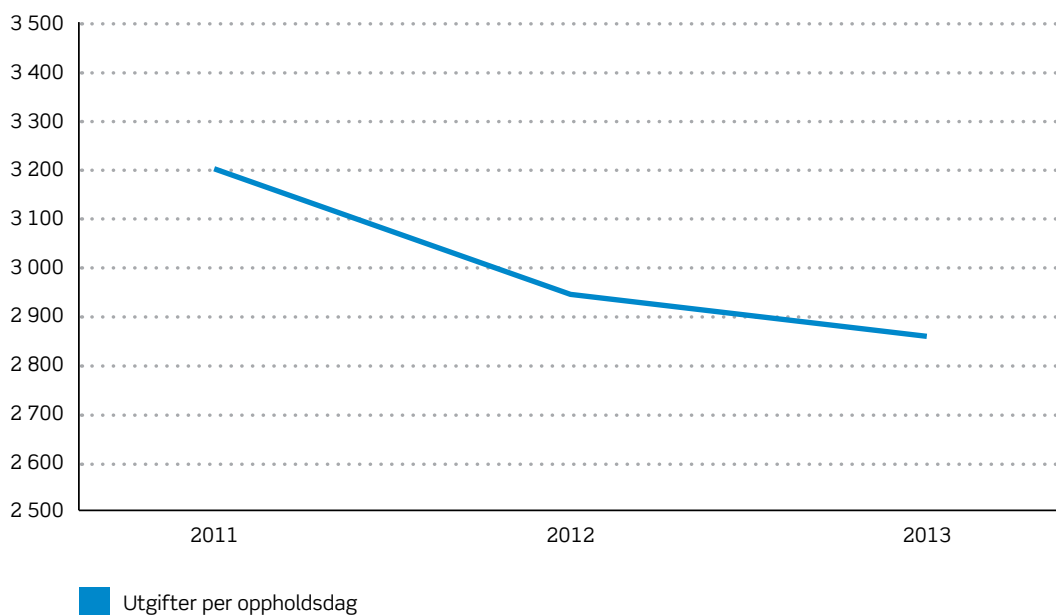
Utgifter fratrukket refusjoner per. oppholdsdag er reelt redusert med 5 prosent fra 2011–2013. At flere barn får hjelp fra det statlige barnevernet og at utgiftene per barn synker, viser en betydelig effektivisering. På tross av dette, har samlet effektivisering likevel ikke vært tilstrekkelig til å oppnå budsjettbalanse.

BIRK

2013 har også vært et meget aktivt år med tanke på etablering av et nytt fagsystem for hele barnevernet, BiRK. Piloten er i gang fra 5.2.2014. BIRK skal ferdigstilles, med en ytterligere utvikling, i 2014. Det ligger an til at arbeidet blir gjennomført innenfor de rammer som ble satt både for tid, faglige mål og økonomi. Oslo kommune har deltatt i styringsgruppen for prosjektet, og det arbeides nå med å bidra til at også Oslo skal kunne ta systemet i bruk innen 1.1.2015. Det er stor interesse fra private leverandører for å ta del i og benytte samme system. Det finnes ikke finansiering for en innlemming av de private på dette tidspunkt, men en slik løsning bør absolutt søkes utviklet. Dette vil gi betydelige muligheter for å sikre en felles metodikk og fagspråk i arbeidet med det enkelte barn uavhengig av om tjenestene ytes av statlige, kommunale eller private tiltak.

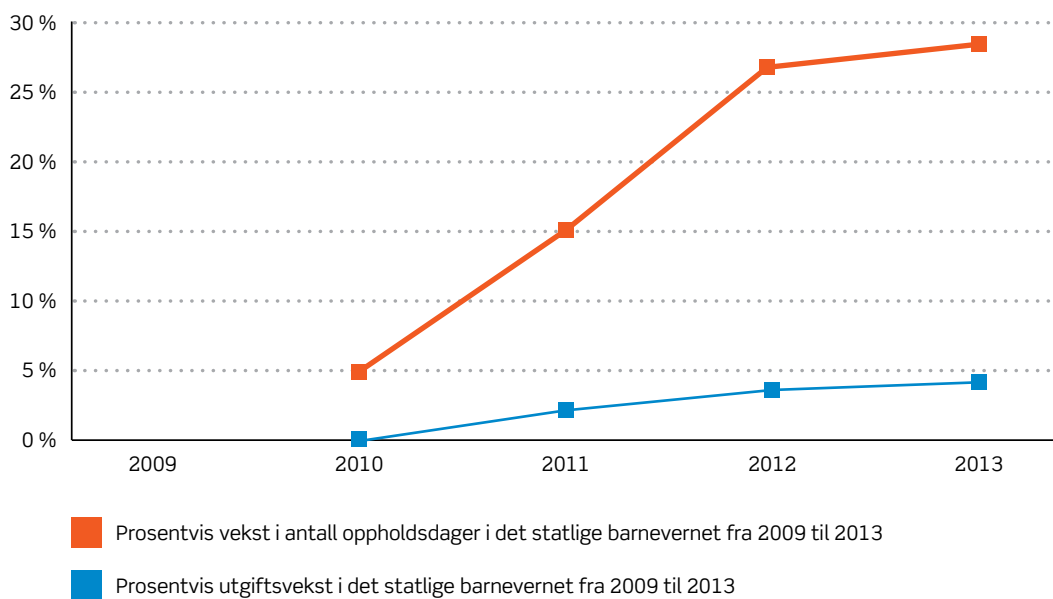
FIGUR 4

REGIONENES UTGIFTER PER OPPHOLDSDAG FOR ALLE FORMÅL I DET STATLIGE BARNEVERNET
- MÅLT I FASTE KRONER

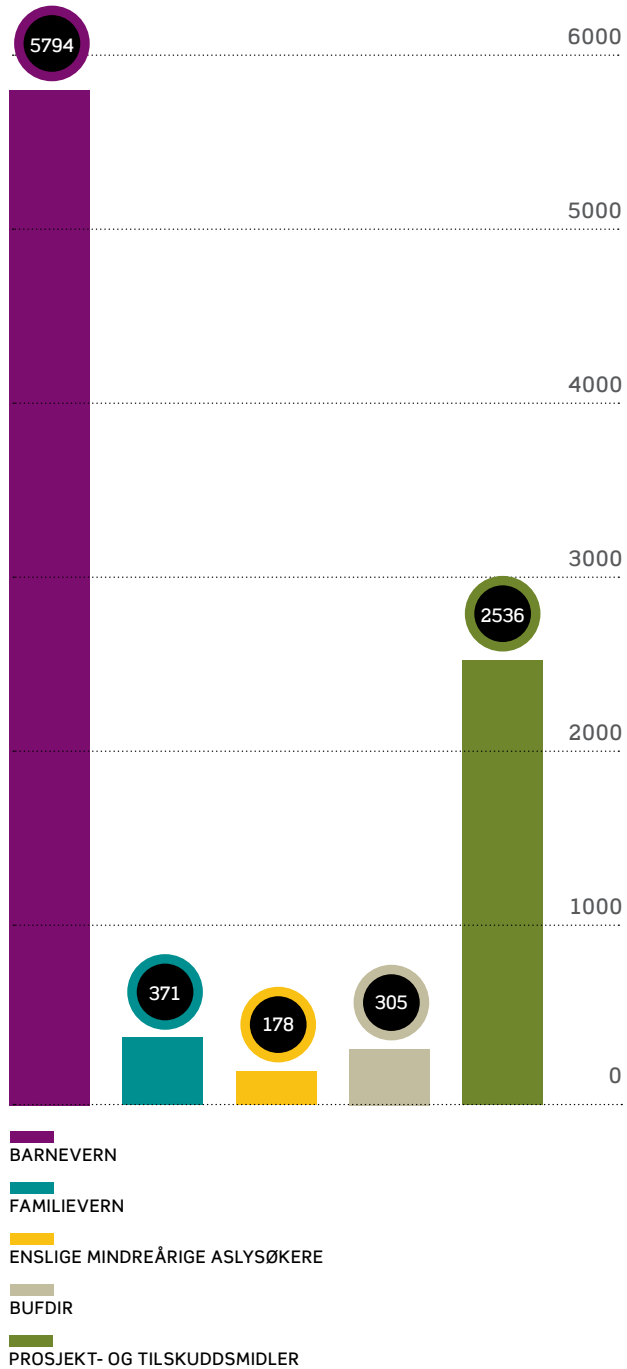
FIGUR 5

PROSENTVIS VEKST I ANTALL BARN OG REELLE UTGIFTER SIDEN 2009

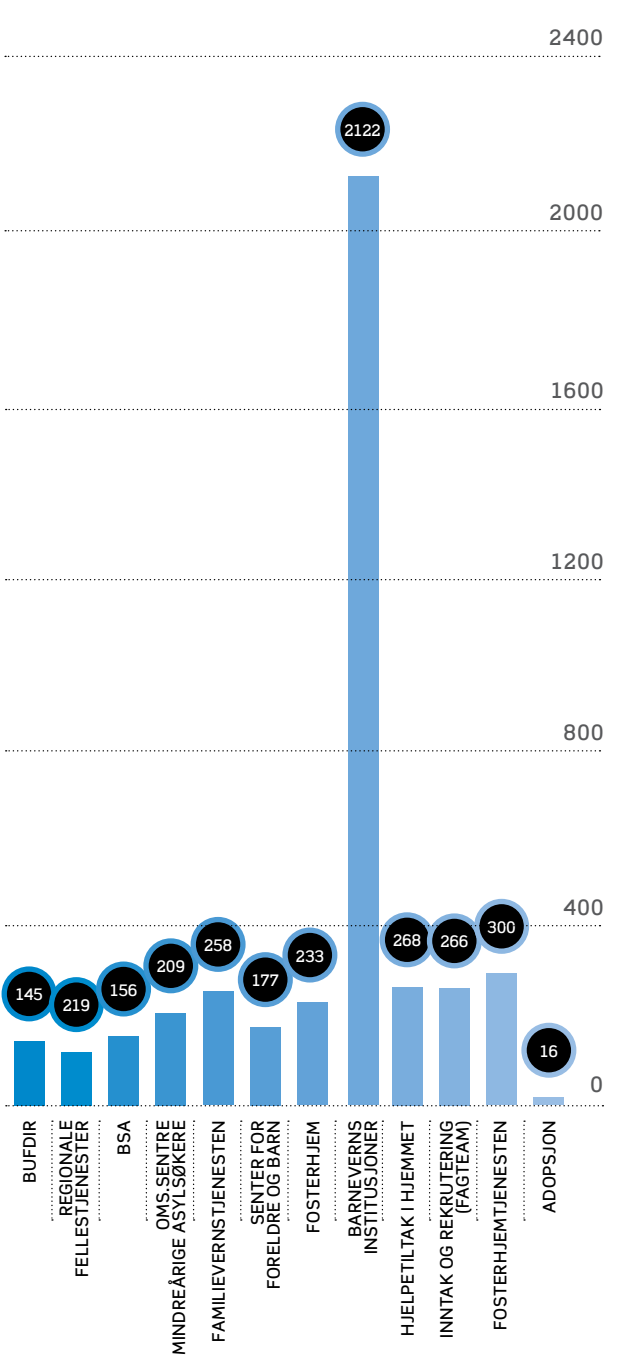
REGNSKAP PR: 31.12.2013

SUM 9184 MILL. KRONER

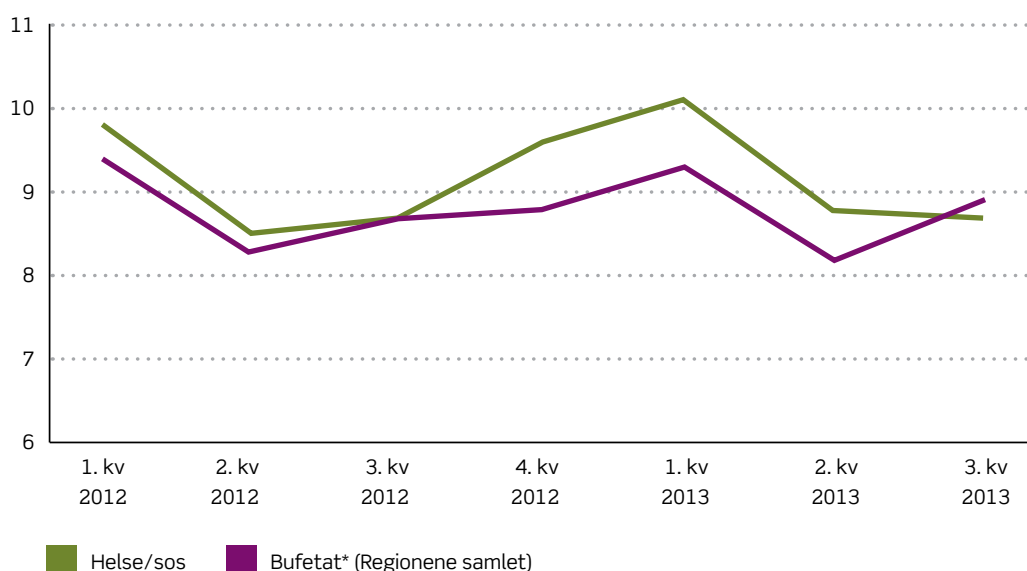
4 369 ÅRSVERK I 2013

SUM

FIGUR 6

SYKEFRAVÆR TOTAL FOR BUFETAT SAMMENLIGNET MED HELSE- OG SOSIALSEKTOREN

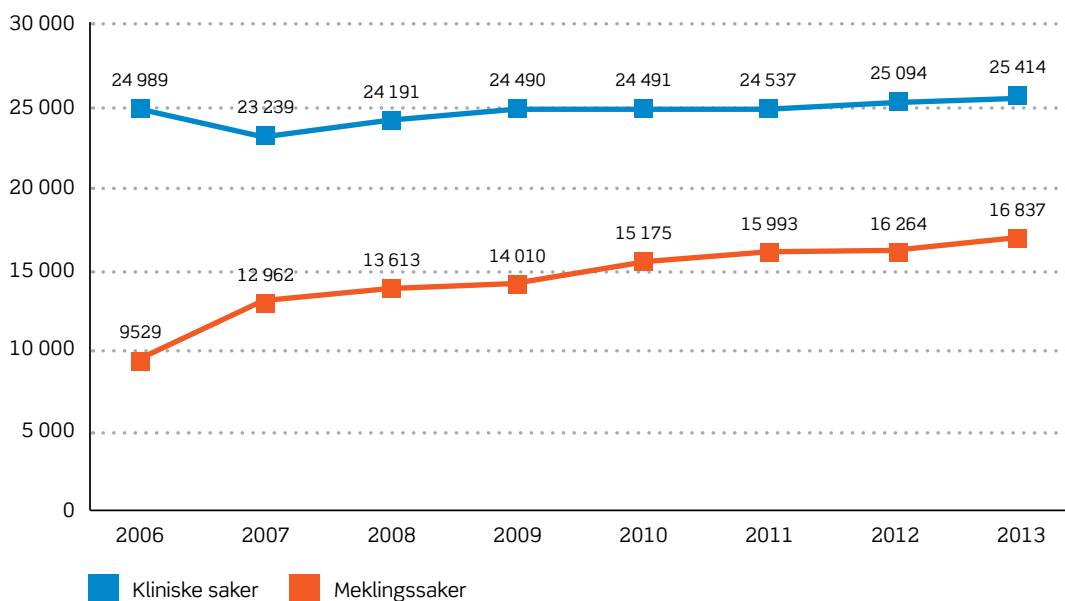
FAMILIEVERNTJENESTEN

Antallet meklingsaker og kliniske saker har økt i 2013 sammenliknet med i 2012. Det har vært en vekst i antall meklinger gjennomført ved familievernkontorer fra 2008. De siste to år reflekterer veksten også at flere meklinger nå blir gjennomført ved familievernkontorer, framfor hos ekstern mekler. Dette er en ønsket utvikling. Etterspørselen etter bistand i kliniske saker har økt svakt. Det har her vært en dreining mot økt etterspørsel etter hjelp i foreldresamarbeidssaker.

Økningen, først og fremst i antall meklingsaker, har vært jevn siden 2007. Familieverntjenesten har i samme tidsperiode fått flere nye oppgaver og sakene har økt i kompleksitet. Tjenestene har ikke blitt tilført økte ressurser av betydning i dette tidsrommet.

Tidsbruken i sakene har over tid ikke minsket. Det er derfor grunn til å anta at det har vært en produktivtetsvekst i familieverntjenesten. Det er rimelig å anta at produktivtetsveksten har inntrådt fordi familieverntjenesten har satt i verk virksomme effektiviseringstiltak for å møte den økte etterspørselen, både etter meklings og kliniske tilbud og økningen i antall oppgaver.

FIGUR 7

ANTALL SAKER I FAMILIEVERNET
(MØTT TIL FØRSTE SAMTALE)

TILSKUDDSFORVALTNING

Frivillig engasjement og en mangfoldig barne- og ungdomskultur er et særtrekk ved det norske samfunn. Gjennom flere av Bufdirs tilskuddsordninger gis barn og unge mulighet til å delta og utvikle seg i samfunnet. Det legges til rette for økt deltakelse og bedre levekår ved tilskudd til utsatte barn og ungdom med nedsatt funksjonsevne, og til inkludering og tiltak for å fremme likestilling og hindre diskriminering. Tilskuddsordningen til samlivstiltak er et av flere virkemidler for å gi gode rammebetingelser for familier. For å bidra til et samfunn hvor ingen diskrimineres på grunn av kjønn, seksuell orientering, alder, funksjonsevne, etnisitet eller religion, gir Bufdir blant annet tilskudd for å bedre livskvaliteten blant lesbiske, homofile, bifile og transpersoner.

Tilskudd er ett av flere virkemidler det offentlige har for å gi et samlet godt tilbud til målgrupper, sikre drift av frivillige organisasjoner og til gjennomføring av prioriterte mål. Bufdir gir tilskudd til flere formål, og en viktig del av forvaltningen er å følge med på om formålene oppnås slik de er ment.

I 2013 har direktoratet forvaltet tilskudd for i underkant av 600 millioner kroner til ulike tilskuddsmottakere. I tillegg fordeler regionene tilskudd og refusjoner for til sammen 1,75 mrd. kroner.

TILSKUDD

FORVALTET AV BUFDIR I 2013

ANTALL
SØKNADER

ANTALL
INNVLIGDE
SØKNADER

OMSØKT
BELØP

INNVLIGET
BELØP

BARN OG UNGDOMS DELTAKELSE OG INNFLYTELSE I SAMFUNNET

	ANTALL SØKNADER	ANTALL INNVLIGDE SØKNADER	OMSØKT BELØP	INNVLIGET BELØP
LNU nasjonalt, Ungdom og Fritid, Unge funksjonshemmede	3	3	10 600 000	10 600 000
LNU internasjonalt, Ungdom og Fritid, Unge funksjonshemmede	3	3	3 600 000	3 200 000
Nasjonal grunnstøtte til frivillige barne- og ungdomsorganisasjoner	92	89	98 910 000	98 910 000**
Internasjonal grunnstøtte til frivillige barne- og ungdomsorganisasjoner	29	29	3 915 000	3 915 000**
Aktiv ungdom	188	152	45 765 578	23 793 931
Storbymidler - Fattigdom	248	189	71 714 276	42 609 000
Storbymidler - Åpne møteplasser	105	33	64 934 800	15 330 000
Storbymidler - Ungdomstiltak	60	38	17 483 345	6 670 000

INKLUDERING OG TILTAK FOR Å FREMME LIKESTILLING OG HINDRE DISKRIMINERING

Bedre levekår for LHBT	45	31	21 538 929	10 059 000
Bedre levekår for mennesker med nedsatt funksjonsevne	109	10	53 938 461	13 850 000
Funksjonshemmedes organisasjoner	132	127	113 335 285	113 335 285**
Likemannsarbeid ordinært	118	114	78 709 490	22 181 850
Likemannsarbeid i forb. med arbeidsrettede tiltak	43	41	23 950 032	7 361 750
Sommerleir for barn med nedsatt funksjonsevne	26	25	12 356 288	9 793 720
Ferie- og velferdstiltak i regi av frivillige org.	65	6	15 685 782	5 100 000
FFO og SAFO og lokale velferdstiltak	2	2	14 465 000	14 465 000**
Kunnskapsutvikling, kompetanseheving og informasjon innen universell utforming	51	18	13 950 649	3 797 000

FAMILIE OG OMSORG - SAMLIV OG OPPDRAGERROLLEN

Familie/likestilling drift	23	17	6 888 000	3 156 000
Familie/likestilling aktivitetsstøtte	33	12	7 278 509	1 624 000
Samliv lokale kurs	163	109	4 665 598	2 612 122
Samliv utviklingstiltak	22	15	1 899 900	1 002 000
Organisasjoner i barnevernet	11	7	20 822 075	12 196 000
Samhandlings- og utviklingstiltak i barnevernet	20	11	22 983 364	8 802 437

ARBEID MOT VOLD OG OVERGREP I NÆRE RELASJONER

Tiltak og prosjekter mot vold i nære relasjoner	22	9	9 277 400	1 470 266
Driftstilskudd mot vold i nære relasjoner (FMSO, landsdekkende telefon...)	4	3	2 554 150	1 273 991
Bo- og støttetilbud for utsatte for tvangsekteskap og kjønnslemlestelse	7	6	17 100 000	10 500 000
Sentre mot incest og seksuelle overgrep	23	23	77 471 057	76 809 671

TOTALT

1 647 1 122 681 660 547 524 418 023

Andre øremerkede tilskudd, inkludert adopsjonsstøtte m.m.

62 351 977

Totalt, inkludert andre øremerkede tilskudd, adopsjonsstøtte m.m.

586 770 000

* Direktoratet og etaten forvalter også midler til adopsjonsstøtte, familievern, og FOU aktiviteter.

** Søkes ikke om beløp, men på bakgrunn av beregningsvariabler.

*** Beløp kan være ulik bevilgning grunnet overføringer og motregninger.

3

ÅRETS AKTIVITETER OG RESULTATER

Dette kapittelet inneholder rapportering på mål, styringsparametere, resultatkrav og oppdrag i tråd med strukturen i Tildelingsbrevet 2013.

HOVEDMÅL 1

Et barne- og ungdomsvern som baserer omsorg og behandling på kunnskapsbaserte og differensierte barnevernstiltak av god kvalitet tilpasset det enkelte barns behov

Barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling skal få nødvendig hjelp og omsorg til rett tid. Foreldrerollen er avgjørende for barn og unges utvikling emosjonelt, sosialt, kognitivt, helsemessig og materielt. God og trygg omsorg er grunnlaget for mestring i livet som barn og senere som voksen og også som forelder til egne barn igjen. Vi sier derfor gjerne at en god barndom varer i generasjoner. Slik forståelse er utgangspunktet for Bufetats barneverntjenester til barn, unge og familier.

Ni av ti barn som ikke kan bo hjemme, bor i fosterhjem. Bufetat har i 2013 rekruttert flere fosterhjem enn noensinne. Staten har intensivert og samordnet rekrutteringsinnsatsen ytterligere. Likevel venter for mange barn for lenge på fosterhjem. Årsakene til dette er både at behovet for fosterhjem øker og at det mangler tilstrekkelig fosterhjem til særskilte grupper barn og unge. Bufdir har initiert flere sentrale FoU-prosjekter på fosterhjemsområdet som slutføres tidlig i 2014. De vil danne grunnlaget for en videre utvikling og styrking av fosterhjem som barnevernstiltak i Norge.

Gjennom tydeligere differensiering og spesialisering av Bufetats tjenestetilbud er forutsetningene for å ta vare på særskilt utsatte barn og unge betydelig styrket. Bufetats institusjonstiltak er i all hovedsak omstilt og tilpasset en definert og avgrenset målgruppe. Institusjonstiltakene levert av private leverandører samt Oslo kommune er i noe grad mindre differensiert, men utviklingsretningen er den samme. Utviklingen er i tråd med anbefalinger i evalueringsrapporter, tilbakemeldinger fra barn og unge selv, kommuner og tilsynsrapporter fra fylkesmennene. Spesialiseringen og differensieringen har redusert risikoen for at barn og unge utsettes for negativ sosial læring i barnevernsinstitusjoner.

For å sikre gode tiltaksvalg og samtidig oppnå økt kapasitetsutnyttelse ble det høsten 2013 etablert en forsøksordning der deler av inntaksarbeidet i Bufetat ble sentralisert. Forsøket er avgrenset til institusjonsplasseringer for ungdom med alvorlige atferdsvansker etter barnevernlovens paragrafer 4-24, 4-25 og 4-26. Nasjonalt inntaksteam (NIT) har oversikt over ledig kapasitet i aktuelle institusjonsavdelinger og foretar nødvendig kartlegging for å definere riktig institusjonstiltak. NIT skal finne egnet institusjonsplass og beslutte hvilket plasseringssted som skal tilbys kommunen. De lokale inntaksenheter/fagteam i Bufetats regioner har fortsatt ansvar for kommunedialogen, kvalitets sikring av barn og unges medvirkning i tiltaksvalget, samt oppfølgingen av barnet etter plassering. Forsøket skal evalueres i februar 2014.

Standardisering av praksis i Bufetats tjenester er en sentral del av etatens kvalitetsutviklingsarbeid. Bufetat har i 2013 prøvd ut en kunnskapsbasert og standardisert praksis ved akutt plasseringer i institusjon og beredskapshjem. Gjennom slik standardisering ønsker etaten å styrke akutt plasserte barn og unges omsorgssituasjon, bidra til raskere situasjonsavklaring, og redusere stressnivået til disse barna. Så langt viser utprøvingen gode resultater, og etaten vil i løpet av første halvår 2014 vurdere hvorvidt den standardiserte praksisen skal implementeres.

Utvikling og vedlikehold av kompetanse i Bufetats kjernevirksomhet er en del av etatens kvalitetsutviklingsarbeid. Det er en overordnet målsetting for Bufdir at Bufetats tjenester skal basere sin praksis på beste tilgjengelige og anerkjente kunnskap.

Nasjonal implementering av konkrete kompetanseprogrammer, kombinert med regionenes egne kompetanse-, veilednings- og støttesystemer, har styrket Bufetats faglige profesjonalitet i 2013.

Bufetat har også i 2013 stått i omstillinger som følge av budsjettutfordringer og overordnede føringer om å redusere ikke-lovpålagte oppgaver. Bufetat er i dialog med kommunene om følgene av dette for å sikre forutsigbarhet i den videre samhandlingen mellom kommunalt og statlig barnevern. Den etablerte dialogen danner et godt grunnlag for kommende omstillinger som følge av Prop.106 L «Endringer i barnevernloven».

AKTIVITETSUTVIKLING BARNEVERN

Leseveiledning - Barneverntiltak

Institusjoner omfatter statlige og private barnevernsinstitusjoner.

Fosterhjem omfatter statlige beredskapshjem og familiehjem, og fosterhjem tilknyttet private tiltak.

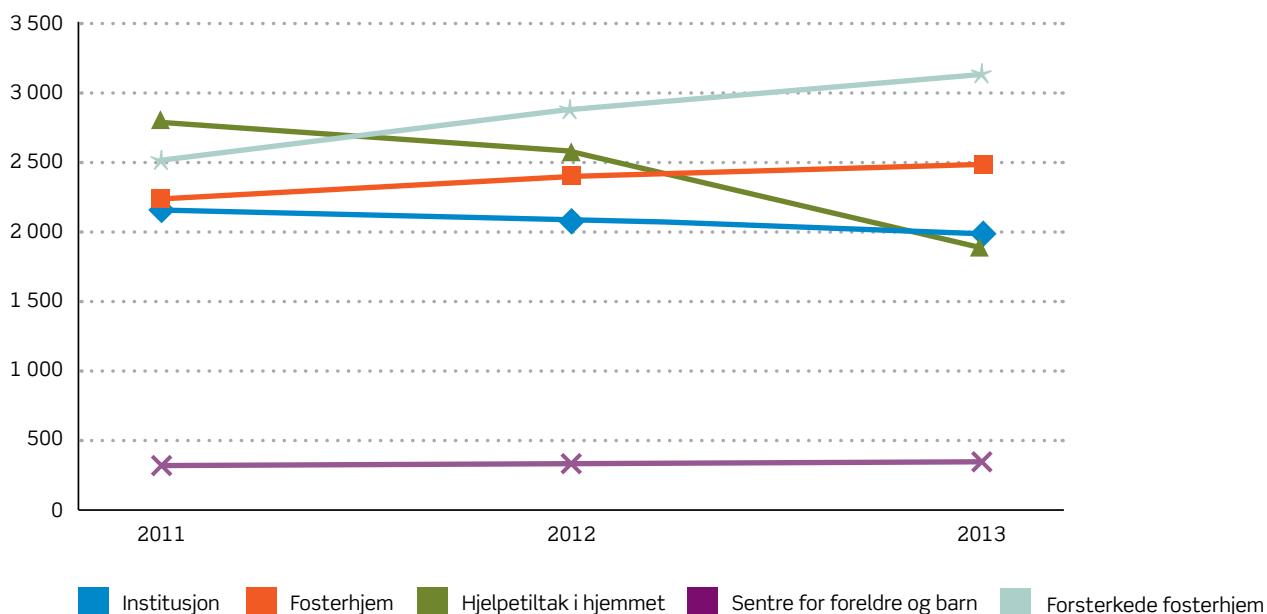
Sentre for foreldre og barn er et hjelpetiltak der foreldre med spe- og småbarn kan bo for å motta veiledning, utredning og støtte. Disse sentrene er ikke barnevernsinstitusjoner.

Hjelpetiltak i hjemmet fra Bufetat. Dette kan være foreldrestøttende tiltak som Multisystemisk terapi (MST) og Parent Management Training - Oregon (PMTO) mv.

Forsterkede fosterhjem omfatter kommunale fosterhjem som får refusjon fra Bufetat. Refusjonen kan f.eks. dekke frikjøp av fosterforeldre eller ekstra opplæring/veiledning.

FIGUR 8

ANTALL BARN MED BARNEVERNSTILTAK FRA BUFETAT I LØPET AV ÅRET.
2011 - 2013

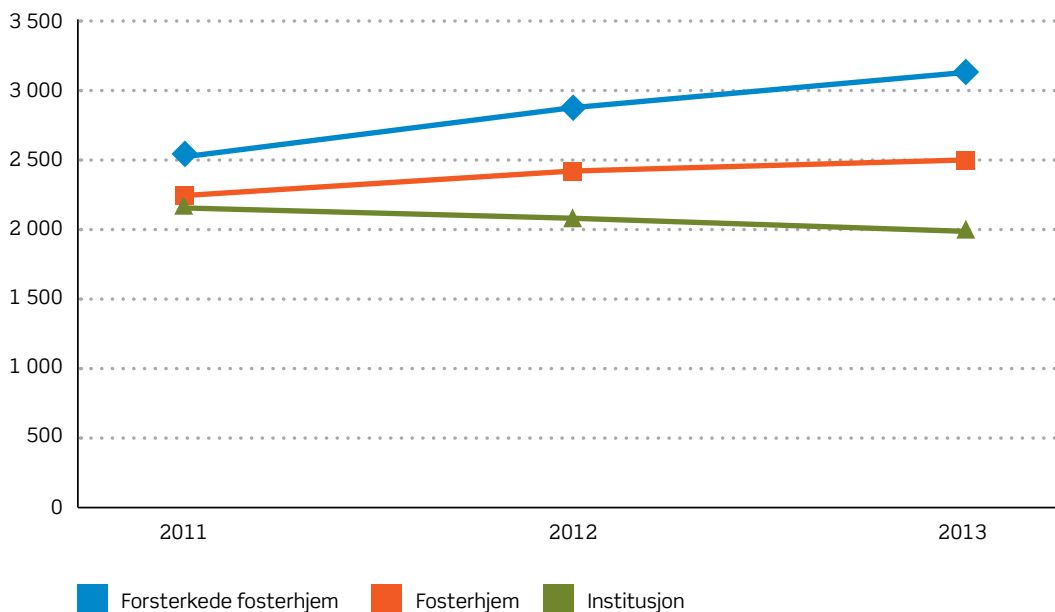
Rundt 53 000¹ barn og unge i Norge fikk tiltak fra barnevernet i 2013, og drøyt 8 600 av disse har mottatt ett eller flere barnevernstiltak gjennom Bufetat. Figur 8 viser aktivitetsutviklingen i de ulike barnevernstiltakene i regi av Bufetat i perioden 2011-2013. Barnevernstiltakene omfatter barn og unge i statlige og private tiltak, med unntak av barn som Oslo kommune har ansvaret for.

Flest barn og unge mottar fosterhjemstiltak. I 2013 var 3 116 barn og unge plassert i et kommunalt fosterhjem med statlig forsterkning og 2 492 bodde i statlige beredskaps- og familiehjem eller fosterhjem tilknyttet private tiltak. Videre hadde 1 996 barn og unge et institusjonstiltak, og 1 901 fikk hjelpetiltak i hjemmet. 344 barn hadde et opphold på et senter for foreldre og barn.

Aktivitetsutviklingen i Bufetat de siste tre årene reflekterer overordnede føringer om å vri bruken av barnevernstiltak fra institusjon til fosterhjem, og å redusere bruk av ikke-lovpålagte hjelpetiltak.

FIGUR 9

ANTALL BARN MED FOSTERHJEMS- OG INSTITUSJONSTILTAK FRA BUFETAT I LØPET AV ÅRET. 2011-2013

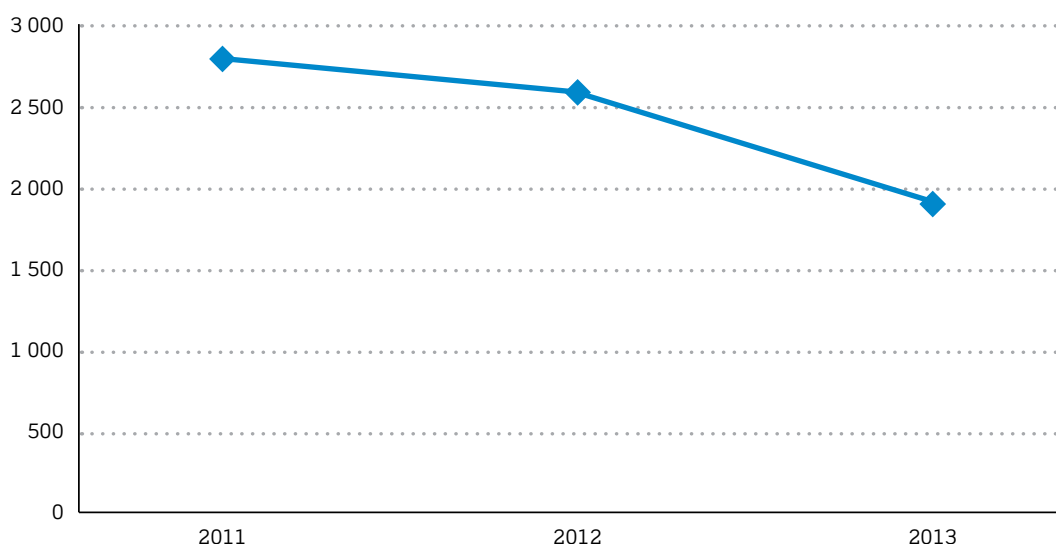
Ser vi isolert på aktivitetsutviklingen i fosterhjem og barnevernsinstitusjoner (figur 9) har det over tid skjedd en økning i bruken av forsterkede fosterhjem. Det har også vært en moderat økning i bruk av fosterhjem (statlige beredskaps- og familiehjem og fosterhjem tilknyttet private tiltak), økningen består primært i flere kjøp av private fosterhjem. Veksten i forsterkede fosterhjem utgjør 24 prosent i perioden 2011 til 2013. I tilsvarende periode har bruken av fosterhjem økt med 11 prosent. I samme periode har bruk av barnevernsinstitusjoner sunket med 8 prosent.

1 Foreløpige tall fra SSB.

2 I løpet av 2013 kan et barn få hjelp i flere tiltak, følgelig er summen av barn i de ulike tiltakene høyere enn antall unike barn.

FIGUR 10

ANTALL BARN MED HJELPETILTAK I HJEMMET FRA BUFETAT I LØPET AV ÅRET.
2011-2013

Figur 10 viser en tydelig nedgang i bruk av hjelpetiltak i hjemmet i regi av Bufetat, og nedgangen er størst fra 2012 og ut 2013. Nedgangen fra 2011 til 2013 utgjør 32 prosent, mens bruken av hjelpetiltak i hjemmet har sunket med 26 prosent i 2013. Som tidligere nevnt, reflekterer dette de overordnede føringer om å redusere tilbud av ikke-lovpålagte oppgaver.

DELMÅL 1.1

Økt bruk av forskningsbaserte barnevernstiltak i statlig regi

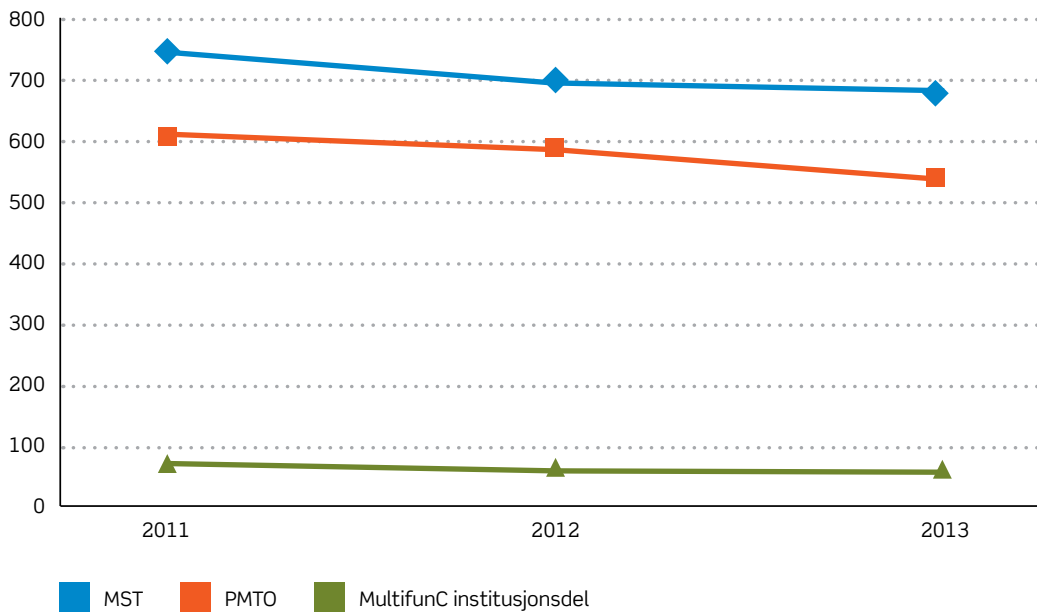
I tråd med hovedmålet og delmålet, vektlegger Bufetat utvikling og implementering av tiltak med solid forskningsstøtte. Bufetat har tre sentrale forskningsbaserte tiltak for barn og unge med alvorlige atferdsvansker:

- Multisystemisk terapi (MST)
- Parent Management Training – Oregonmodellen (PMTO)
- Multifunksjonell behandling i institusjon og nærmiljø (MultifunC)

I tillegg tilbyr enkelte regioner Funksjonell familierapi (FFT) og institusjoner med hjem for barn med alvorlige atferdsvansker (MTFC). Disse tiltakene er imidlertid ikke fullskala-implementert og omtales ikke videre i denne rapporten.

FIGUR 11

ANTALL BARN MED MST, PMTO¹ OG MULTIFUNC INSTITUSJONSDEL I LØPET AV ÅRET.
2011-2013

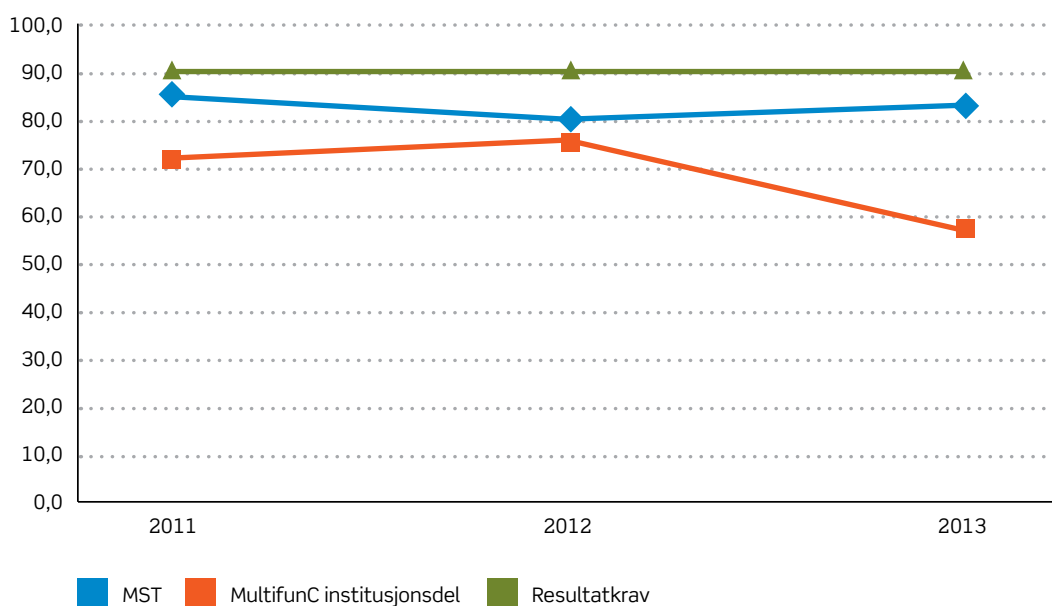
¹ PMTO i familievernet er ikke inkludert.

Figur 11 viser utviklingen i antall barn som mottar hjelpetiltakene MST og PMTO, og behandling i Multifunc-institusjonsdel i perioden 2011 til 2013. Det har vært en liten nedgang i bruken av MST. I 2013 mottok 682 barn og unge MST, 66 færre enn i 2011. Nedgangen skjer samtidig som Bufetat har redusert antall MST-team. Det er også en nedgang i antall barn med PMTO. 538 barn og unge mottok PMTO i 2013, noe som er 72 færre barn enn i 2011. Aktivitetsnedgangen i PMTO har trolig en sammenheng med implementeringen av PMTO/TIBIR i kommunene og er følgelig i tråd med ønsket utvikling. Antall barn i Multifunc-institusjoner har holdt seg stabilt siden 2012, og i 2013 hadde 57 barn og unge en slik plassering. Kommentarer vedrørende Multifunc følger under figur 12.

• Styringsparameter: Kapasitetsutnyttelse i MST, PMTO og Multifunc

Bufetat skal gi barn og unge kostnadseffektive tiltak og tjenester med høy kvalitet uavhengig av bosted. For å oppnå dette er det viktig å utnytte kapasiteten i tiltakene.

FIGUR 12 KAPASITETSUTNYTTELSE I MST OG MULTIFUNC INSTITUSJONSDEL. 2011-2013

Både Multifunc og MST har et resultatkrav om 90 prosent kapasitetsutnyttelse. MST ligger nær dette kravet med 83 prosent i 2013. Dette er en økning på 3 prosentpoeng fra 2012, og er nesten på samme nivå som i 2011. For Multifunc institusjonsdel har derimot kapasitetsutnyttelsen gått ned med 19 prosentpoeng fra 2012, og ligger i 2013 på 57 prosent når kvalitetssikrede plasser legges til grunn. Resultatkravet på 90 prosent kapasitetsutnyttelse er dermed ikke nådd for Multifunc institusjonsdel.

Den lave utnyttelsen av kapasiteten i Multifunc kan skyldes flere og komplekse forhold. I noen regioner har det vært en styrt reduksjon som følge av ustabil drift og omstilling. Det har også vært tilfeller der enkeltplasseringer har vanskeliggjort nye plasseringer. I tillegg er det en utfordring at ikke alle kommuner og inntaksenheter etterspør tiltaket i like stor grad. Bufetat arbeider med å bedre omdømmet til Multifunc både hos kommuner og internt i Bufetat, og sette inn kompetansehevingstiltak der det har vært behov for dette.

Det er under vurdering hva som er riktig dimensjonering av Multifunc-institusjonene. Bufetat har redusert institusjonskapasiteten noe i år, gjennom å omstille Multifunc-tiltaket i Region nord. Tiltaket hadde fire kvalitetssikrede plasser. I tillegg vurderes det som hensiktsmessig å justere kapasiteten ved oppfølgingsdelen i modellen. Arbeidet med en slik reduksjon har startet. Opprettelsen av NIT (se delmål 1.3) og etatens arbeid med differensiering vil kunne påvirke behovet for Multifunc fremover. Bufdir følger utviklingen nøye, og vurderer fortløpende tiltakenes effekt og eventuelt behovet for nye tiltak.

PMTO er omtalt under figur 11. Bufdir kommenterer ikke kapasitetsutnyttelsen i PMTO grunnet måleproblemer, samt at styringsparameteren ikke videreføres i tildelingsbrevet for 2014.

Oppdrag:**Bufdir overtar effektevalueringen av MultifunC**

Bufdir fikk i 2013 ansvar for oppfølging av effektevalueringen av MultifunC som gjennomføres av Regionalt kunnskapssenter for barn og unge (RKBU Nord), Universitetet i Tromsø. I studien sammenliknes MultifunC-behandling med annen institusjonsbehandling rettet mot samme målgruppe. Rekruttering av ungdom til studien ble avsluttet i 2013, og datainnsamlingen vil bli avsluttet 31. desember 2015. De første resultater ett år etter inntak vil trolig kunne foreligge i løpet av første halvår 2015. Endelig og fullstendig rapport er estimert til høsten 2016.

DELMÅL 1.2

Tilstrekkelig fosterhjemstilbud av god kvalitet

Ni av ti barn i Norge som ikke kan bo hjemme, bor i fosterhjem. Aktivitetsutviklingen i statlig barnevern viser en stadig økning i bruk av fosterhjem som barnevernstiltak. Dette er resultat av en villet utvikling, og i tråd med overordnede føringer. Det krever målrettet arbeid med rekruttering av fosterhjem, kvalitetssikring av tjenesten og fagutvikling på feltet. For å styrke og gjøre tilgjengelig informasjonen til potensielle fosterforeldre er det laget nye nettsider (www.fosterhjem.no) og informasjonsmateriell om barnevernet og Bufetats tjenester på ti språk.

Bufetats regioner jobber aktivt for å øke antall tilgjengelige fosterhjem og redusere ventetiden for plasseringsklare barn. Etatens rekrutteringsarbeid er intensivert og samordnet ytterligere i 2013. Det er større aktivitet enn noen gang for å finne egnede fosterhjem til dem som trenger det, og i 2013 har 1 307 hjem vist interesse for å bli fosterhjem. Det er likevel fortsatt for mange barn som venter for lenge på fosterhjem.

- **Styringsparameter: Antall barn som har ventet mer enn 6 uker på fosterhjem.**

TABELL 3.1

ANTALL PLASSERINGSKLARE BARN SOM HAR VENTET MER ENN SEKS UKER PÅ FOSTERHJEM PER 31. DESEMBER, 2012 OG 2013

	31.12.2012	31.12.2013
Region øst	29	45
Region sør	26	18
Region vest	34	60
Region Midt-Norge	26	7
Region nord	38	41
TOTALT	153	171

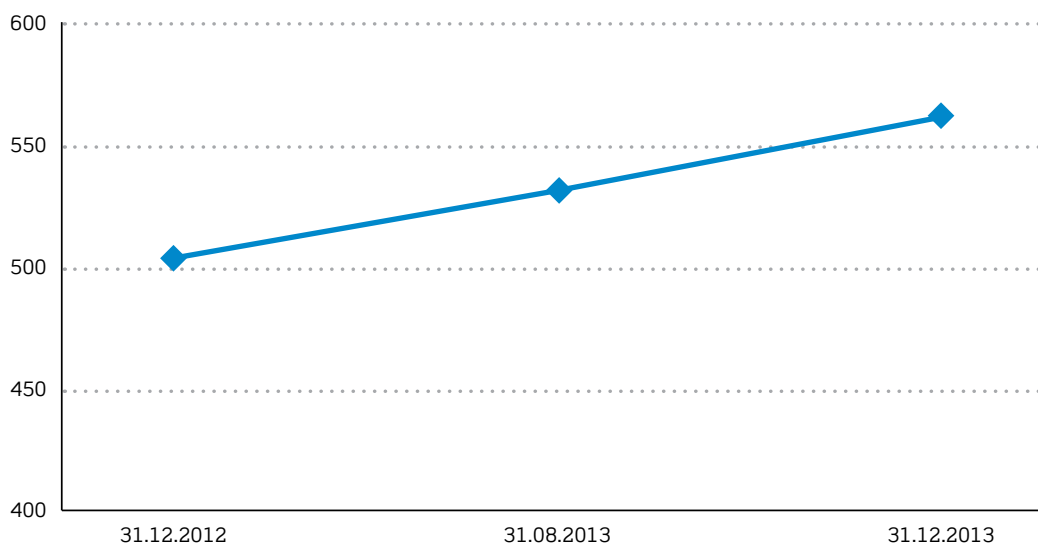
Tabell 3.1 viser at 171 barn og unge har ventet i mer enn seks uker på fosterhjem ved utgangen av 2013. Dette er en økning på 18 barn og unge sammenlignet med 2012. Antall barn som har ventet mer enn seks uker varierer mye mellom regionene. Bufetats regioner har ulike utfordringer og gjør en stor innsats for å få ned antallet barn og unge som venter på fosterhjem. De aller fleste barn som har ventet mer enn seks uker venter i midlertidige tiltak (institusjon eller beredskapshjem).

Regionene melder om ulike årsaker til at noen barn venter lenge på fosterhjem. Noen venter på å få saken behandlet i Fylkesnemnda og Tingretten. Det kan også være mangelfull matching mellom barnet som venter og de familiene vi har tilgjengelige. En viktig årsak er også økende etterspørsel etter fosterhjem. Sist kan tidsbruken forklares ved at det er mange aktører som skal medvirke når det gjelder å velge egnet hjem til hvert enkelt barn. Det er en målsetting om at ventetiden på fosterhjem skal gå ned. Dette må imidlertid ses opp mot behovet for tilstrekkelig utredning og kartlegging av barnet og aktuelle fosterhjem, slik at kvaliteten i den enkelte plassering ivaretas for å redusere risiko for uønskede flyttinger.

• Styringsparameter: Antall tilgjengelige fosterfamilier

FIGUR 13

ANTALL TILGJENGELIGE FOSTERHJEM I «FOSTERHJEMSBANKEN».³
PR. 31.12.2012, 31.08.2013 OG 31.12.2013

Figur 13 viser en økning i antall tilgjengelige fosterhjem fra 2012 til 2013. Ved utgangen av 2012 var det 503 tilgjengelige fosterhjem, og dette har økt til 561 per 31. desember 2013. Resultatkravet om tilstrekkelig antall hjem kan likevel ikke sies å være nådd i og med at ventetiden er for lang.

Det er en utfordring å rekruttere et tilstrekkelig antall egnede fosterhjem for å dekke behovet. Det er en økning i plasseringer i slekt og nettverk. Derimot er det for få fosterhjem til ungdom, barn med særlige behov og til barn og unge med etnisk minoritetsbakgrunn, og det satses særlig på rekruttering av fosterhjem for disse barna. Generelt jobbes det med fosterhjemsrekruttering blant slekt og nettverk, og overfor ansatte i helse- og omsorgssektoren. Av andre rekrutteringstiltak er det ferdigstilt et eget PRIDE-kurs for fosterhjem som tar imot ungdom. PRIDE er et opplæringsprogram som forbereder, utvikler og støtter fosterhjem.

For å ta bedre vare på dem som kontakter Bufetat som potensielle fosterforeldre er det satt i gang en utprøving av et nytt registreringssystem. Det jobbes også med rammebetingelsene for fosterforeldre. Tilgangen til tilgjengelige fosterhjem kan forbedres. Som et tiltak skal «fosterhjemsbanken» gjøres mer tilgjengelig for alle fosterhjemstjenester i regionene, for å bedre utnyttelsen.

Direktoratet fortsetter å jobbe systematisk og målrettet mot en mer kunnskapsbasert fosterhjemsrekruttering. I den sammenheng er opplæringsprogrammet PRIDE evaluert og sluttrapporten vil foreligge tidlig i 2014. I 2013 publiserte direktoratet en artikkelsamling der forskning og praksis om rekruttering av fosterhjem i slekt og nettverk presenteres. Videre er forskningsprogrammet *Fosterhjem for barns behov* lansert, og gir kunnskap om blant annet fosterforeldres motivasjon og hva som skal til for å bli eller være fosterforeldre.

³ «Fosterhjemsbanken» er et register over potensielle fosterhjem som kan «ta i mot» barn. Tilgjengelige fosterhjem har i «fosterhjemsbanken» status som «klargjort», «formidling» og «i bruk», men kan samtidig ta nye plasseringer. Med «formidling» menes fosterhjem som er stilt til disposisjon i en spesifikk sak, men hvor plassering ennå ikke er gjennomført.

DELMÅL 1.3

Tilstrekkelig og differensiert institusjonstilbud av riktig kvalitet som ivaretar barn og unges behov

I tråd med anbefalinger i evalueringsrapporter, tilbakemeldinger fra barn og unge selv, kommuner og tilsynsrapporter fra fylkesmennene, har Bufetat differensiert institusjonstilbudet. Dette blant annet for å redusere risiko for negativ læring og påvirkning barn imellom. Bufetat har fortsatt fokus på å utvikle tjenestetilbudet i retning av mer differensierte tjenester.

Oppdrag:

Etaten skal omstille og tilpasse tjenestetilbudet, slik at det er tilstrekkelig differensiert og tilpasset barns behov.

Rapportering på oppdraget følger under som en del av rapporteringen på delmål 1.3.

En rekke statlige institusjonsavdelinger har fått en definert målgruppeprofil og Bufetats institusjonstiltak har de siste årene blitt mer spesialiserte. Tabell 3-2 og tabell 3-3 gir en framstilling av statlige institusjonsplasser fordelt på målgrupper. Det knytter seg noe usikkerhet til tallene da institusjonene ikke er fullt ut omstilt, samtidig som dimensjoneringen per målgruppe vurderes og justeres fortløpende.

- **Styringsparameter: Antall institusjonsplasser, inndelt etter type målgruppe**

TABELL 3.2 ANTALL STATLIGE INSTITUSJONSPASSER ETTER TYPE FUNKSJON/MÅLGRUPPE.
PR. 31.12.2013

Målgrupper	Antall	Prosent
Akutt	128	25,0
Barn under 13 år	15	2,9
Omsorg for ungdom	230	45,0
Behandling for ungdom	138	27,0
TOTALT	511	100,0

Institusjonstiltak i funksjonen «Behandling for ungdom» er delt inn i tre målgrupper. Se tabell 3-3 og kommentarene til denne under.

Som det framgår av tabell 3-2 er den største målgruppen i statlig institusjonstilbud «Omsorg for ungdom» med 45 prosent av plassene. Det er omtrent like mange akuttplasser som det er plasser for «Behandling for ungdom». Målgruppen «Omsorg for ungdom» ivaretar ungdom (13 til 20 år) med svært ulike behov og problematikk. Bufetat har kunngjort et forskningsoppdrag *Barnevernsinstitusjon som arena for omsorg*. Dette arbeidet vil kunne bidra til å øke kunnskapen om målgruppen og legge et mer kunnskapsbasert grunnlag for videre arbeid med standardisering. Målgruppen «Barn under 13 år» kommenteres nedenfor. Målgruppe «Akutt» kommenteres under delmål 5.2.

TABELL 3.3

ANTALL STATLIGE INSTITUSJONSPASSER ETTER MÅLGRUPPER INNEN FUNKSJONEN «BEHANDLING FOR UNGDOM». PR. 31.12.2013

Behandling for ungdom	Antall	Prosent
Alvorlige atferdsvansker - vedvarende rusmisbruk	21	15,2
Alvorlige atferdsvansker - høy risiko for videre problemutvikling	46	33,3
Alvorlige atferdsvansker - lav risiko for videre problemutvikling	71	51,4
TOTALT	138	100

For å sikre at barn i funksjonen «Behandling for ungdom» (tabell 3.3) blir plassert på rett sted og samtidig sikre god kapasitetsutnyttelse, har Bufetat etablert et Nasjonalt Inntaksteam (NIT) for institusjonsplasseringer for målgruppene «Ungdom med alvorlige atferdsvansker- høy risiko for videre problemutvikling», «Ungdom med alvorlige atferdsvansker- lav risiko for videre problemutvikling» og «Ungdom med alvorlige atferdsvansker- vedvarende rusmisbruk». Dette er plasseringer etter barnevernloven paragrafene 4-24 og 4-26 (og i noen tilfeller akutt-plasseringer etter paragraf 4-25). Målet er å ivareta differensiering, sikre tilstrekkelig kvalitet i grunnlaget for tiltaksvalget og å utnytte kapasiteten i statlige institusjonstiltak bedre. Teamets ansvar er avgrenset til den delen av inntaksprosessen som handler om kartlegging for målgruppeplassering og valg av plasseringssted.

Bufetat vurderer fortløpende dimensjoneringen av tilbudet til de ulike målgruppene i funksjon «Behandling for ungdom». Dette for til enhver tid å ha et tilbud som er tilpasset det enkelte barns behov for riktig behandling. Siden NIT beslutter målgruppe for de plasseringer som gjøres på atferdsparagrafene, gir arbeidet også et godt grunnlag for å vurdere fremtidige behov for plasser for disse målgruppene.

I tillegg til de statlige institusjonsplassene kjøper Bufetat omtrent like mange plasser fra private og ideelle leverandører. Bufetat kjøper et betydelig flertall av plassene i funksjonen «Behandling for ungdom». Plasser til målgruppen «Akutt» kjøper Bufetat derimot lite av. Av tiltakene som kjøpes er det bare plassene i ideelle ruskollektiv som er målgruppe-differensiert. Videre omstilling av private institusjoner vil sikres gjennom godkjenning/etterfølgende kontroll og gjennom inngåelse av nye avtaler.

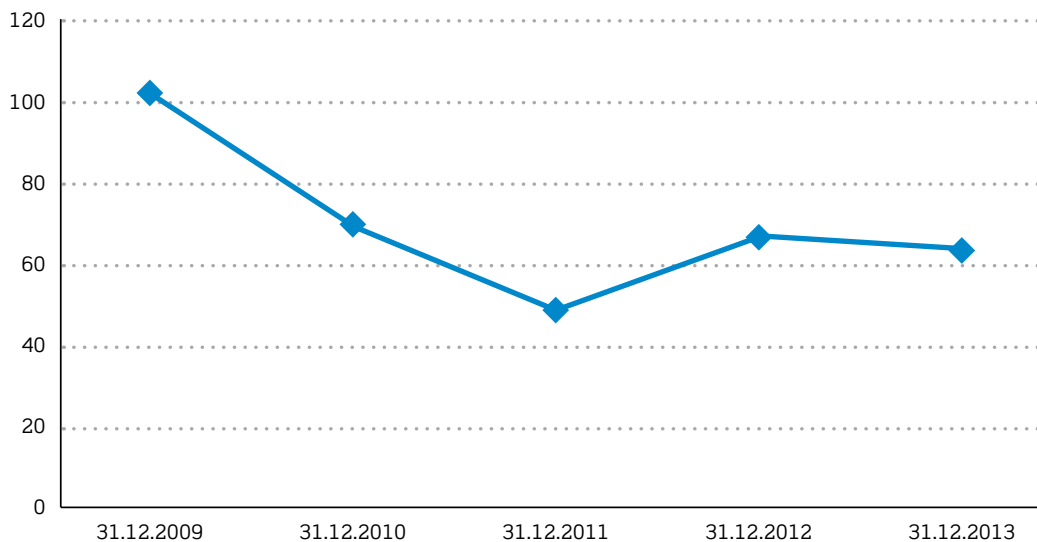
Kapasitetsutnyttelsen i statlige institusjoner er generelt høy, men i en omstillingsperiode er det krevende for noen institusjoner å utnytte kapasiteten fullt ut.

Barn under 13 år i barneverninstitusjon

Foreldrerollen er avgjørende for barn og unges utvikling emosjonelt, sosialt, kognitivt, helsemessig og materielt. Særlig er små barn helt avhengig av trygge, nære og stabile voksenpersoner som kan overta foreldrerollen når barn ikke kan bo hjemme. Det er grunnlag for å framheve kunnskapsbaserte hjelpetiltak i hjemmet blant annet for å styrke foreldrerollen, og fosterhjem, som et virksomt barnevernstiltak for å bidra til trygghet og stabilitet. Etaten har gjennom de siste årene arbeidet aktivt for å øke bruken av kunnskapsbaserte hjelpetiltak i hjemmet og bruken av fosterhjem. Det er blant annet gitt føringer om at etaten skal redusere antall barn under 13 år i institusjon.

FIGUR 14

ANTALL BARN UNDER 13 ÅR I BARNEVERNINSTITUSJON PER 31. DESEMBER.
2009-2013

Etter en markant reduksjon fra 102 til 49 barn i perioden 2009 til 2011, økte antall barn til 66 ved utgangen av 2012, og har siden holdt seg på samme nivå. Per 31. desember 2013 var 63 barn under 13 år plassert i barneverninstitusjon. 46 av de plasserte barna var i aldersgruppen 10-12 år og 17 barn var i alderen syv til ni år. Ingen barn var yngre enn syv år.

De fleste av barna har fått plass i institusjon som et omsorgs- eller hjelpetiltak (med grunnlag i barnevernloven paragrafene 4-12 og tidligere 4-4, 5. ledd). Flere av barna under 13 år plasseres i institusjoner som i utgangspunktet er kvalitetssikret/ godkjent for andre aldersgrupper. 13 av barna er imidlertid plassert i kvalitetssikrede statlige barnevernsinstitusjoner for målgruppen. Det er omtrent like mange plasseringer i statlige som i private institusjoner.

Etaten har ikke en systematisk oversikt over disse barnas behov. I forbindelse med forskningsoppdraget Barnevernsinstitusjoner som omsorgsarena for barn, er gruppen barn under 13 år tatt inn som en del av oppdraget. Dette vil gi mer spesifikk kunnskap om hvilke behov og utfordringer barna har. Etaten arbeider kontinuerlig med å bedre rekrutteringen av fosterhjem for alle aldersgrupper, også for denne målgruppen.

• **Styringsparameter: Andel barn med fire eller flere flyttinger mellom barnevernstiltak**

Flytting av barn fra en omsorgssituasjon til en annen har et positivt siktemål: Å ta bedre vare på barnet og sikre det stabil og god omsorg som det ikke får i egen familie. Flytting av barn som trenger endring i sin omsorgssituasjon er uunngåelig. Antall flyttinger bør begrenses, og når flytting skjer, bør den være godt planlagt og gjennomført. Barn og unges reelle medvirkning skal sikres ved flytting.

Tabell 3.4 viser hvor mange barn og unge som har skiftet omsorgsmiljø og omsorgspersoner fire eller flere ganger i løpet av ett år. En flytting betyr i denne sammenheng at et barn flytter fra hjemmet til et tiltak og/eller flytting mellom tiltak (fosterhjem/institusjon). Det skiller ikke mellom tilsiktede og utilsiktede flyttinger da det ikke foreligger en ensartet statistikk.

TABELL 3.4 ANTALL OG ANDEL BARN MED FIRE ELLER FLERE FLYTTINGER MELLOM BARNEVERNSTILTAK I LØPET AV ÅRET. 2012 OG 2013

	Antall	Prosent
2012	82	2,1
2013	59	1,6

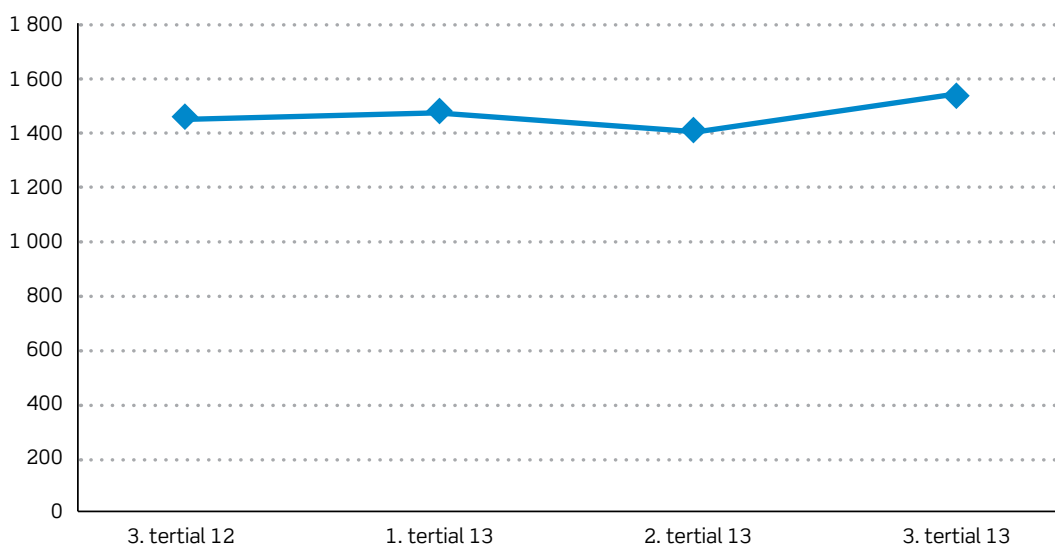
Tabellen viser at kravet om å redusere andelen barn og unge som flytter mange ganger i løpet av ett år er nådd. I 2013 flytter 59 barn og unge fire eller flere ganger mellom barnevernstiltak, det utgjør 1,6 prosent av alle som har flyttet i løpet av året. Sammenlignet med 2012 har andelen sunket med 0,5 prosentpoeng, og 23 færre barn har mange flyttinger. Bare to av de 59 barna har flyttet mer enn fem ganger i 2013.

Flere forhold kan påvirke nedgangen i andelen barn med mange flyttinger. Nedgangen har trolig sammenheng med Bufetats arbeid med kvalitetsutvikling gjennom bedre kartlegging av barna, differensiering og standardisering av tjenestene. Tabellen gir ingen fullstendig oversikt over alle flyttinger mellom barnevernstiltak. Utenfor flyttedefinisjonen faller de som flytter ut av barnevernstiltak, flytting i kommunal regi hvor Bufetat ikke bistår det kommunale barnevernet med å fremskaffe tiltak, og tilfeller der barn blir flyttet av foreldrene på privat initiativ. I tillegg mangler Bufdir tilgang til data for Oslo kommune.

Tvangsprotokoller i statlige barnevernsinstitusjoner og omsorgssentre

Bufetats barnevernstiltak skal være trygge og sikre, og barn og unges rettigheter skal ivaretas. Tvangsprotokollene gir et bilde av bruk av tvang i barnevernsinstitusjoner og omsorgssentre, og skal bidra til å øke barnas rettsikkerhet og ivareta deres integritet.

FIGUR 15 ANTALL TVANGSPROTOKOLLER SKREVET I STATLIGE BARNEVERNINSTITUSJONER OG OMSORGSENTRER I LØPET AV DET ENKELTE TERTIAL. 3. TERTIAL 2012-3. TERTIAL 2013

Figur 15 viser at det har vært en økning i antall tvangsprotokoller etter rettighetsforskriftens kapittel 3 og 4 på 11 prosent fra andre tertial til tredje tertial i 2013. I hver av de foregående tertialene har det blitt skrevet i overkant av 1 400 tvangsprotokoller, mens antallet i tredje tertial 2013 har økt til 1 545. De fleste tvangsprotokollene omhandler rusmiddeltesting etter rettighetsforskriftens paragraf 25, tvang i akutte faresituasjoner paragraf 14 og bevegelsesbegrensinger innenfor og utenfor institusjon paragraf 22. Færrest antall tvangsprotokoller omhandler kontroll av post paragraf 18 og besøksnekt paragraf 23. Direktoratet følger denne utviklingen nøye.

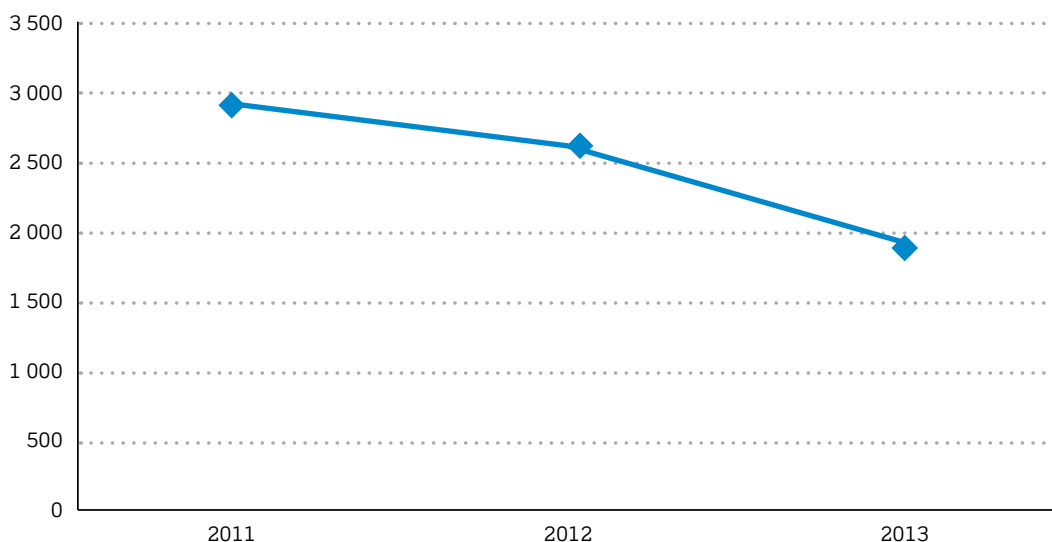
For å øke barn og unges kunnskap om sine rettigheter i barnevernsinstitusjon og omsorgssentre, har direktoratet i samarbeid med Landsforeningen for barnevernsbarn og ungdommer i utvalgte institusjoner, laget en brosjyre og film om rettighetsforskriften. Direktoratet har samtidig gitt faglige anbefalinger om hvordan brosjyre og film bør tas i bruk i institusjonene for å forebygge bruk av tvang og sikre at barn og unges rettigheter styrkes. I 2014 skal kurs i rettighetsforskriften for ansatte evalueres, og det skal etableres et spisskompetansemiljø innen sikkerhet i institusjonene med et nasjonalt ansvar.

Rømminger

Figur 16 viser antall rømminger fra barnevernsinstitusjoner som er varslet politiet, ikke antall barn som har rømt. Ett barn kan ha rømt flere ganger.

FIGUR 16

ANTALL RØMMINGER FRA BARNEVERNSINSTITUSJONER SOM ER VARSLET POLITIET.
2011, 2012 OG 2013

Antall rømminger fra barnevernsinstitusjoner som er meldt til politiet har de to siste år sunket med 32 prosent. Nedgangen har vært størst det siste året med 25 prosent. I samme periode har det også vært en nedgang i antall barn som bor i institusjon. Reduksjonen i antall rømminger kan være en indikator på at tiltakene er bedre tilpasset barn og unges behov. I 2012 ble det utarbeidet nye rutiner for varsling og risikoreducerende tiltak når barn og unge uteblir fra tiltak. Det har trolig medført en mer konsistent praksis for når en rømming skal meldes til politiet. Politidirektoratet og Bufdir ferdigstilte i desember 2013 nye retningslinjer for når barn og unge rømmer fra barnevernsinstitusjon. Retningslinjene klargjør oppgave- og ansvarsfordelingen mellom barnevernsinstitusjon, kommunal barnevernstjeneste og politi.

• Styringsparameter: Antall ansatte med høyere utdanning i statlige institusjoner.

Beregningen av antall ansatte med høyere utdanning i statlige institusjoner tar utgangspunkt i et uttrekk over antall ansatte på statlige institusjoner, statlige sentre for foreldre og barn og statlige omsorgssentre. I analysen er «stillingskode» valgt som grunnlag for å avgjøre om ansatte kan sies å ha «relevant høyere utdanning». Dette er gjort på bakgrunn av at dimensjonen stillingskode gir et riktigere bilde enn utdanningskode i kildedataene. Dimensjonen «utdanning» er i lønns- og personalsystemet p.t. ikke konsistent kodet eller praktisert, og følgelig ikke pålitelig.

TABELL 3.5 ANTALL OG ANDEL ANSATTE MED RELEVANT HØYERE UTDANNING I STATLIGE INSTITUSJONER

	Antall ansatte	Andel ansatte
Ikke relevant høyere utdanning	2077	45 %
Relevant høyere utdanning	2534	55 %
TOTALSUM	4611	

Det er vesentlig å merke seg at andelen deltidsstillinger her er høy. Det er følgelig mer presist å beregne styringsparameteren ut fra andel årsverk utført av ansatte med relevant fagutdanning. Det er stor forskjell på planlagte og faktisk arbeidede årsverk, med andre ord netto årsverk som presentert i tabell 3.6:

TABELL 3.6 ANTALL OG ANDEL ÅRSVERK UTFØRT AV ANSATTE MED RELEVANT FAGUTDANNING I STATLIGE INSTITUSJONER

	Netto antall årsverk	Netto andel årsverk
Ikke relevant høyere utdanning	817	37 %
Relevant høyere utdanning	1400	63 %
TOTALSUM	2217	

Oppdrag: Bufdir skal utrede hensiktsmessige arbeidstidsordninger tilpasset målgruppenes ulike behov ved statlige institusjoner, for å få ordninger som er i bedre samsvar med barn og unges behov. Bufdir vil ettersende denne informasjonen så snart som mulig.

Kjøp av private institusjonsplasser/avtaler

Direktoratet gjennomførte i 2013 en ekstern evaluering av organiseringen for kjøp av barneverntjenester. Organiseringen har vært sentralisert i direktoratet siden 2008. Evalueringen dokumenterer i stor grad at dagens organisering fungerer tilfredsstillende. Den påpeker imidlertid at ressursituasjonen har vært utfordrende – spesielt i direktoratet. Direktoratet har startet arbeidet med å styrke området ressursmessig.

Hensikten med dagens organisering er at innkjøpsfunksjonen skal understøtte driften i regionene gjennom inngåelse og forvaltning av kontrakter med private leverandører, som utgjør om lag 50 prosent av behovet for institusjonsplasser. Direktoratet skal ved å styrke innkjøpsorganisasjonen øke fokus på forvaltning og oppfølging av kontraktene med de private leverandørene av barneverntjenester. Dette arbeidet vil være et viktig element både i effektiv ressursutnyttelse av etatens midler og for å sikre god kvalitet på det tjenestetilbudet som skal kjøpes. Arbeidet vil ha fokus i 2014, men effektene vil i hovedsak bli oppnådd ved implementering av nye kontrakter på området. Implementeringen forventes å skje primo 2015.

I 2013 har direktoratet også satt i gang arbeidet med kontroll av lønns- og arbeidsvilkår i henhold til gjeldende forskrift. Kontrollene vil også sikre grunnlag for forsvarlig drift i de private tiltakene.

DELMÅL 1.4

Ved behov for ettervern i tiltak i statlig regi, skal det gis et tilstrekkelig tilbud av god kvalitet

Forskning viser entydig at barn og unge som har mottatt etterverntiltak i barnevernet får det gjennomgående bedre på flere livsområder som unge voksne, sammenliknet med dem som ikke har fått etterverntiltak.

Oppdrag:

Bufetat skal tilby ettervern i statlige tiltak til alle unge over 18 år som har behov for det

Ved utgangen av 2013 mottok 381 ungdommer over 18 år ettervern i statlig regi. Dette er en økning fra 2012, da 328 ungdommer mottok ettervern. Med ettervern i statlig regi mener vi tiltak til unge mellom 18-20 år, jf. barnevernloven paragraf 1-3, etter vedtak fra kommunal barnevernstjeneste. Ungdom som er plassert med hjemmel i paragraf 4-24, tredje ledd, er ikke omfattet i denne sammenheng. I 2013 har direktoratet arbeidet videre med hvordan vi skal sikre at det gis et tilstrekkelig etterverntilbud av riktig kvalitet. Det er behov for mer kunnskap om hvordan arbeidet med ettervern gjøres i Bufetat i dag. Derfor er det besluttet å gjennomføre en kartlegging i Bufetat i 2014 om hvordan det konkret arbeides med ettervern. Direktoratet ønsker også å se ettervern i sammenheng med arbeidet med faglig standardisering i etaten, nærmere bestemt arbeid med overganger fra institusjon til annen boform.

DELMÅL 1.5

Et bo- og omsorgstilbud til enslige mindreårige asylsøkere under 15 år som er tilpasset antall ankomster

I 2013 kom det 168 enslige mindreårige asylsøkere under 15 år til omsorgssentre. Antall ankomster var stabilt sammenlignet med 2012 da det kom 164 barn, og med 2011 da det kom 159 barn. I løpet av året ble 23 prosent (39 barn) vurdert til å være 15 år eller eldre. Disse ble flyttet til et asylmottak. Dette var en nedgang på 13 prosent sammenlignet med 2012.

Gjennomsnittlig botid i omsorgssentrene i 2013 er 5,8 måneder, uavhengig av hvor barna flytter. Dette er samme oppholdstid som i 2012.

Ved utgangen av 2013 har Bufdir utført alle sine ansvarsoppgaver i *Kompetanseplan 2011 – 2013 for Bufetats arbeid med enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger*. Transkulturell omsorg, skole, bosetting og kultur og kultursensivitet ble vektlagt i 2013.

• Styringsparameter: Antall plasser i omsorgssentre

TABELL 3.7 ANTALL OPERATIVE Plasser I BUFETATS OMSORGSSENTRE.
PR. 31. DESEMBER 2013

	Antall plasser
Bærum omsorgssenter	8
Gjøvik omsorgssenter	25
Kirkenær omsorgssenter	21
Ringerike omsorgssenter	30
TOTALT	84

I 2013 ble ansvaret for alle omsorgssentrene samlet i Bufetat Region øst. Det var ved utgangen av 2013 fire omsorgssentre med til sammen 89 kvalitetssikrede plasser. Av disse er 84 operative. Driften er organisert slik at den operative kapasiteten kan justeres opp eller ned ved behov. I januar 2013 ble Skiptvedt omsorgssenter nedlagt.

Det bodde 68 barn i omsorgssentrene per 31. desember 2013. Av disse var 5,8 prosent (fire barn) under 12 år. Dette er en nedgang fra 18 prosent i forhold til 31. desember 2012. 8,8 prosent (seks barn) hadde vedtak om avslag fra Utlendingsdirektoratet (UDI)/Utlendingsnemnda (UNE) som tilsier at de skal forlate landet. Det er en nedgang fra 19 prosent i 2012. To barn har returnert til første asylland (ihht. Dublin-vedtak). Fire barn ble uttransportert til hjemlandet. Gjennom året har det vært mellom 60 og 80 barn i omsorgssentrene.

I 2013 ble 86 barn fra omsorgssentrene bosatt i 34 kommuner. Av 86 barn ble 63 bosatt i bofellesskap og 21 i fosterhjem (ordinært eller hos slektninger). Median for ventetid fra vedtak om opphold til bosetting i en kommune var tre måneder, gjennomsnittet var fire måneder. Bufetat ser at det fortsatt er mangel på et differensiert tilbud i kommunene og at det tar særlig lang tid å bosette barn med omfattende hjelpe-/bistandsbehov. Bufetat region vest melder om at det var lagt en plan om at Bergen kommune skulle overta driften av statlige institusjonsplasser til enslige mindreårige. Som en følge av endringer i statsrefusjonsordningen fra 2014 har Bergen kommune stoppet plan for overtagelse.

Konkurransesgrunnlaget for evaluering av omsorgsreformen ble utlyst i november 2013.

ANDRE OPPDRAG/FORHOLD PÅ BARNEVERN FELTET

Skole og opplæring

Barn og unges erfaringer, nyere forskning og tilsyn med barnevernet viser at det er behov for å styrke skoletilknytningen til barn i barnevernet. I tildelingsbrevet for 2013 heter det at Bufdir skal sikre at etaten bidrar til at alle barn og unge med tiltak i barnevernet får et godt skole- og opplæringstilbud i tråd med loven. Bufdir fikk også ansvar for å avholde en internasjonal forskerkonferanse om virksomme tiltak for å bedre barnevernsbarns skolegang. Arbeidet knyttet til dette ble påbegynt i 2012, men har i stor grad blitt gjennomført i 2013.

Arbeidet har vært tredelt. Som første del av oppdraget ble det utarbeidet en kunnskapsoversikt på feltet som viser hva som virker godt og hvordan man kan arbeide for å øke mestring for barn og unge i barnevernet. Videre ble den internasjonale konferansen om hvordan bedre barnevernsbarns skolegang gjennomført i november. Her bidro forskere fra Norge og andre land. Som tredje del startet arbeidet med å utarbeide en rapport med konkrete anbefalinger om tiltak for å bedre skoleresultatene og utdannings situasjonen for barnevernsbarn. NOVA har bistått Bufdir i dette arbeidet. Rapporten ferdigstilles i begynnelsen av 2014.

Direktoratet har i 2013 revidert skoleveilederen for fosterforeldre og ansatte i barnevernsinstitusjon. Årets versjon er betydelig forbedret hva gjelder minoritetsperspektivet, samt at den inkluderer ansatte på omsorgssentrene.

Brukerundersøkelsen i 2013 - viktig bidrag til utviklingsarbeid

Brukernes meninger om kvalitet i barnevernstiltakene er et viktig bidrag til kvalitetsutviklingsarbeidet. Bufetat gjennomførte for tredje gang en brukerundersøkelse for barn og unge i statlige og private fosterhjem og statlige og private barnevernsinstitusjoner. Resultatene fra brukerundersøkelsen viser at de aller fleste barn og unge er tilfredse med grunnleggende forhold som har stor betydning for deres tilværelse. Syv av ti barn og unge oppgir at de har det bra der de bor og at de føler seg trygge. Seks av ti har tillitt til voksenpersoner de møter i tiltakene og føler at de voksne stoler på dem. Det er imidlertid en høyere andel barn og unge som bor i fosterhjem som sier seg enige i disse påstandene sammenlignet med barn og unge i barnevernsinstitusjon. At ikke alle barn og unge opplever trygghet i Bufetats tjenester, viser at det er behov for å sikre god kvalitet og kompetanse i statlige og private barnevernstiltak.

Gjennomgang av kunnskaps- og kompetansesentrene

Bufdir og Helsedirektoratet har fått i oppdrag å gjennomgå kunnskaps- og kompetansesentre utenfor de regionale helseforetakene. Formålet er blant annet å styrke og videreutvikle kunnskaps- og kompetansetilbudene innen barnevern, psykisk helse og andre relevante fagmiljøer. Direktoratene leverte 6. september 2013 en delrapport til departementene som beskrev dagens situasjon, utfordringer og forslag til overordnet samfunnsoppdrag for kunnskaps- og kompetansesentrene. Forslag til samfunnsoppdrag ble sendt på høring 6. desember 2013.

Styrke samarbeidet mellom barnevern og psykiske helsetjenester

Bufdir og Helsedirektoratet fikk høsten 2013 i oppdrag å etablere et samarbeidsforum mellom direktoratene og med eksterne deltakere. Formålet med forumet er å styrke samarbeidet mellom barneverntjenester og psykiske helsetjenester for barn og unge på lokalt, regionalt og sentralt nivå. Direktoratene har utarbeidet mandat for forumet og forslag til oppgaver. Forumets representanter vil bli oppnevnt, og arbeidet i forumet vil starte i løpet av første halvdel 2014. Bufdir har i samarbeid med Helsedirektoratet utarbeidet utkast til samarbeidsavtaler mellom barneverntjenester og psykiske helsetjenester på lokalt, regionalt og nasjonalt nivå. Arbeidet med et informasjons- og veiledningshefte om psykisk helse til barnevernsinstitusjoner og fosterhjem ble påbegynt i 2013. Videre arbeid med samarbeidsavtalene og informasjons- og veiledningsheftet vil bli forankret i samarbeidsforumet.

Avsluttede FoU-prosjekter/programmer i 2013

FoU-arbeidet i Bufdir skal bidra til kvalitetsutvikling av barnevernets tjenestetilbud gjennom et kunnskapsbasert barnevern. De største kunnskapsleveransene i 2013 har vært følgende:

- *Fosterhjem for barns behov* (NOVA, RKBV Vest og Fafo) – forskningsprogrammet startet i 2010 med overordnet målsetting å fornye kunnskapen om fosterhjemsarbeidet i Norge, med sikte på å utvikle en differensiert fosterhjemstjeneste tilpasset behovene til barn og unge som plasseres i fosterhjem. Programmets kjerne har vært de tre prosjektene: *Hvem er fosterbarna?, Å bli og å være fosterforeldre og Fosterbarn og utdanning*.
- *Fører forsterkede fosterhjem til færre re plasseringer av barn i fosterhjem?* (Universitetet i Agder) – en studie av sammenhengen mellom barnevernstiltak og re plassering av barn.
- *Sosialt nettverk, mestring og psykisk helse blant ungdom som har kommet til Norge som enslige, mindreårige asylsøkere (UngKul)* - en oppsummering av de mest sentrale funnene fra tidligere rapporter og presentasjoner fra Folkehelseinstituttets EM-prosjekt fra 2006 til 2013. Rapporten kan brukes som et bakteppe for forslag til ulike tiltak som kan bidra til å fremme livskvalitet, mestring og psykisk helse blant de unge flyktningene.
- *Forekomst av alvorlige atferdsproblemer* (Folkehelseinstituttet) – om atferdsforstyrrelser blant barn og unge i Norge. Rapporten peker på at det per i dag ikke er mulig å gi en pålitelig oversikt over antall henviste barn og tiltak rettet mot barn og unge med atferdsforstyrrelser. Utfordringene i rapporten vil bli fulgt opp i Samarbeidsforumet mellom Helsedirektoratet og Bufdir, se over.

Oppdrag:

Bufdirs samarbeid med universitets- og høgskolesektoren for å styrke sammenhengen mellom yrkesutøvelse og yrkesutdanning i barnevernet.

I 2013 ble det opprettet et samarbeidsorgan mellom barnevernssektoren og universitets- og høgskolesektoren. Samarbeidsorganet skal bidra til å styrke kvaliteten og gi mer likeverdige utdanninger som kan kvalifisere til arbeid i barnevernet.

Samarbeidsorganet har hatt fire møter i 2013, og består av representanter fra barnevernssektoren, tilsynsmyndighet og universitets- og høyskolesektoren.

Dette systematiske arbeidet med universitets- og høyskolesektoren som Bufdir etablerte i 2013, resulterte også i en større samarbeidskonferanse mellom representanter fra de to sektorene høsten 2013. Konferansens program omhandlet hva barnevernet trenger av kompetanse og hva utdanninger som kvalifiserer til arbeid i barnevernet tilbyr.

Oppdrag:

Tillitsskapende arbeid og informasjon om barnevernet

For å sikre likeverdige tjenester til befolkningen er tilpasset informasjon og dialog nødvendig. Alle Bufetats regioner har gjennomført ett eller flere dialogmøter med innvandrer miljøer i 2013. Flere av møtene er planlagt og gjennomført i samarbeid med innvandrer miljøene selv, Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) og kommuner. Både generell informasjon om barnevernet og spesifikk informasjon om fosterhjemsordningene har blitt formidlet på møtene. Innvandrerforeldres møte med barnevernet, innvandrerbarns situasjon i barnevernet og ulike kulturelle syn på barneoppdragelse har også blitt diskutert. Bufdir har hatt regelmessige videomøter med regionene for å koordinere innsatsen og muliggjøre erfaringsutveksling på området.

Bufdir etablerte i 2013 en ekstern kompetansegruppe bestående av ressurspersoner med ulik fagbakgrunn som på ulike måter arbeider med, eller er engasjert i temaet barnevern/etniske minoriteter, og som selv har migrasjonserfaring. Gruppen skal bidra til direktoratets arbeid med å øke gjensidig forståelse og tillit mellom barnevern og etniske minoritetsmiljøer, og med videreutvikling av mangfoldsensitivitet innen barnevernsfeltet, slik at likeverdige tjenester kan sikres bedre.

Det ble i 2013 satt i gang et forskningsprosjekt med fokus på kommunikasjon mellom barnevern og innvandrere. Prosjektet ferdigstilles høsten 2016.

Bufdir fortsatte i 2013 arbeidet med oversettelse av informasjon om barnevernet og Bufetats tjenester til etniske minoritetsmiljøer. Materialet er nå oversatt til ti språk og er lagt ut på Bufdirs hjemmeside.

HOVEDMÅL 2

En velfungerende familievern- og foreldremeklingstjeneste

Familieverntjenesten har i 2013 hatt høy produktivitet og gitt bistand til et stort antall familier. Antallet meklingsaker og kliniske saker har økt i 2013 i forhold til i 2012.

BLD ga Bufdir i 2013 i oppdrag å gjennomgå dagens dimensjonering og organisering av familieverntjenesten. Kartleggingen viser at målet om en likeverdig tjeneste ikke er fullt ut oppnådd. Kvaliteten i tjenesten vurderes til å være gjennomgående høy, og geografisk tilgjengelighet er god for befolkningen. Analysene viser at det er store forskjeller mellom familievernkantorenes kapasitet og produktivitet. De større kontorene leverer et faglig bredere tilbud og har høyere produksjon. Per i dag er det mange små kontorer. En omstrukturering av kontorene og etablering av ressurskontorer på regionnivå, vil kunne bidra til å utjevne forskjellene, bedre kvaliteten og øke graden av et likeverdig tilbud. Rapporten fra dimensjoneringsprosjektet ble overlevert BLD januar 2014 ⁴.

Familievernkantorene har i 2013 prioritert meklingsstilbudet, og har kommet nærmere målet om å gi tilbud innen tre uker fra første henvendelse. Familievernet oppfyller kravet om selv å gjennomføre 75 prosent av meklingssakene.

⁴ Nærmere beskrivelse av resultatene under delmål 2.1.

Kvalitet i tjenestene, kompetanse- og fagutvikling

Som ledd i kvalitetsutviklingsarbeidet i familievern- og foreldremeklingstjenesten har Bufdir initiert systematisk kunnskapsinnhenting på to områder i 2013:

- En kunnskapsoppsummering om virksomme tiltak for å dempe konflikt mellom foreldre (*Intervensjoner for å dempe foreldrekonflikt – en kunnskapsoversikt*)
- En kunnskapsoversikt over de nordiske lands foreldrestøttende tiltak for å forebygge og eventuelt behandle samspillsvansker mellom foreldre og barn. Kunnskapsoversikten inkluderer et evalueringsgrunnlag for å belyse effektene av de ulike tiltakene (*Robuste samliv*).

Bufdir har påbegynt et arbeid med faglig standardisering av samtaler med barn slik at barnets perspektiv kommer frem og får betydning i saker som gjelder dem.

Tiltak for å øke barns deltakelse, og meklere og terapeuters kompetanse i å snakke med barn er iverksatt i alle regioner. Tiltakene blir nærmere belyst under delmål 2.3.

For ytterligere å styrke brukernes perspektiv, har tjenesten implementert Klient- og resultatstyrt praksis (KOR) som metode nasjonalt. I 2013 har Bufdir anskaffet et analyseverktøy for å kunne utnytte scoringsverktøyet i KOR bedre, både i terapeutenes daglige virke og i analyse/forskningsøyemed.

Forebyggende arbeid - foreldreveiledningsprogrammer og kurs

Bufetat har ansvaret for ulike forebyggende tiltak som gis gjennom familieverntjenesten:

- *Program for foreldreveiledning/International Child Development Program (ICDP)*, se rapportering under hovedmål 5
- *Hva med oss?* som er et kurs til foreldre med barn med funksjonsnedsettelse. Det er gjennomført 36 kurs med til sammen 534 deltakere i 2013
- *Fortsatt foreldre* - et kurstilbud til foreldre etter samlivsbrudd. Det er gjennomført 63 slike kurs i 2013

Tilbud til familier med voldsproblematikk

Tilbudet til familier med voldsproblematikk ble styrket i 2013. Bufdir har i samarbeid med flere familievernkontorer med særlig kompetanse og erfaring fra arbeid med familievold og voldsutøvere, påbegynt arbeidet med å utarbeide en plan for hvordan familieverntjenesten kan utvikles og gi tilbud til voldsutøvere. Planen ferdigstilles sommeren 2014.

I 2013 har terapeuter og meklere ved familievernkontorene fått opplæring slik at kompetansen i å avdekke voldsproblemer og behandling av familier med voldsproblematikk økes. Følgende er gjennomført:

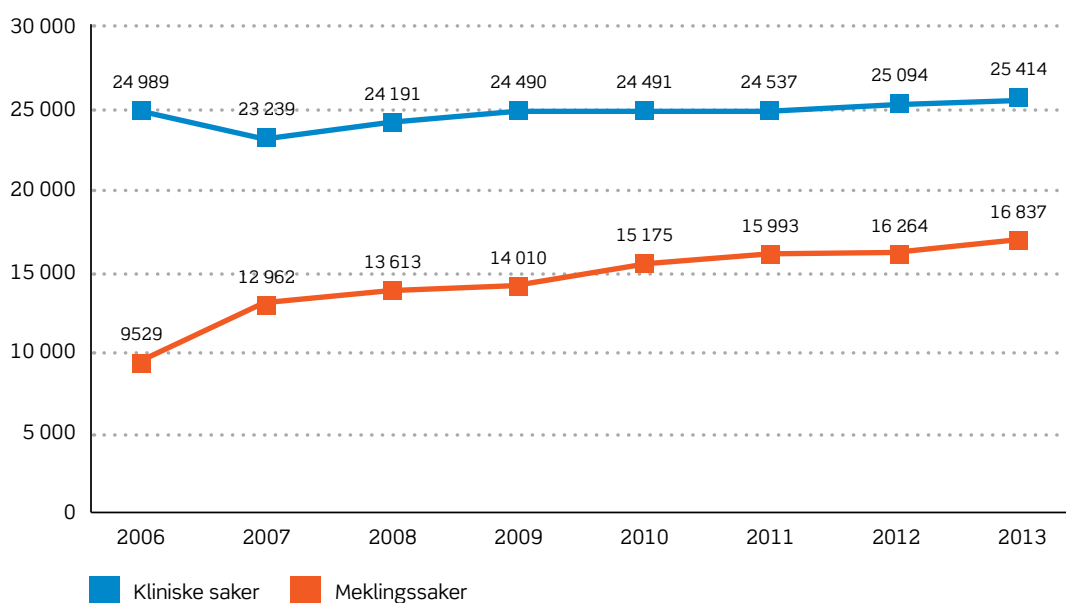
- *Sinnemestringskurs*: Totalt i løpet av 2013 har 44 familievernkontorer fått del 1 i opplæringen. Det er så langt 16 kontor som også har fått del 2. Familievernkontorene som har fått del 1, vil få tilbud om del 2. Gjennomsnittlig er evalueringen svært god
- Spredning av metoden *Tryggere barndom*: Medarbeidere ved totalt 15 familievernkontorer fikk opplæring i modellen i løpet av 2013. Ytterligere ni kontorer fikk opplæring i perioden 2011-2012. Alle regioner er representert. Det vil bli ytterligere spredning i 2014
- Opplæring i programmet *Traumefølsomt familievern* i regi av de regionale ressursentre om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging (RVTS)
- Konferanse over tre dager om vold i nære relasjoner, behandling og forståelse. Konferansen ble arrangert i samarbeid med Alternativ til Vold. Antallet deltakere på konferansen var 603, hvorav ca. 200 fra familieverntjenesten

Bufdir har innledet et samarbeid med St. Olav Hospital om opplæring i Sinnemestringsgrupper etter Brøsetmodellen. Opplæringstilbudet gjennomføres over en fireårsperiode, med oppstart i 2014. Opplæringen finansieres av Helsedirektoratet.

Aktivitet utvikling

Familieverntjenesten har hatt en jevn økning i saksmengden i perioden fra 2006–2013. Saksmengden har økt også fra 2012 til 2013. Tabellene nedenfor viser en utvikling med kontinuerlig vekst i familievernets aktivitet.

FIGUR 17 ANTALL SAKER I FAMILIEVERNET
(MØTT TIL FØRSTE SAMTALE)

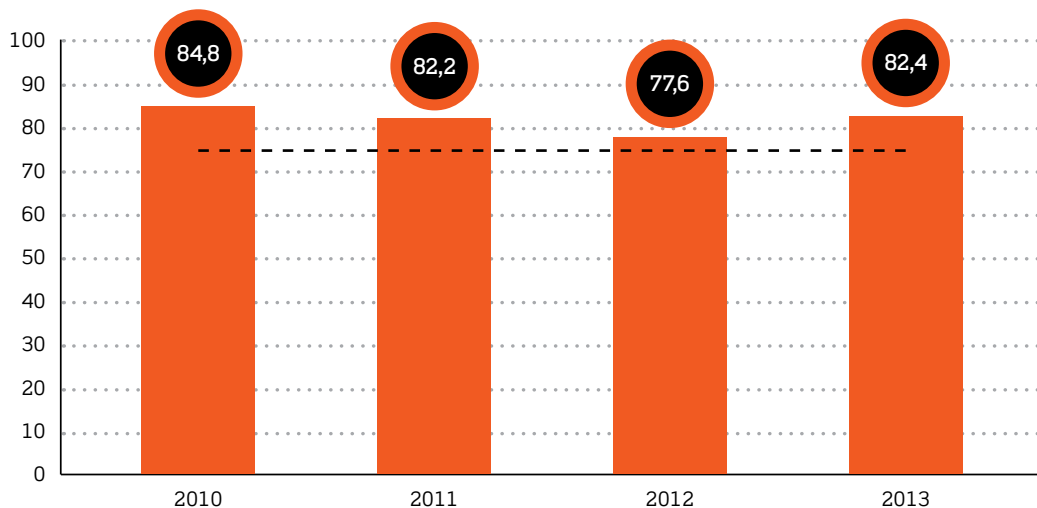
DELMÅL 2.1

God kapasitet i meklingsordningen for foreldre ved samlivsbrudd

TABELL 3.8 STYRINGSPARAMETERE

	Resultat per 31.12.13	Resultatkrav	Avvik
Andel meklingsaker gjennomført ved familievernkantor	82,4 %	75 %	
Andel av meklingsaker som får tilbud om time innen 3 uker fra begjæring.	90 %	100 %	10 %

FIGUR 18 ANDEL MEKLINGSSAKER GJENNOMFØRT VED FAMILIEVERNKONTOR

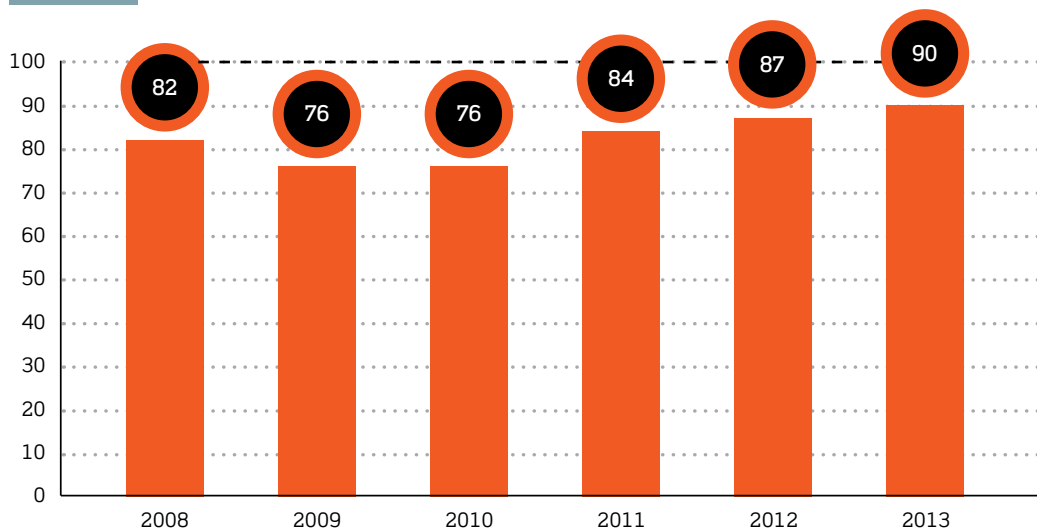

I 2013 ble 82,4 prosent av alle meklinger gjennomført ved familievernkantorene, hvilket er en økning fra året før. Dette er etter Bufdirs vurdering en positiv utvikling. Familieverntjenesten har et bredt tilbud til familier som oppløses og tilbyr hjelp som foreldreveiledning og terapi til barna. Dette tilbudet brukes i økende grad. Foreldresamarbeidssakene har de siste to årene økt fra 27 prosent av sakene til 34 prosent i 2013. Dette viser at familieverntjenesten bruker mer tid på å bistå foreldre i samarbeid om felles barn etter brudd enn tidligere.

Bistand til foreldre i form av psykoedukative tilbud, foreldresamarbeids- og foreldreveiledningstilbud og kurs som virksomme tiltak fremheves i kunnskapsoppsummering *Intervensjoner for å dempe foreldrekonflikter* fra Folkehelseinstituttet. De bedrer foreldrenes motivasjon og evne til godt samarbeid om barna og skåner barna fra å oppleve konflikter mellom foreldene.

Andelen saker etter barneloven har holdt seg stabilt på 34 prosent av alle meklinger i løpet av samme periode.

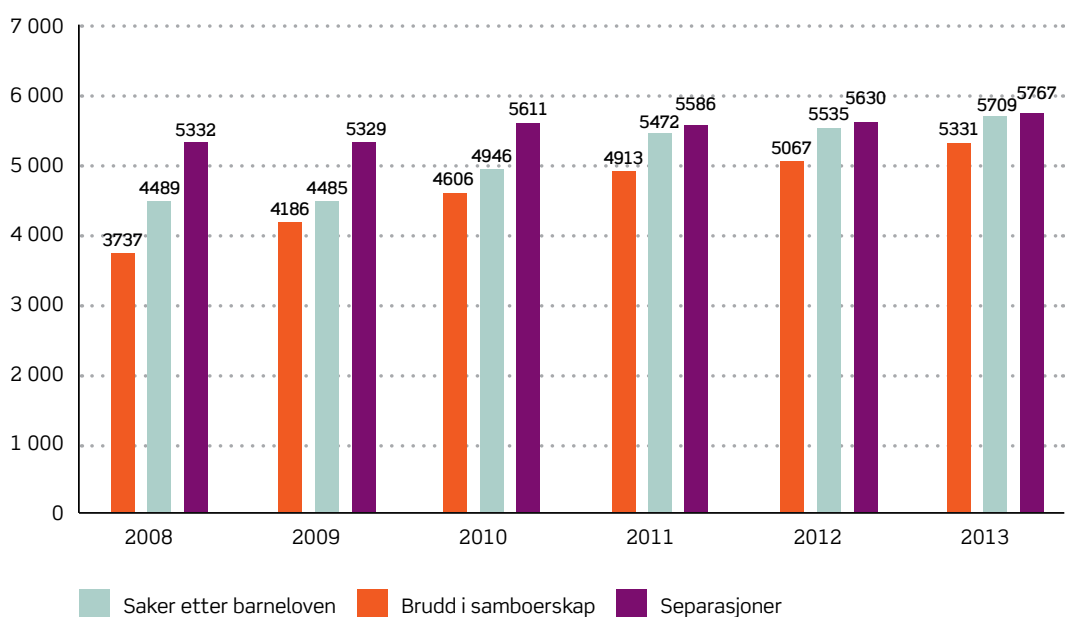
FIGUR 19 ANDEL MEKLINGSSAKER SOM FÅR TILBUD OM TIME INNEN 3 UKER FRA BEGJÆRING

Kravet om at alle som henvender seg og ber om mekling for første gang skal få tilbud om time innen tre uker er ikke oppnådd. Måloppnåelsen er svakt bedret, men tjenesten har i gjennomsnitt fortsatt ikke full måloppnåelse regionalt eller nasjonalt.

Figurene under viser trender over typer saker som kommer til familieverntjenesten

FIGUR 20 ANTALL MEKLINGSSAKER FORDELT ETTER TYPE.
2008-2013

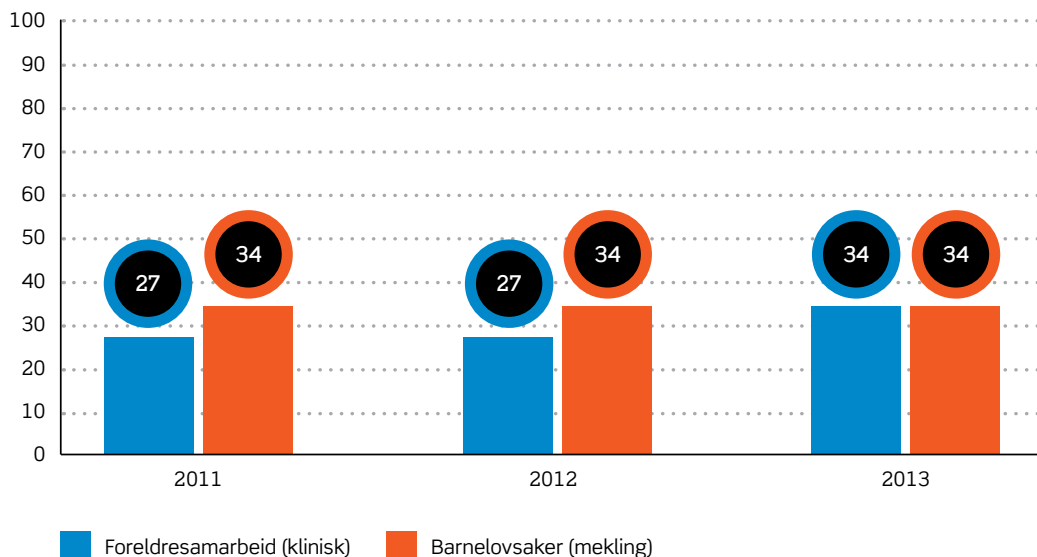

Differansen fra figur 7 i kapittel 2 over skyldes at visse typer meklinger (eks. «tilbakesendt fra retten») er utelatt fra denne figuren.

Som det fremgår av figur 20 er antallet separasjonsmeklinger (mekling mellom gifte foreldre) relativt stabil i perioden, men antallet brudd i samboerskap øker. Det er også stor vekst i antall saker etter barneloven (fra 4489 i 2008 til 5709 i 2013). Dette er saker der foreldrene ikke bor sammen, og der det ofte foreligger langvarig konflikt mellom foreldre. Disse sakene benevnes ofte som høykonfliktsaker.

FIGUR 21

ANDEL SAKER OMHANDLENDE FORELDRES KONFLIKT OM BARNEFORDELING
(PROSENT AV TOTALE SAKER)

Tallene viser at en tredjedel av alle familievernets kliniske saker er samarbeid om barn etter brudd, og at en tredjedel av alle meklinger omfatter langvarig konflikt om barnefordeling under foreldres samlivsbrudd. Antall barnelovssaker i mekling øker over tid, men holder seg stabilt på 34 prosent av totale meklinger. Andelen foreldresamarbeidssaker har økt i perioden og utgjør i 2013 34 prosent av alle kliniske saker. Utviklingen med at foreldresamarbeidssaker øker der det er konflikt mellom foreldre er svært positiv.

Oppdrag:

Gjennomgå og vurdere dagens dimensjonering av familieverntjenesten, herunder vurdere hvordan tjenestene bør organiseres og dimensjoneres i områder med lav befolkningstetthet.

Buudir har i 2013 gjennomført en omfattende kartlegging av familieverntjenesten. Kartleggingen har avdekket at målet om et nasjonalt, likeverdig tjenestetilbud ikke er oppnådd. Analysene av dataene fra kartleggingen viser at det er store forskjeller mellom familievernkontorenes kapasitet og produktivitet. Dette skyldes ulikheter i størrelser som bemanning, befolkning, brukertilbøyelighet og den enkelte terapeuts produktivitet. Videre viser analysene av tjenestene at store kontorer gir et bredere klinisk tilbud og har høyere skår på produktivitet, lavere kostnad per sak og oppfyller i større grad krav, som for eksempel maksimum tre ukers ventetid på mekling.

Kvaliteten i tjenestene vurderes å være gjennomgående høy. Det ser ut til at store kontorer gir et bredere faglig tilbud og står for mer av fagutviklingen. Det er enkelte områder hvor det er behov for kompetanseheving, særlig i arbeidet med voldssaker.

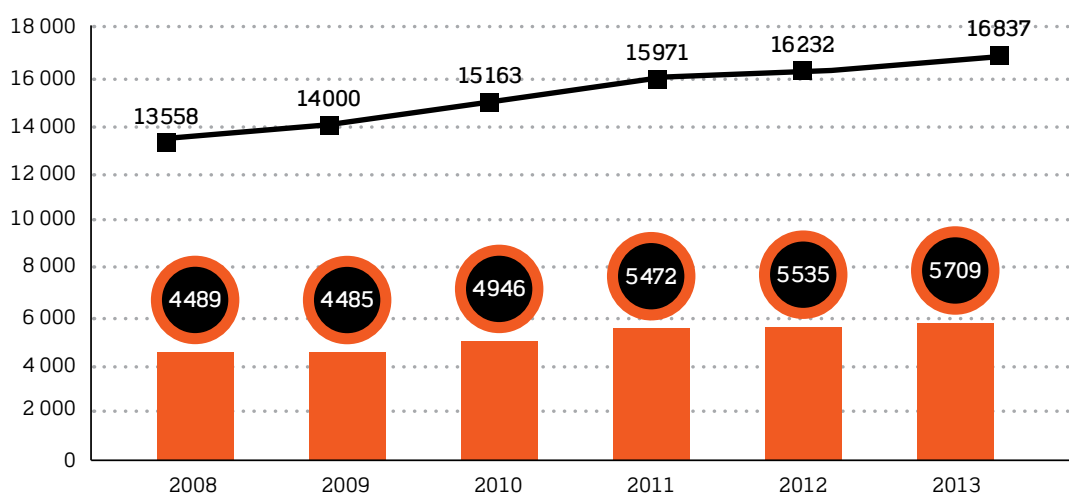
Gjennomgangen og kartleggingen av familieverntjenesten identifiserer parametere som kan forklare ulikheter i tjenesten. Gjennomgangen gir også et godt faktabasert grunnlag for å foreslå tiltak som kan bidra til å forbedre tjenesten og gjøre den mer nasjonalt likeverdig. Omstrukturering av enkelte kontorer, etablering av ressurs-/ kompetansekontorer i regionene og kompetanseutvikling på visse fagområder er tiltak som kan iverksettes for å oppnå større grad av likeverdighet i tilbudet på landsbasis.

DELMÅL 2.2

Bedre utnyttelse av meklingsordningen og familievernets tilbud i høykonfliktsaker som alternativ og supplement til domstolsbehandling

- **Styringsparameter: Tidsbruk under mekling i saker der foreldrene vurderer å reise sak for retten**
- **Styringsparameter: Avtaleoppnåelse i saker der foreldrene vurderer å reise sak for retten**

FIGUR 22 ANTALL BARNELOVSSAKER OG TOTALE MEKLINGER

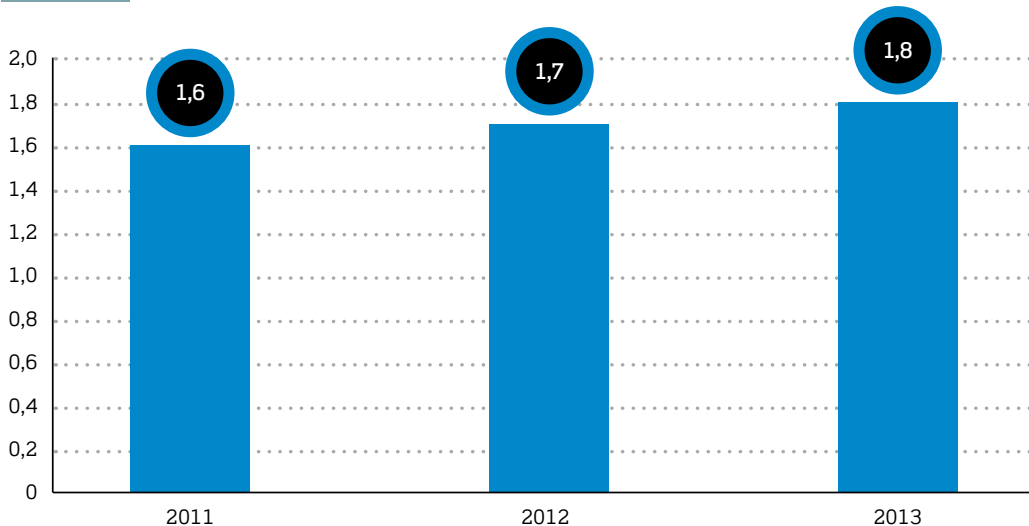

I 2012 var antallet meklingssaker i familievernet 16 232, og antall barnelovssaker som ble bragt inn for domstolene 2622. Antall meklingssaker i familievernet var 16 837 i 2013, mens antall nye barnelovssaker ved domstolene var 2658.

Det er ikke mulig å innhente tall som gir grunnlag for å fastslå om den økte tidsbruken i mekling fører til en nedgang i saker der foreldrene går videre til domstolene. Men antallet saker som ble bragt inn for domstolene i 2013 har ikke økt relativt sett sammenholdt med antallet meklingssaker som ble behandlet i familievernet i 2013.

FIGUR 23

GJENNOMSNTLIG TIDSBRUK I MEKLINGSSAKER ETTER BARNELOVEN
(ANTALL BEHANDLINGSTIMER)

Tabellen over viser at tidsbruk i barnelovsaker i mekling har gått noe opp.

Oppdrag:

Etablere rutiner og videreføre samarbeid med domstoler i alle regioner i saker med høyt konfliktnivå

Bufdir innledet i 2013 et samarbeid med Domstoladministrasjonen for å etablere en struktur for gjensidig kompetanseutvikling og retningslinjer for samarbeid om barnelovsakene mellom familievernkantorene og tingrettene. Arbeidet videreføres i 2014.

I desember 2013 arrangerte Bufdir et seminar med deltakere fra Domstoladministrasjonen, Advokatforeningen, Psykologforeningen, psykologer som har oppdrag som sakkyndige ved domstolene/fylkesnemndene, og en forsker ved Universitetet i Oslo. Formålet med seminaret var erfarings- og kompetanseutveksling fra arbeidet med høykonflikt/høyrisikosaker. Målsettingen var å utvikle god meklingsmetodikk, samt en hensiktsmessig samarbeidsflate og rutiner mellom familievernkantorene og domstolene, og andre tjenester og institusjoner i barnelovsaker.

Et av delprosjektene under *Høykonfliktprosjektet* har gått ut på å utvikle tiltak for å fremme samarbeid med tingrettene, sakkyndige og advokater. Oppdraget er organisert som et pilotprosjekt mellom familievernkantoret i Sør-Trøndelag og Trondheim tingrett, og Familievernkantoret i Levanger i samarbeid med Inntrøndelag tingrett.

Erfaringene fra pilotprosjektene vil inngå som grunnlag i arbeidet med å utvikle nasjonale veiledere for samarbeid mellom familievernet og domstolene om tilbud til foreldre under saksgangen, og tilbud etter at sakene er avsluttet ved domstolene.

DELMÅL 2.3

God og likeverdig kvalitet i meklingsordningen og familievernets tilbud til familier med høyt konfliktnivå.

Andelen saker etter barneloven har holdt seg stabilt på 34 prosent av alle meklinger i løpet av de siste to årene, mens andelen foreldresamarbeidssaker har økt fra 27 prosent til 34 prosent. Familievernet bruker mer tid på å bistå foreldre i samarbeid om felles barn etter brudd enn tidligere.

I gjennomgangen av dimensjonering og organisering av familieverntjenesten er det gjennomført et pilotprosjekt med metoden tjenestedesign for å vurdere mulig bruk av digitalisering av meklingstjenesten. Tjenestedesign er en metode for

å utvikle tjenesten slik at brukerne opplever denne mest mulig hensiktsmessig for sitt bruk. Innsiktene fra prosjektet viser at det vil være gunstig å differensiere tilbudet om mekling i to løp avhengig av hvor enige eller uenige foreldrene er når de kommer til mekling.

Dagens meklingsordning tar i liten grad hensyn til forskjell i konfliktnivå i sakene eller at foreldre kan ha ulikt behov for informasjon og rådgivning.

En differensiering og tilpasset innretning av meklingstilbudet vil gi en mer brukerrettet og tilgjengelig meklingstjeneste. Det vil samtidig fristille terapeut-/meklerressurser slik at de kan bruke mer tid på par og familier som trenger tettere oppfølging og flere meklingstimer.

Oppdrag:

Videreutvikle metodikk og gjennomføre kompetansehevende tiltak for meklere og terapeuter i høykonfliktsaker.

Buudir har i 2013 evaluert innføringskurset i mekling. Opplæringen nye meklere fikk gjennom innføringskurset ga meklerne et godt fundament for å kunne utføre meklingsoppgaven slik den er definert i meklingsforskriften. Kurset får gode tilbakemeldinger fra deltakerne. I 2013 gjennomgikk 38 personer innføringskurset.

Alle regionene har gjennomført meklingssamlinger i 2013. Samlingene er obligatoriske for alle meklerne i regionen, også eksterne meklere. Målet med meklingssamlingene er kompetanseheving.

Direktoratet vurderer at innføringskurset bør videreføres i dagens form, men at det på sikt kan være aktuelt å bygge ut innføringskurset med et kurstrinn to. Det kan videre være aktuelt å innføre et oppfriskningskurs for meklerne, f. eks. hvert tredje år, for å sikre at meklerne er faglig oppdatert og besitter den til enhver tid best tilgjengelige kunnskap om barn, konflikt og behandling.

Oppdrag:

Utvikle metodikk som sikrer ivaretagelsen av barns interesser når foreldrene er i konflikt, slik at barnets perspektiv kommer fram og får betydning i saken.

Buudir fikk i 2012 og 2013 i oppdrag å utrede og utvikle tiltak og metoder som kan bedre tilbudet til familier med høyt konfliktnivå (høykonfliktprosjektet).

Oppdraget er fordelt mellom regionene og delt inn i seks kategorier:

- å bedre meklingstilbudet overfor minoritetsetniske brukere
- å bedre samarbeid mellom kommuner og andre tjenester (som barneverntjenesten, helsestasjonene, skoler og barnehager)
- å øke andelen saker med høring av barn/sikre at barns perspektiv får betydning i saker som involverer dem
- metoder for å øke tidsbruken i meklinger med sikte på å oppnå gode løsninger/avtaler med fokus på barnets beste
- tiltak for å fremme samarbeid med tingrettene, sakkyndige og advokater
- metoder for å identifisere risikosaker der det er brudd mellom foreldrene i løpet av svangerskaps- eller spedbarntiden

Buudir har mottatt delrapporter fra prosjektene, og disse vil bli samlet i en felles rapport. Som et ledd i kompetanseutviklingsarbeidet skal resultater fra prosjektene gjennomgås og implementeres i tjenesten der det er hensiktsmessig.

Regionene har i 2013 hatt i oppdrag å videreføre og øke samarbeid mellom familieverntjenesten og kommunene om etablering av samtalegrupper for barn med skilte foreldre. Det skal også jobbes med parallelle tilbud til foreldrene (*Fortsatt foreldre-kurs*) for å bedre tilbudet til familier med samarbeidsutfordringer etter brudd. Oppdraget er en videreføring av *Ser du meg-prosjektet*. Antallet gjennomførte *Fortsatt foreldre-kurs* i regi av familievernet for 2013 var 63, mens antallet kommuner som driver samtalegrupper for barn (PIS-grupper), fordelt på kontor, var 14.

Hovedprioriteringen for familieverntjenestens virksomhet har de siste årene dreiet mot å bedre barns oppvekstvilkår gjennom å bedre og styrke relasjonene barn lever i og tiltak som kan bedre foreldrenes omsorgskompetanse. Dette fordrer en tjeneste som har god kunnskap om barn, barns utvikling og behov, og god kompetanse i å snakke med barn slik at barnets perspektiv kommer frem og får betydning.

For å styrke kompetansen ytterligere, har Bufetats regioner i 2013 hatt i oppdrag å iverksette kompetansehevende tiltak i å snakke med barn. Alle regioner har gitt opplæring innen metoder i å snakke med barn og metoder for å sikre barns deltakelse.

Oppdrag:

Gjennomføre kompetansestyrkende tiltak knyttet til tilbudet til voldsutsatte barn

Høsten 2013 ble det avholdt en konferanse over tre dager om vold i nære relasjoner, behandling av vold og skadevirkninger for barna når de lever i familier med vold og høy konflikt mellom foreldrene. Konferansen hadde særlig fokus på hvilke skader barna påføres og behandlingsmetoder som kan bidra til å bedre og trygge situasjonen.

Konferansen inngikk som en del av Bufdirs kompetansehevingsarbeid knyttet til oppdragene om å utvikle tilbud til familier med voldsproblematikk og høy konflikt. Konferansen ble arrangert i samarbeid med Alternativ til Vold (ATV).

Bufdir har utarbeidet et utkast til et veiledningshefte for foreldre om temaene seksualitet, respekt for kropp, og kroppsgrenser og vold. *Program for foreldreveiledning* (ICDP) danner grunnlag for veiledningsmaterialet. Veilederen er sendt på høring til relevante fag- og brukerorganisasjoner for målgruppen. Veilederen vil bli ferdigstilt i 2014.

Bufdir har gjennomgått og vurdert hvordan *Regnbueprosjektet* (2003-2007) kan videreutvikles og danne grunnlag for et tilbud til minoritetsfamilier. Kurstilbudet som ble gitt til ressurspersoner i minoritetsbefolkningen har gode evalueringer og er etterspurt. Bufdir vil videreføre dette arbeidet i 2014.

Oppdrag:

Utvikle registreringsvariabler i familievernets fagsystem (Fado), slik at meklingsaker der konfliktnivået er høyt og saker der barn høres kan registreres.

I 2013 er det utviklet registreringsvariabler i Fado som vil gjøre det mulig å registrere barns deltakelse i meklingsaker, om det er inngått skriftlige avtaler under meklingsaker og om det er sendt bekymringsmelding til barnevernet.

Registreringsvariablene vil gjøre det mulig å få oversikt over

- antall avsluttede meklingsaker hvor barn har deltatt
- antall skriftlige avtaler som er inngått
- om avtalen gjelder for alle barna i familien fra 2014

Bufdir har nedsatt en gruppe som har påbegynt et arbeid for å vurdere hvordan Fado kan videreutvikles. Dette bl.a. for å bedre statistikk og rapporteringsgrunnlaget for familieverntjenesten.

DELMÅL 2.4

Hensiktsmessig samarbeid mellom familieverntjenesten og barnevernet som en del av tjenestens forebyggende innsats

Bufdir har i 2013 initiert et pilotprosjekt for utprøving av familieråd som modell ved noen utvalgte familievernkontorer. Som en del av samarbeidet mellom familievernet og barnevernet har familierådskoordinatorene i barnevernet (i alle regioner) fått innføring i KOR. Det er planlagt opplæring i KOR for familierådskoordinatorene i 2014. Bufdir vil stå for denne opplæringen. Det er utarbeidet en mal for utprøvingen og skjema for en enkel evaluering. Prosjektet videreføres til 2014. KOR vil bli benyttet i sakene der Familieråd utprøves.

Familievernet samarbeider i alle regioner med det statlige barnevernet om å gi opplæring til kommunene i opplærings-

programmet *Tidlig Inn* om psykisk helse, rusmidler og vold i nære relasjoner. I 2013 har rundt 30 kommuner mottatt opplæringskurset. *Tidlig inn* omtales nærmere under hovedmål 5.

Familieråd i familievernet

Mot slutten av 2013 ble det satt i gang et samarbeidsprosjekt hvor familieråd prøves ut i fire utvalgte familievernkontorer. En målsetting med prosjektet som pågår i 2014 er å få kunnskap om familieråd som kan bidra til et tydelig barneperspektiv i konflikt- og samværssaker.

HOVEDMÅL 3

Etaten skal bidra til å fremme likestilling og hindre diskriminering på grunnlag av kjønn, nedsatt funksjonsevne og seksuell orientering

Direktoratet arbeider målrettet for at Bufetat skal bli en fagetat som fremmer likestilling og ikke-diskriminering innen sine ansvarsområder. Formålet er at alle våre brukere skal få likeverdige tjenester uavhengig av kjønn, etnisk bakgrunn, seksuell orientering og funksjonsevne. I 2013 ble Rosa kompetansehevingskurs prøvd i Bufetat region øst med gode tilbakemeldinger fra deltagerne. I tillegg har direktoratet utarbeidet utkast til veileder om funksjonshemmede barn i barnevernet, som vil bli distribuert i 2014. Direktoratet vurderer at måloppnåelsen er god på hovedmål tre, både i direktoratet og i etaten som helhet.

FNs konvensjon om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne ble ratifisert av norske myndigheter 3. juni 2013. Dette markerte Bufdir med en større konferanse på funksjonshemmedes internasjonale dag, 3. desember. Ratifiseringen er en viktig milepæl, og innebærer at Norge skal rapportere til FN på status og måloppnåelse på politikkområdet. For å kunne rapportere godt og synliggjøre levekårsutviklingen for personer med nedsatt funksjonsevne, er det viktig å ha et godt tall- og statistikkgrunnlag. I fjor startet direktoratet arbeidet med å etablere et system for dokumentasjon av levekårene til mennesker med nedsatt funksjonsevne. I 2014 vil utviklingstrekk, tall og fakta bli gjort tilgjengelig på Bufdirs nettsider slik at dokumentasjonen kan tas i bruk av aktuelle brukere.

Faktarapporten om utviklingshemmedes levekår ble oversendt departementet i februar i 2013. *Meld. St. 45 (2012-2013) Frihet og likeverd – Om mennesker med utviklingshemming* bygger blant annet på Bufdirs utredning. Utredningen var et viktig arbeid for å avdekke og dokumentere levekårene for gruppen. I tillegg var arbeidet med rapporten et viktig bidrag for å styrke direktoratets sektorovergripende rolle på likestillings- og ikke-diskrimineringsfeltet.

Det har vært stor aktivitet og god måloppnåelse for området «økt tilgjengelig og universell utforming», og arbeidet fikk et løft i 2013 gjennom flere nye oppdrag. Her vil vi spesielt trekke frem en nordisk/russisk konferanse om universell utforming i transportsektoren på Nordkalotten, og arbeidet med programmet *Universell utforming av IKT* (UniKT). UniKT skal styrke arbeidet med digital deltakelse og medvirke til at flere digitale satsninger kan bli til nytte for hele befolkningen. Arbeidet med UniKT blir viktig for Bufdir i 2014.

I forbindelse med at handlingsplanperioden for bedre levekår og livskvalitet for lesbiske, homofile, bifile og transpersoner (LHBT-personer) ble avsluttet i fjor, arrangerte Bufdir en todagers konferanse i november. Konferansen ble en stor suksess, og ga oppdatert kunnskap om livssituasjonen for LHBT-personer, som LHBT-senteret i Bufdir skal jobbe videre med. En viktig milepæl ble nådd i 2013 da Stortinget vedtok lov som forbyr diskriminering på grunn av seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk.

Vi erfarer at andre sektormyndigheter i stadig større grad ser på Bufdir som et fagdirektorat med en sektorovergripende rolle på funksjonshemmet-feltet og på LHBT-feltet. I 2013 har Bufdir fått tilført kompetanse og ressurser for å jobbe med likestilling på grunnlag av kjønn. Direktoratet er opptatt av å legge til rette for at de ulike diskrimineringsgrunnlagene kan ses i sammenheng.

DELMÅL 3.1

Bidra til likestilling mellom jenter og gutter og kvinner og menn i familie-, arbeids- og samfunnsliv

Bufdirs arbeid med likestilling mellom kjønnene har i 2013 vært knyttet til å opparbeide seg kompetanse på området. Tre nye medarbeidere begynte høsten 2013. NOU 12: 15 *Politikk for likestilling* (Skjeieutvalget) har gitt et solid kunnskapsgrunnlag om likestilling mellom kjønn i sammenheng med andre diskrimineringsgrunnlag. Til tross for at vi har kommet langt i Norge, er det fremdeles utfordringer. Gutter og jenter velger fremdeles tradisjonelt når det gjelder utdanning. Norge har et kjønnsdelt arbeidsmarked, og ufrivillig deltid er en utfordring i kvinnedominerte yrker. En tredje utfordring er knyttet til seksuell trakassering. Forskning viser at 55,3 prosent av kvinner og 22,7 prosent av menn rapporterer å ha vært utsatt for seksuelle krenkelser. Svært mange opplevde trakasseringen før de fylte 16 år. 13 prosent av unge kvinner opplever seksuell trakassering på jobben. Minoriteter (både etniske og seksuelle) er enda mer utsatte.

Sektorvis oppdrag:

Videreføre kompetansehevingsarbeidet i etatens tjenester. Dokumentere hvordan det jobbes med opplæring og likeverdig tjenesteutvikling i de tjenester Bufetat tilbyr.

Kjønnsperspektiv er viktig i både barnevernet og i familievernet, og har fått økt oppmerksomhet gjennom Bufdirs kompetanseplan av 2012. Gutter og jenter som er i barnevernet kan ha ulike behov og forutsetninger. Brukerundersøkelser har vist at jenter scorer lavere på trygghet og trivsel i barnevernsinstitusjoner og statlige fosterhjem. I forsknings- og utviklingsprosjekter for utvikling av barnevernets tiltak legges det vekt på kjønnsperspektivet. Bufdir har flere foreldre-støttende tilbud som har kjønn og kjønnslikestilling som relevante dimensjoner.

Likestilling har vært tema på direktoratets fagmøter ved tre anledninger. Bufdir har jobbet med implementering av strategien for mangfold, likestilling og ikke-diskriminering for virksomheten 2012-2014. Bufetat senter for administrasjon og utvikling (BSA) har ansvaret for oppfølging og implementering av denne strategien.

Tilskuddsforvaltning

Bufdir fikk overført ansvaret for tilskuddsforvaltningen for følgende i 2013:

- Likestillingscenteret
- Stiftelsen KUN – Senter for kunnskap og likestilling
- Senter for likestilling ved Universitetet i Agder
- Kilden – Informasjonssenter for kjønnsforskning
- Reform – Ressurscenter for menn

Bufdir har etablert godt samarbeid med Likestillingscenteret på Hamar, Senter for kunnskap og likestilling (KUN) i Steigen, Senter for likestilling ved Universitetet i Agder og Reform.

Tverrsektorielle oppdrag:

Fra 2013 har Bufdir hatt en sektorovergripende rolle som fagorgan for kjønnslikestilling. I tillegg nr. 6 til tildelingsbrev for 2013 fikk Bufdir tre større oppdrag. Arbeidet med å utrede en nettbasert veiledningstjeneste mot seksuell trakassering og utredning av en eventuell virksomhetsoverdragelse av de tre regionale likestillingscenterene ble startet opp, men ikke slutført etter regjeringsskiftet i 2013.

Gjennomføre tiltak i handlingsplanen Likestilling 2014.

Bufdir har fått ansvar for å gjennomføre flere tiltak i handlingsplanen *Likestilling 2014*, se vedlegg Handlingsplaner. Et utkast til mal for en livsfasesamtale mellom vordende fedre og mødre og deres nærmeste overordnede har blitt utarbeidet i 2013. *Pappatid*, som er en app til mobiltelefon, inviterer nybakte fedre til å diskutere ulike sider av det å være pappa, og gir fedre mulighet til å få kontakt med andre fedre i samme situasjon. *Pappatid* er tilgjengelig på de to mest utbredte mobilplattformene (iOS og Android) og har per januar 2014 totalt 3023 registrerte brukere. Evaluering vil skje etter ett års tid.

Utvikling av e-læringsverktøy for likestilling og mangfold

Bufdir har utredet behovet for et e-læringsverktøy om likestilling og mangfold. Bufdir har i 2013 anbefalt til Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet i desember 2013 at det bør utvikles et e-læringsverktøy som inkluderer alle diskrimi-

neringsgrunnlagene. Verktøyet bør i første omgang utvikles for ansatte i statlig sektor. I tillegg anbefaler Bufdir at det bør inneholde en mer omfattende modul som rettes mot ledere og HR-ansvarlige.

Bufdir har, i henhold til tillegg nr. 6 til tildelingsbrevet, startet arbeidet med å styrke statlige og kommunale myndigheters kompetanse med utgangspunkt i aktivitets- og rapporteringspliktene. Vurderingen er at et e-læringsverktøyet vil være et sentralt virkemiddel for å øke likestillings- og mangfoldskompetansen i statlig og kommunal sektor.

DELMÅL 3.2

Bedre levekår og livssituasjon for personer med nedsatt funksjonsevne

Personer med nedsatt funksjonsevne har samlet sett dårligere levekår enn gjennomsnittet i befolkningen, blant annet i form av lavere utdanning, svakere arbeidstilknytning og dårligere økonomi. Deres utgifter til helsetjenester er betydelig høyere enn for befolkningen generelt. Utgiftene er særlig tyngende for unge i alderen 20-34 år og for de med lav inntekt. Tall fra Statistisk sentralbyrå (SSB) viser en svak nedgang i antall personer med nedsatt funksjonsevne i lønnet arbeid de siste årene. Samtidig viser forskning at det stadig er flere som ønsker arbeid og som fullfører høyere utdanning.

Direktoratet har gjennomført flere undersøkelser de senere årene som dokumenterer at barn og unge med ulike funksjonsnedsettelse opplever en økende segregering i skole og fritid. Dette er svært bekymringsfullt, fordi manglende inkludering på disse arenaene kan påvirke sosialiseringprosessen og psykisk helse.

Faktarapporten om levekårene for personer med utviklingshemming dokumenterer at det siden ansvarsreformen har vært en positiv utvikling i levekårene. Det er fortsatt et gap mellom den faktiske situasjonen og reformens mål på områdene utdanning, arbeid og bolig. Vi ser en økt tendens til segregering i skolen, og jo større kommune jo større er tendensen til spesialtilbud. Videre er det svært få utviklingshemmede som er i ordinært arbeid (0,36 prosent) og kun 20 prosent av utviklingshemmede i yrkesaktiv alder er i varig tilrettelagt arbeid. På boligsiden er tendensen stadig større boenheter med flere beboere (i gjennomsnitt 3,8 i 1994 til 8,1 i 2010). Stadig flere bor også i blandet gruppe. Utviklingen er bekymringsfull da inkluderende arbeid, utdanning og bolig er en forutsetning for full samfunnsdeltakelse på lik linje med andre.

Faktarapporten viser også at foreldre til barn med funksjonsnedsettelse generelt opplever tjenestetilbudet som fragmentert og lite samordnet, spesielt i forbindelse med sårbare overganger. Foreldre til barn med sjeldne diagnoser, omfattende funksjonsnedsettelse eller utfordrende atferd opplever de største utfordringene. Faktarapporten er et av grunnlagsdokumentene for *Meld.St. 45 (2012-2013) Frihet og likeverd – Om mennesker med utviklingshemming*, som Bufdir har fått i oppdrag å følge opp.

Det er viktig å se de ulike diskrimineringsgrunnlagene i sammenheng. I 2013 arrangerte Bufdir i samarbeid med NTNU og Universitetsforlaget konferansen *Innvandring og funksjonshemming* - en konferanse som belyste minoritetsfamiliers møte med tjenesteapparatet. På bakgrunn av en forskningsrapport om å være lesbisk, homofil, bifil og transperson med nedsatt funksjonsevne, har direktoratet lagt til rette for samarbeid mellom brukerorganisasjonene for personer med nedsatt funksjonsevne og interesseorganisasjonene på LHBT-feltet.

Sektorvis oppdrag:

Videreføre kompetansehevingsarbeidet i etatens tjenester. Dokumentere hvordan det jobbes med opplæring og likeverdig tjenesteutvikling i de tjenestene Bufetat tilbyr.

Veiledere

Veilederen om barn med funksjonsnedsettelse i barnevernet forventes ferdig 1. tertial 2014. NOVA har, i samarbeid med en ekspertgruppe nedsatt av Bufdir, utarbeidet et utkast til veileder. Denne ferdigstilles våren 2014.

Tverrsektorielle oppdrag:

Dokumentasjon av levekår og livssituasjon til personer med nedsatt funksjonsevne

Arbeidet med å etablere et system for dokumentasjon av levekårene til mennesker med nedsatt funksjonsevne er spesifisert i brev fra departementet datert 18. mars 2013. Hovedmålet for arbeidet er å etablere et system for god og helhetlig

dokumentasjon om hvordan levekårene utvikler seg over tid for personer med nedsatt funksjonsevne. En arbeidsplan med ti hovedaktiviteter skal gjennomføres i løpet av en toårsperiode. Aktivitetene er innsamling av eksisterende data, gjennomføring av nye undersøkelser, rapportering/analyse og formidling.

I arbeidet har Bufdir bred medvirkning fra representanter for brukerorganisasjoner, kunnskapsmiljøer og Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO).

I løpet av 2013 har dokumentasjonsarbeidet kommet godt i gang. SSB har på oppdrag fra Bufdir utarbeidet en rapport med 75 indikatorer for levekår og likestilling for personer med nedsatt funksjonsevne, og dette vil blant annet danne grunnlaget for publisering av nettartikler og rapporter om levekårsutviklingen over tid for personer med nedsatt funksjonsevne.

I 2013 inngikk Bufdir en langsiktig avtale med SSB om levering av sentrale tall og data om levekår og livssituasjon for personer med nedsatt funksjonsevne. I 2013 har Bufdir også startet arbeidet med å samle inn foreliggende og åpent tilgjengelig data med relevans fra andre sektormyndigheter. I 2014 vil statistikk og analyser blir gjort tilgjengelig på Bufdirs nettsider.

Undersøkelse blant arbeidsgivere/virksomheter om inkludering av mennesker med nedsatt funksjonsevne

Som en del av dokumentasjonssystemet initierte Bufdir i fjor en undersøkelse blant et representativt utvalg av arbeidsgivere/virksomheter i privat og offentlig sektor om deres holdninger, erfaringer og praksis rettet mot rekruttering og sysselsetting av personer med nedsatt funksjonsevne. Undersøkelsen, som gjennomføres av forskningsstiftelsen Fafo, er et samarbeidsprosjekt med Arbeids- og velferdsdirektoratet.

Undersøkelsen som vil bli offentliggjort i mars 2014 viser blant annet at:

- arbeidsgivere har positive holdninger til personer med nedsatt funksjonsevne som arbeidskraftressurs, men samtidig er det svært få som har gjennomført konkrete handlinger for å rekruttere flere
- det er forskjeller mellom offentlig og privat sektor
- virksomheter som har erfaring med ansatte med nedsatt funksjonsevne har mer positive holdninger, konkrete målsettinger og gjennomfører i større grad konkrete tiltak for å ansette flere med nedsatt funksjonsevne
- arbeidsgiverne opplever at de ikke får søknader fra personer med nedsatt funksjonsevne
- det er relativt lav kjennskap til aktivitets- og rapporteringsplikten (ARP), og at det er et behov for å styrke kompetansen og oppfølgingen av virksomhetene

Utarbeide tilrettelagt opplæringsmateriell om kropp, intimitet og grensesetting for personer med utviklingshemming

Bufdir fikk i fjor oppdrag i å utarbeide opplæringsmateriell. I dette arbeidet har vi benyttet oss av materialet *Kropp, identitet og seksualitet* (KIS) som er et anerkjent tilrettelagt undervisningsmateriell rettet mot ungdom med utviklingshemming eller med andre funksjonsnedsettelse. Materialet som er utarbeidet av Nordlandssykehuset, omhandler flere tema rundt seksualitet og grensesetting, og har som målsetting å forebygge overgrep og uønskede svangerskap. Skolen er en viktig arena for forebygging, og Bufdir har produsert materialet og distribuert det til alle videregående skoler, sammen med en introduksjon som direktoratet har utarbeidet. Det er inngått et samarbeid med Statlig spesialpedagogisk tjeneste (Statped) om å implementere materialet. Vi vil vurdere om det bør lages en elektronisk versjon av materialet og et lettlest elevhefte.

Utp prøve, evaluere og implementere retningslinjer for forebygging, varsling og oppfølging av overgrep mot voksne med utviklingshemming.

Bufdir har i 2013 utarbeidet utkast til mal for retningslinjer ved seksuelle overgrep mot voksne med utviklingshemming. Sannsynlig forekomst av seksuelle overgrep mot mennesker med utviklingshemming er to til fire ganger høyere enn for befolkningen for øvrig. Samtidig som det i 2011 bare ble foretatt 32 dommeravhør av utviklingshemmede i Barnehusene. Dette indikerer store mørketall og et behov for bevisstgjøring om problematikken, forebygging og kvalitetssikring av prosess ved overgrep eller mistanke om overgrep. En ekstern sammensatt arbeidsgruppe, ledet av Bufdir, har utarbeidet en mal for retningslinjer, samt en plakat og en veileder. Materialet skal sendes ut på høring første kvartal 2014. Avhengig av tilbakemeldingene fra høringsinstansene kan det bli aktuelt med utprøving i utvalgte kommuner, før det gjøres tilgjengelig for alle kommunene.

Meld. St. 45 Frihet og likeverd - Om mennesker med utviklingshemming

Bufdir fikk i 2013 tildelt midler på kapittel 847,21 jf. tillegg 6 til tildelingsbrev for å følge opp deler av meldingen. Bufdir har i samarbeid med Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU) og Universitetet i Nordland satt i gang flere FoU-prosjekter for å få økt kunnskap om utviklingshemmedes muligheter til medvirkning og deltakelse i samfunnet. Dette gjelder prosjekter som omhandler:

- fremstilling av utviklingshemmede i media
- selvbestemmelse og bruk av makt og tvang
- selvbestemmelse og medborgerskap
- innvandrere og deltakelse i interesseorganisasjoner for utviklingshemmede

Bufdir startet i 2013 arbeidet med å styrke fylkeskommunale og kommunale råds kunnskap og kompetanse om personer med utviklingshemming. Bufdir har distribuert rapporten om levekårene for mennesker med utviklingshemming *Slik har jeg det i dag* med et vedlagt informasjonsskriv til alle landets råd. For nærmere informasjon om Bufdirs arbeid med oppfølging av *Lov om råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne*, se omtale under Deltasenterets årsrapport (vedlegg).

Et prosjekt ble startet i 2013 med å kartlegge rettsikkerheten for personer med utviklingshemming i samarbeid med berørte direktorat og departement. Bufdir vil i 2014 fortsette det gode samarbeidet med yrkes-, bruker- og interesseorganisasjoner.

Informasjons-, forsknings- og utviklingstiltak

Som et virkemiddel i arbeidet med å bedre levekår og livssituasjonen for personer med nedsatt funksjonsevne utarbeider Bufdir årlig en FoU-plan. Under følger en oversikt over initierte, pågående og avsluttede prosjekter i 2013:

- indikatorsett for levekår og likestilling
- sammenhengen mellom bolig, tjenester – arbeid, dagaktivitet for personer med utviklingshemming
- inkludering av barn og unge med sansetap i skole og fritid
- funksjonshemming og livsløp
- *Kroppen min – arena for andres arbeidsplass og mitt seksuelliv*
- *Alle skal med? Integrasjon i skole og arbeidsliv for mennesker med fysisk funksjonsnedsettelse*
- innvanderes deltakelse i interesseorganisasjoner for utviklingshemmede
- *Fra bollebaking til demokratisk deltakelse?* Fremstilling av mennesker med utviklingshemming i media ved ansvarsreformens innføring og i dag
- barn som har foreldre med utviklingshemming
- mennesker med funksjonsnedsettelse og samisk bakgrunn
- selvbestemmelse og medborgerskap for mennesker med utviklingshemming i et livsløpsperspektiv
- selvbestemmelse og bruk av tvang og makt
- undersøkelse blant arbeidsgivere/virksomheter om inkludering av mennesker med nedsatt funksjonsevne
- fremstillingen av personer med nedsatt funksjonsevne i mediene
- tjenestetilbudet til voldsutsatte personer med nedsatt funksjonsevne

I tillegg ønsker direktoratet å fremheve noen av prosjektene som ble ferdigstilt i 2013. Disse er:

Like muligheter for alle barn. Regjeringens mål og tiltak for barn og unge med nedsatt funksjonsevne

Rapporten *Like muligheter for alle barn* inneholder en oversikt over regjeringens politikk, virkemidler og pågående arbeid som kan være viktig for barn og unge med nedsatt funksjonsevne og deres familier. Rapporten ble utarbeidet på oppdrag fra BLD og i samarbeid med Helsedirektoratet, Arbeids- og velferdsdirektoratet, Utdanningsdirektoratet og Husbanken.

Sånn er Jeg og Sånn er det

Filmserien *Sånn er Jeg og Sånn er det* som Bufdir har vært med på å finansiere, er kjent fra NRK Super sitt program *Julemorgen*. DVDer med filmene ble til skolestart 2013 sendt alle landets barneskoler (1.-4. trinn) for visning og diskusjon i klasserommet. Vedlagt DVD-ene fulgte et hefte utarbeidet av Statped i samarbeid med Bufdir. Heftet skal inspirere til å snakke om mangfold og inkludering i skolehverdagen. I heftet vises også hvordan filmserien kan knyttes opp mot Kunnskapsløftets ulike fagplaner.

Lettlest språk for økt medvirkning og selvbestemmelse

Ordbank: Ordbanken består av ca. 1000 ord fordelt på elleve sentrale samfunnstemaer. Disse er: arbeid, bolig, domstol/ politi, ferie, fritid og kultur, helse, kommunikasjon, livssyn, politikk, stat, fylke og kommuner, utdanning og økonomi. Formålet med ordbanken er at den skal være et hjelpemiddel både for mennesker med utviklingshemming og for de som er ansvarlige for å utarbeide og formidle informasjon. Ordene er definert på enkel måte slik at flere personer lettere kan forstå ordenes betydning, og er tilgjengelig på Bufdirs hjemmesider.

Lettlest versjon av FNs konvensjon om rettighetene for mennesker med nedsatt funksjonsevne: Formålet med heftet er at barn og unge lettere skal få kunnskap om sine rettigheter etter konvensjonen. Heftet ble distribuert under 3. juni-konferansen i forbindelse med Norges ratifisering av konvensjonen. I tillegg har Bufdir utgitt en lettlest versjon av FNs konvensjon om rettighetene for mennesker med utviklingshemming. Formålet med heftet er at personer med utviklingshemming lettere skal få kunnskap om sine rettigheter. Heftene er publisert på Bufdirs hjemmesider og sendt til relevante organisasjoner, departementer og direktorater.

Retten til å være med – Mennesker med utviklingshemming skal IKKE diskrimineres er produsert av Bufdir og har blitt publisert og distribuert til relevante målgrupper (statlige og kommunale institusjoner og brukerorganisasjoner). Formålet er at personer med utviklingshemming får god informasjon om sine rettigheter og plikter. I tillegg er heftet en god informasjonskilde for folk som jobber med personer med utviklingshemming eller andre som står dem nær.

Arrangere konferanse i forbindelse med Norges ratifisering av FNs konvensjon om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne. Planleggingen bør skje i samarbeid med BLD og relevante organisasjoner.

3. juni 2013 ratifiserte Norge FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne. Konvensjonen innebærer bl.a. at Norge plikter å bekjempe diskriminering og arbeide for et mer tilgjengelig samfunn.

I forbindelse med ratifiseringen inviterte Bufdir til en markering av dagen i en fullsatt sal på Røde Kors konferansesenter. Konferansen besto av innlegg fra politisk ledelse i både Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet og Utenriksdepartementet. Under konferansen var ulike aktører invitert til å delta i en paneldebatt om rettigheter, forventninger, klageadgang, overvåking og rapportering.

Markeringen ble arrangert på oppdrag fra BLD og UD.

3. desember 2013, på FNs internasjonale dag for mennesker med nedsatt funksjonsevne, arrangerte Bufdir i samarbeid med Norsk Senter for menneskerettigheter og Likestillings- og diskrimineringsombudet, en fagkonferanse om FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne. Konvensjonens bakgrunn og innhold ble gjennomgått og diskutert, samt hvilken betydning konvensjonen vil ha for å fremme inkludering og hindre diskriminering. To internasjonalt anerkjente professorer innenfor feltet «Disability and Rights» deltok som keynote speakers. Politisk ledelse, norske eksperter, myndighetspersoner, representanter for funksjonshemmedes organisasjoner, samt representant for Europarådet deltok med innlegg. Organisasjonene var involvert i planlegging av konferanseprogrammet. Da konferansen tidlig ble fulltegnet, tilbød arrangørene live streaming av konferansen på nett.

Internasjonalt arbeid

Internasjonalt samarbeid er viktig for utvikling og erfaringsutveksling av tjenester og tiltak.

I Europarådet er Bufdir representert i ekspertgruppen som foreslår ulike anbefalinger innenfor *Handlingsplanen som fremmer rettighetene og full deltakelse i samfunnet: Bedre livskvaliteten for personer med nedsatt funksjonsevne (2006-2015)*. Bufdir har i tillegg deltatt med en representant i nordisk arbeidsgruppe, som ultimo 2013 leverte rapporten *Funktionshinderpolitikk i Norden*.

Trends in Universal Design

I etterkant av konferansen UD 2012 nedsatte Deltasenteret i Bufdir en redaksjon for å se etter tendenser i materialet som ble presentert. Deltakerne på konferansen ble bedt om å identifisere hvilke innlegg som pekte fremover når det gjaldt utviklingen innen universell utforming. Redaksjonen trakk frem tre ulike trender, eller utviklingstrekk:

- fra lovregulering til innovasjon
- fra tilgjengelighet til inkludering
- fra hindre og barrierer til bærekraft

De identifiserte trendene ble i ettertid sammenstilt i en publikasjon *Trends in Universal Design* som ble ferdigstilt i 2013. Publikasjonen inneholder konkrete eksempler på prosjekter, teoretiske diskusjoner og globale perspektiver. Både konferansen i 2012 og arbeidet med publikasjonen i 2013 har gitt Deltasenteret et stort internasjonalt kontaktnett. Dette vil bli benyttet for spredning av publikasjonen i 2014.

Oppstart av UniKT-programmet

Deltasenterets ambisjoner for programmet UniKT er å legge til rette for en attraktiv møteplass som kan stimulere til inkluderende digitale prosjekter rettet mot allmenheten. Fokuset er rettet mot kunnskapsutvikling, kompetanseheving og informasjon om allmenne tjenester og digital deltakelse. Forumet følger opp prosjektene som får tilskudd under ordningen og presenterer aktuelle temaer som berører universell utforming og IKT.

I oppstartsåret 2013 ble det i denne forbindelse arrangert to møter. Målsettingen er fire møter per år.

Tilskuddsordningen omfatter også ikke-IKT-rettede tiltak for kunnskapsutvikling, kompetanseheving og informasjon om universell utforming. Ordningen disponerte i alt 4,2 mill. kr. Bufdir mottok i alt 53 søknader. 18 prosjekter fikk støtte. Bufdir vurderer tilskuddsordningen som et viktig redskap for å sette universell utforming på dagsorden og for å prøve ut tiltak på nye områder.

Drifte nettstedet www.universell-utforming.miljo.no

Deltasenteret fikk fra og med 2013 i oppdrag å drifte nettstedet og nyhetstjenesten www.universell.utforming.miljo.no. Nettstedet leverer nyheter og ressurser innen arbeidet med universell utforming i Norge og er knyttet til regjeringens handlingsplan. I påvente av avklaring om og hvordan en eventuell ny handlingsplan blir, har tjenesten blitt videreført med samme profil og redaksjonelt innhold som i 2012. I 2013 har vi sendt ut ukentlige nyhetsbrev til abonnentene med oppdateringer om aktiviteter knyttet til universell utforming.

Bidra til å evaluere gjeldende handlingsplan for universell utforming og utvikle strategi og tiltak for oppfølging etter 2013.

Deltasenteret har ledet arbeidet med å evaluere *Regjeringens handlingsplan for universell utforming og økt tilgjengelighet 2009-2013* og utviklet forslag til strategi og tiltak for oppfølging av handlingsplanen etter 2013.

Deltasenteret startet med en bred konsultasjonsprosess våren 2013 med deltakelse fra funksjonshemmedes organisasjoner, direktorater, etater, fagorganisasjoner, forskningsinstitusjoner og høyere utdanningsinstitusjoner. Deltasenteret mottok i etterkant av møtene 35 skriftlige innspill på hvordan en ny handlingsplan bør innrettes. På bakgrunn av innspillene ble det utarbeidet en samlet oppsummeringsrapport som er oversendt BLD. Dokumentet *Innspill til videreføring av regjeringens handlingsplan for universell utforming 2014 – 2018* følger hovedsakelig strukturen i tidligere handlingsplaner, med prioriterte innsatsområder og sektorovergrepene tiltak. I tillegg ble området varer og tjenester inkludert som et eget, nytt innsatsområde. Satsing på universell utforming av skolen er foreslått som en hovedprioritering.

Deltakonferansen 2013

Konferansen satte universell utforming i Norden i et bredt perspektiv og tok opp status, utfordringer, muligheter og løsninger, med fokus på læring over grenser og breddegrader.

Arbeid med universell utforming i en felles nordisk/russisk kontekst ble særlig vektlagt. Et viktig mål for konferansen var å bidra til økt kunnskapsdeling og samarbeid mellom de ulike landene som deltok på konferansen.

Konferansen førte til at senteret har tilegnet seg ny kunnskap om problemer, muligheter og tankegang vedrørende universell utforming i de nordlige delene av Europa. Konferansen ble godt mottatt av deltakerne og bidro til en styrking av det nordiske nettverket. Dette vil være utgangspunkt for flere nordiske initiativ og aktiviteter i 2014.

Evaluering av brukerråd og nye former for dialog

I Deltasenterets mandat, gitt av BLD i 2011, fremgår det at senteret skal ha et brukerråd med prøvetid på inntil to år. Brukerrådet skal «gi nyttige innspill til Deltasenterets ledelse». Mot slutten av prøveperioden for brukerrådet, tok vi i 2012/13 initiativ til en evaluering av ordningen. Konklusjonen var at ordningen med brukerråd ikke har vært optimal.

Deltasenteret ønsket derfor å vurdere alternative former for dialog for å få mer innsikt fra brukermiljøene enn vi fikk i prøveperioden. I mai 2013 ble derfor Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon (FFO), Samarbeidsforumet av funksjonshemmedes organisasjoner (SAFO) og Unge funksjonshemmede (UngFunk) invitert til et drøftingsmøte der ulike former for medvirkning og dialog ble diskutert. Vi legger opp til følgende struktur for dialog med organisasjonene:

- halvårlige dialogmøter med paraplyorganisasjonene (FFO, SAFO, UngFunk og Pensjonistforbundet)
- deltakelse i referansegruppe for arbeidet med kommunale og fylkeskommunale råd
- deltakelse i UnIKT forum
- deltakelse i Nettverk for universell utforming innen transportsektoren
- medvirkning i prosjekter

Oppfølging av lov om råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne

I 2013 har Deltasenteret jobbet med kunnskapsinnhenting, informasjonsspredning og nettverksbygging som elementer i oppfølgingen av loven om råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne. Det er utarbeidet et nettsted med informasjon som er rettet mot rådenes virksomhet: Deltanettet.no/Rad-for-funksjonshemmede. Videre har det blitt opprettet en referansegruppe med deltagelse fra ulike råd og funksjonshemmedes interesseorganisasjoner. Arbeidet har også blitt lagt frem på regionale og nasjonale konferanser for rådene.

DELMÅL 3.3

Bedre levekår og livskvalitet for lesbiske, homofile, bifile og transpersoner

LHBT-senteret har i løpet av 2013 gått over i permanent drift. Senteret ligger under Seksjon for sosial inkludering i Bufdir, med seksjonssjef som leder for senteret. Perioden for LHBT-senterets faglig råd gikk ut i 2013. Det vil bli nedsatt et nytt faglig råd for perioden 2014-2016. Bufdir har fått innspill om navneendring av senteret fra Harry Benjamin Ressurssenter. Vi følger opp dette innspillet og Bufdir vil komme tilbake til departementet om vurderingen av dette forslaget.

I forbindelse med at handlingsplanen *Bedre livskvalitet for lesbiske, homofile, bifile og transpersoner* gikk i sitt siste år i 2013, ble det arrangert en to dagers kunnskapskonferanse «*LHBT: Status 2013*», 7.-8. november i Oslo. På konferansen deltok forskere, myndigheter og organisasjoner. Det ble rettet søkelys på kunnskap som var resultat av arbeidet med handlingsplanen. To viktige rapporter ble lansert. I rapporten *Seksuell orientering og levekår*, gjennomført av Uni Helse, kartlegges levekår for lesbiske, homofile og bifile (LHBT-personer) i Norge. I tillegg fremgår en kartlegging av holdninger i befolkningen overfor denne gruppen. Den andre rapporten gjennomført av forskningsstiftelsen Fafo har undersøkt hvordan det er å leve som lesbisk, homofil, bifil eller transperson i Norge når man har ikke-vestlig etnisk bakgrunn.

Funnene viser at selv om det har vært en positiv utvikling på mange områder, finnes også reelle utfordringer. Bifile scorer dårligere enn lesbiske og homofile på flere levekårsvariabler. Det er fremdeles en urovekkende stor andel som har vurdert å ta sitt eget liv. LHBT-personer med etnisk minoritetsbakgrunn opplever utfordringer knyttet til muligheten til å være åpne i egne miljøer samt å bli inkludert i «etnisk norske homo-miljøer». Det er fremdeles en god vei å gå med hensyn til holdninger til LHBT-personer i den norske befolkningen. Tilsammen frembringer disse rapportene viktige innspill til den fremtidige innsatsen på LHBT-feltet. Systematisering og oppfølging av funnene og anbefalingene i rapportene og fra konferansen vil utgjøre en viktig del av arbeidet på LHBT-feltet i Bufdir i 2014. Nettstedet LHBT.no ble lansert 26. juni 2013 under Skeive dager i Oslo. I tillegg til en kunnskapsbase over norsk (og noe internasjonal) LHBT-forskning, har nettsidene korte informasjonsartikler og en egen LHBT-ordliste med relevante ord og begreper.

I 2013 vedtok Stortinget en lov som forbyr diskriminering på grunn av seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk. Forbudet gjelder på alle samfunnsområder unntatt i familielivet og den private sfære. Bufdir skal fra 2014 ivareta informasjonsbehovet for den nye loven. For nærmere informasjon om LHBT-senteret, se eget vedlegg til årsrapporten.

Sektorvis oppdrag:

Videreføre kompetansehevingsarbeid i etatens tjeneste. Dokumentere hvordan det jobbes med opplæring og likeverdig tjenesteutvikling i de tjenester Bufetat tilbyr.

Arbeid med LHBT i Bufdir/Bufetat

Med bakgrunn i tiltak 23 i *Regjeringens handlingsplan for bedre livskvalitet for lesbiske, homofile, bifile og transpersoner (2009-2012)*, har Landsforeningen for lesbiske, homofile, bifile og transpersoner (LLH) på oppdrag fra Bufdir i 2013 utviklet *Rosa kompetansekurs* for ansatte i det statlige barnevernet. Kurset ble prøvd ut på utvalgte barnevernsinstitusjoner i Bufetat region øst, og fikk svært gode tilbakemeldinger. I 2014 tilbys programmet for alle Bufetats regioner.

Bufdir har gitt LLH i oppdrag å utvikle av nettressurs for ansatte som har deltatt på kurs i undervisningsopplegget Rosa Kompetanse barnevern. Denne ressursen vil bli tilgjengelig på nettstedet LHBT.no, og skal også være tilpasset til de som arbeider i kommunale barnevernstjenester.

Tilskuddsmidler

Bufdir har fått i oppdrag å fordele tilskudd til drift for LHBT-organisasjonene, i tillegg til tilskuddsordningen for bedre livskvalitet for LHBT. Midlene for 2013 er fordelt og utbetalt. Enkelte klagesaker ble behandlet hos BLD. I et eget møte i august 2013 mellom Bufdir og organisasjonene som jobber på LHBT-feltet ble det gitt informasjon om den reviderte tilskuddsordningen. Bufdir arbeider for å ha en tidligere frist for søknader, slik at organisasjonene kan motta midlene tidligere på året.

Tverrsektorielt oppdrag:

Gjennomføre tiltak i handlingsplanen Bedre livskvalitet for lesbiske, homofile, bifile og transpersoner 2009-2012

LHBT-senteret har jobbet med flere tiltak i Regjeringens handlingsplan *Bedre livskvalitet for lesbiske, homofile, bifile og transpersoner 2009-2012* som ble forlenget ut 2013 (se vedlegg for rapportering på tiltak i handlingsplanen).

Våren 2013 evaluerte LHBT-senteret handlingsplanen for bedre livskvalitet for lesbiske, homofile, bifile og transpersoner. En egen rapport ble sendt til BLD. En av konklusjonene i rapporten er at handlingsplanen oppfattes som en historisk milepæl og vurderes overveiende positivt av det sivile samfunn, sektormyndigheter og forskningsmiljøer. De fleste av målene på området forskning og kunnskapsforvaltning er nådd. Når det gjelder tjenesteutvikling og kompetanseheving innenfor forvaltningen og ulike tjenester, gjenstår det derimot fortsatt en del arbeid før målene i planen er nådd.

Evalueringen viser at det er stor oppslutning om behovet for en ny handlingsplan på LHBT-feltet. I tillegg til videreføring av flere tiltak i nåværende handlingsplan, foreslo LHBT-senteret fire nye satsningsområder:

- utvikling av levekårsindikatorer for LHBT-personer
- implementering av ny diskrimineringslov
- forebygging av vold, trakassering og psykisk uhelse i lokalmiljøet
- økt innsats i kommunal sektor

Kunnskapsutvikling

I januar ble rapporten *Alskens folk – Levekår, livssituasjon og livskvalitet for personer med kjønnsidentitetstematikk* lansert, et prosjekt gjennomført av Likestillingssenteret. Rapporten var den første forskningsrapporten gjennomført i Norge om transpersoners levekår. Den er et viktig bidrag for å øke kunnskapen om de utfordringene transpersoner møter i samfunnet. Rapporten kommer også med flere forslag til mulige tiltak og trekker frem at de største utfordringene er knyttet til helse og juridiske rettigheter.

Bufdir har hatt et nært samarbeid med Helsedirektoratet i 2013 om behandlingstilbud til transseksuelle og transpersoner, og Helsedirektoratets prosjekt om denne tematikken. Direktoratet har også gitt støtte til at The World Professional Association for Transgender Health (WPATH) *Standards of Care* har blitt oversatt til norsk: *Standarder for behandling og helseomsorg for transseksuelle, transpersoner og personer som ikke er kjønnsnormative*. Gjennom tilskuddsordningen på LHBT-feltet, har direktoratet gitt tilskudd til tiltak til lavterskeltilbud for trans⁵ og dokumentasjonsprosjekt om eldre transpersoner.

⁵ Trans brukes noen ganger som en samlebetegnelse for transpersoner og personer med kjønnsidentitetstematikk. Noen ganger brukes det en stjerne, trans*, for å vise til hele trans-spekteret og for å vise til mangfoldigheten blant mennesker som definerer seg som transpersoner.

I 2013 har vi fått økt kunnskap om hvordan LHBT-personer blir møtt på arbeidsplassen. Fafo har gjennomført en kunnskapsoppdatering på feltet, samt en dokumentstudie av diskriminerings saker meldt til Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO), og tilsvarende saker i Sverige og Storbritannia. Rapporten ble lansert under Skeive dager i juni 2013. Forskningen viser at flere lesbiske, homofile, bifile og transpersoner fremdeles opplever diskriminering på arbeidsplassen. Få saker blir meldt til diskrimineringsombudene. Åpenhet om seksuell orientering er fremdeles en utfordring og at diskrimineringen finnes i mange former. I tillegg har følgende rapporter blitt lansert i 2013:

- *Lesbiske, homofile, bifile og transpersoners utsatthet for vold i nære relasjoner. En kunnskapsoversikt* - gjennomført av NOVA
- *Å ha foreldre av samme kjønn – hvordan er det og hvor mange gjelder det?* Gjennomført av Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA).

I tillegg har direktoratet i 2013 initiert et forskningsprosjekt om helse blant lesbiske og bifile kvinner, som gjennomføres av Uni Helse. Nærmere presentasjon av FoU arbeidet initiert av LHBT-senteret er gitt i egen årsrapport for senterets arbeid.

Internasjonalt arbeid

I 2013 har LHBT-senteret deltatt i *The Informal Network of Governmental LGBT Focal Points*. Senteret bistod UD i gjennomføring av en viktig internasjonal konferanse i Oslo i april, *Human Rights, Sexual Orientation and Gender Identity*. Videre har senteret gitt innspill til et LHBT-prosjekt i regi av Europarådet, bl.a. i et seminar om forskning og datainnsamling som ble arrangert i Latvia i april.

15.-17. mai ble Internasjonal Day against Homophobia and Transphobia (IDAHO) arrangert i den Haag, Nederland. Forumet var en samling av flere nettverk som alle hadde til felles at de jobber for å bedre livssituasjonen til lesbiske, homofile, bifile og transpersoner. Temaet for konferansen var *Joining Forces, Moving Forward; in Europe and beyond*. LHBT-senteret bistod det nederlandske vertskapet med gjennomføring av en rundebordskonferanse for the *Informal Network of Governmental LGBT⁶ Focal Points*.

⁶ Lesbian, Gay, Bisexual, and Transgender

HOVEDMÅL 4

Gode og tilgjengelige tilbud til personer som er utsatt for vold i nære relasjoner

Vold i nære relasjoner har alvorlige konsekvenser for den utsatte, de som står personen nær, og samfunnet for øvrig. Årlige anslås det at mellom 75 000 -150 000 mennesker utsettes for vold i en nær relasjon. For den utsatte kan konsekvenser være fysiske skader, psykiske plager som angst, depresjon og posttraumatisk stresslidelse (PTSD) og begrenset deltakelse i arbeidslivet. De samfunnsmessige kostnadene er anslått til mellom 4,5 og 6 milliarder kroner årlig.

I 2013 har Bufdir endret rapporteringen fra krisesentrene og sentrene mot incest og seksuelle overgrep for å bedre kunnskapen om tilgjengelighet og kvalitet i tilbudene. Dette gir bedre muligheter til å følge med på den fremtidige utviklingen. Stor oppslutning om kompetanseheving bidrar til et felles kunnskapsgrunnlag og praksis for krisesentrene, og dermed et mer likeverdig tilbud. Bufdir vil også fremheve den nasjonale oversikten over hjelpetilbudet til voldsutsatte og -utøvere som er tilgjengeliggjort på bufetat.no. Oversikten gir informasjon om hjelpe- og behandlingstilbudet lokalt og nasjonalt. Oversikten vil også være et grunnlag for videre arbeid med et geografisk likeverdig tilbud. Direktoratet mener måloppnåelsen på enkeltoppdrag er god og uten vesentlige avvik.

Tilbudet til personer utsatt for vold i nære relasjoner omfatter krisesentertilbudene, sentrene mot incest og seksuelle overgrep og bo- og støttetilbudet for unge utsatt for tvangsekteskap og æresrelatert vold. I tillegg skal Bufetats statlig barne- og familievern gi god hjelp til voldsutsatte og voldsutøvere. For omtale knyttet til familieverntjenestens arbeid med vold i nære relasjoner henvises det til rapportering under hovedmål 2.

Et tilbud av høy kvalitet

Det er rimelig å anta ut fra rapportering, evalueringer og studier, at innhold og kvalitet i krisesentertilbudene og sentrene mot incest og seksuelle overgrep varierer. I 2013 er derfor rapporteringen til Bufdir revidert. Revideringen vil gjøre det mulig å vurdere sentrene på temaer som tilrettelegging for ulike brukergrupper, tilbudenes rutiner for oppfølging av den enkelte bruker (inkludert barn), tverretattlig samarbeid, bruk av tolk, veiledning for ansatte, samarbeid med de regionale ressursentre om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging (RVTS), internkontroll og brukervedvirkning. Bruerskjemaene er også revidert. I tråd med at krisesenterloven definerer barn som brukere på linje med voksne, innføres det fra og med 2014 et eget brukerskjema for barn.

Evalueringen av kommunenes implementering av krisesenterloven vil gi nødvendig og etterspurt kunnskap om konsekvenser av lovfestingen. Evalueringen leveres 15.11.2014.⁷

For å øke kompetansen i krisesentertilbudene har de regionale ressursentrene gjennomført:

- **nasjonal konferanse** (122 deltakere fra 39 (av 47) sentre), gjennomgang av nye offentlige dokumenter og føringer på voldsfeltet, dokumentasjon av arbeidet, tverretattlig samarbeid og prosesser som støtter brukernes motstandskraft. Konferansen hadde stor oppslutning og bidrar til et felles kunnskapsgrunnlag og praksis og dermed et mer likeverdig tilbud
- **regionalt arbeid**: alle de regionale ressursentrene følger opp krisesentertilbudene i sin region med regionale samlinger, nettverksmøter, besøk, etc. Dette bidrar til bedre kontakt både mellom de regionale ressursentrene og krisesentrene imellom.

Fellesskap mot seksuelle overgrep (FMSO) bidrar til kompetanse ved sentrene mot incest og seksuelle overgrep. Bufdir ga i 2013 FMSO tilskudd til å arrangere landskonferanse, samt kurs for nyansatte. Temaer var: Ny forskning på området, og ansvarliggjøring av individet, seksualitet og mindfulness.

Bufdir har gitt NOVA i oppdrag å kartlegge kvalitet og tilgjengelighet i hjelpetilbudet for voldsutsatte med funksjonsnedsettelse. Rapporten blir ferdigstilt tidlig i 2014 og følges opp av direktoratet⁸. NOVA har i 2013 ferdigstilt en litteraturstudie om voldsutsatthet for LHBT-personer, hvor de også fokuserer på barrierer og tilrettelegging i hjelpetilbudene.⁹

⁷ Se for øvrig rapportering på tiltak 6 i handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2012.

⁸ Jf. tiltak 17 i handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2014 – 2017.

⁹ Jf. rapportering på tiltak 20 i handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2012.

Et tilgjengelig tilbud

Videreføring av krisesentertilbudet som et lavterskeltilbud var en av intensjonene ved lovfesting (paragraf 2). Kompetansteamet mot tvangsekteskap og kjønnslemlestelse har erfaringer fra sitt arbeid som kan tyde på at tilbudet er noe varierende. Noen melder at brukere avvises fordi sentrene er fulle. I andre tilfeller begrunnes avvisning med at vedkommende tilhører en annen kommune. Når brukeren oppsøker et krisesenter i en annen kommune enn bostedskommunen, kan det medføre utfordringer for krisesentertilbudet knyttet til Arbeids- og velferdsetaten (NAV).

Krisesentrenes rapportering for årene 2009-2013 viser at tallene for opphold, beboere, gjennomsnittlig botid og «fullt en eller flere ganger i løpet av året» er stabile. Antall beboerdøgn viste en økning på 16 prosent fra 2011 til 2012, men gikk en del ned igjen i 2013¹⁰. Kapasitetsutfordringene kan skyldes noe lav kapasitet og/eller økonomiske hensyn og vurderinger som tas i kommunen ved henvendelser. Dette kan være i strid med krisesenterlovens intensjoner om et lavterskeltilbud. Direktoratet vil derfor følge nøye med på utviklingen fremover. Et tilgjengelig krisesentertilbud i akuttsituasjoner er en forutsetning for et tilfredsstillende botilbudet for unge over 18 år som er utsatt for tvangsekteskap og æresrelatert vold (se nedenfor).

Rundskrivet som regulerer virksomheten ved sentrene mot incest og seksuelle overgrep (Q-22) legger i større grad enn tidligere vekt på å nå grupper som menn, personer med nedsatt funksjonsevne og med etnisk minoritetsbakgrunn. FMSO har derfor i 2013 innledet et samarbeid med relevante organisasjoner, både for å innhente kunnskap og å informere om tilbudet.

En nasjonal oversikt over hjelpetilbudet til voldsutsatte og -utøvere er publisert på bufetat.no. Her kan voldsutsatte, voldsutøvere, ansatte i tjenestene og andre finne informasjon om hjelpe- og behandlingstilbudet lokalt og nasjonalt. Oversikten vil være et viktig grunnlag for direktoratets (og eventuelt andre instansers) videre arbeid for et geografisk mer likeverdig tilbud.

DELMÅL 4.1

Tilstrekkelig tilbud av høy kvalitet for personer utsatt for vold i nære relasjoner

• Styringsparameter: Antall bosteder for mindreårige ofre for menneskehandel samt hjemmel for plassering

TABELL 3.9 ANTALL PLASSERINGSTILTAK FOR MINDREÅRIGE OFRE FOR MENNESKEHANDEL ETTER PLASSERINGSSTED. 2013

Plasseringssted	Antall tiltak
Barnevernsinstitusjon	23
Omsorgssenter	1
TOTALT	24

TABELL 3.10 ANTALL PLASSERINGSTILTAK FOR MINDREÅRIGE OFRE FOR MENNESKEHANDEL ETTER HJEMMEL FOR PLASSERING. 2013

Hjemmel for plassering	Antall tiltak
Bvl. § 4-4 femte ledd	8
Bvl. § 4-6 første ledd	1
Bvl. § 4-6 andre ledd	1
Bvl. § 4-12	1
Bvl. § 4-29	12
Bvl. § 5A-1	1
TOTALT	24

¹⁰ Antall beboerdøgn totalt økte fra 67 415 i 2011 til 78 474 i 2012. I 2013 var det 73 072 beboerdøgn.

I løpet av 2013 mottok 17 mindreårige ofre for menneskehandel 24 plasseringstiltak fra Bufetat. Seks av barna hadde mer enn ett tiltak gjennom året, og alle deres tiltak var etter barnevernloven paragraf 4-29 (midlertidig plassering i institusjon uten samtykke ved fare for utnyttelse til menneskehandel). De samme seks barna hadde tiltak etter barnevernloven paragraf 4-29 i tillegg til plasseringer etter andre hjemler i barnevernloven. Plasseringer i regi av Oslo kommune inngår ikke i tallene. Ett barn har vært plassert på omsorgssenter, ellers har alle barna har vært plassert på barnevernsinstitusjon. Det er første gang, siden Bufetat startet rapportering på menneskehandel, at ingen barn har vært plassert i fosterhjem. Ved årsslutt er fire barn fortsatt i tiltak.

12 barn har vært plassert etter barnevernloven paragraf 4-29 i 2013. Av disse ble fire returnert til hjemlandet, to barn er bosatt i en kommune, to barn er overført til mottak for enslige mindreårige (UDI) og de fire siste barna er plassert etter andre paragrafer i barnevernloven. Plasseringenes varighet varierer mellom 1 og 107 dager.

Oppdrag:

Opprette tilstrekkelig antall sikre og individuelt tilpassede boliger for mindreårige ofre for menneskehandel

Alle Bufetats regioner har institusjoner som kan ta imot mindreårige ofre for menneskehandel. Bufetat har én nasjonal institusjon med tre plasser som kan ta imot plasseringer etter barnevernloven paragraf 4 29. Alle regioner har mulighet til å plassere etter barnevernloven paragraf 4-29, 4. ledd (akuttparagraf) dersom det aktuelle barnet ikke umiddelbart kan plasseres i Bufetats institusjon for mindreårige ofre for menneskehandel. Den midlertidige plasseringen i akuttinstitusjon skal være kortvarig.

Oppdrag:

Opprette tilstrekkelig antall sikre og individuelt tilpassede boliger for mindreårige ofre for menneskehandel

- **Bidra til godt hjelpetilbud for personer utsatt for vold i nære relasjoner**

Jf. øvrig rapportering om temaet

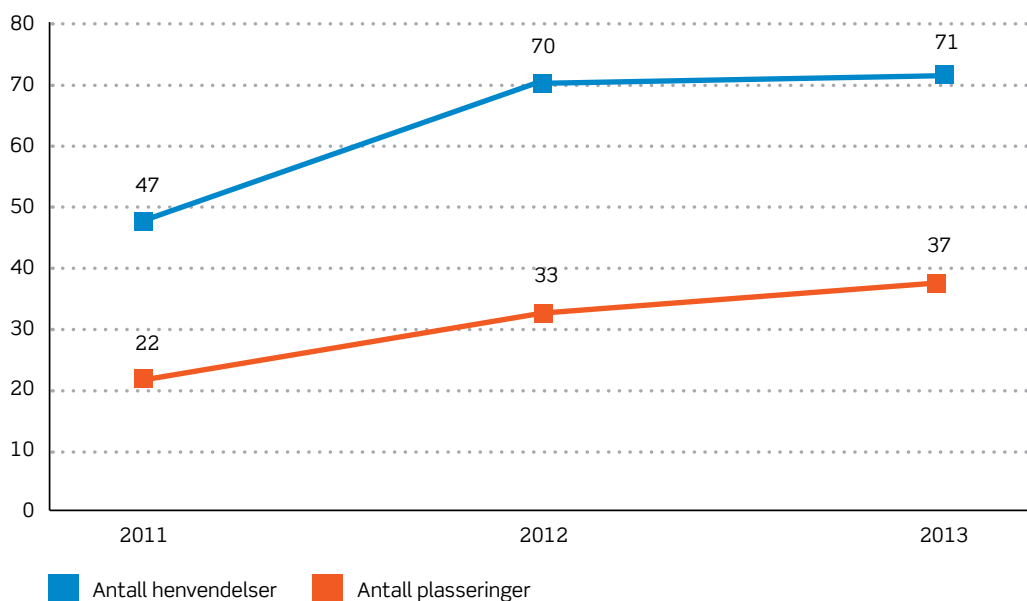
- **Tiltakene i tidligere handlingsplaner mot tvangsekteskap og kjønnslemlestelse videreføres som en del av etatens ordinære oppgaver. Dette gjelder:**

Tvangsekteskap og æresrelatert vold

Bufetat skal ha et tilrettelagt botilbud for unge under 18 år utsatt for tvangsekteskap.

FIGUR 24

ANTALL HENVENDELSER OG PLASSERINGER PÅ GRUNN AV TVANGSEKTESKAP OG ÆRESRELATERT VOLD. 2011, 2012 OG 2013

Figur 24 viser en økning i antall henvendelser og plasseringer på grunn av tvangsekteskap og æresrelatert vold fra 2011 til 2013. Etter en relativt stor økning, både i antall henvendelser og plasseringer fra 2011 til 2012, flatet veksten noe ut i 2013. Det kom 71 henvendelser om tvangsekteskap og æresrelatert vold, hvorav 37 ledet til plassering. Flest henvendelser og plasseringer skjer i regioner med størst innvandrerbefolkning, det vil si Region øst og Region vest.

Det finnes botilbud til målgruppen i alle Bufetats regioner. Regionene har imidlertid noen ulike modeller for å organisere botilbudene – innenfor institusjons- og/eller fosterhjemstilbudet (beredskapshjem og familiehjem). De aller fleste plasseringer er gjort med hjemmel i barnevernlovens paragraf 4-6, første og annet ledd (akuttvedtak), men det er også noen omsorgsplasseringer etter paragraf 4-4, 5 ledd og paragraf 4-12. Etaten mangler tilrettelagte botilbud for mer permanente plasseringer. Unge med behov for mer langvarige tilbud, blir ivaretatt gjennom ordinære institusjons- og fosterhjemstiltak, ofte med veiledning fra etaten.

Den årlige fagsamlingen ble avholdt i oktober 2013, og samlet omkring 90 deltakere fra ulike deler av det offentlige tjenesteapparatet. Fagsamlingen avholdes for å bidra til enhetlig praksis og kompetanse på feltet. Blant tema som ble presentert var: Krysskulturelle barn og unge – identitetsdannelse, annerledeshet og tilhørighet, Psykososiale metoder i arbeid med etniske minoriteter, og Møte med brukere og deres erfaringer.

Nasjonalt bo- og støttetilbud for unge over 18 år utsatt for tvangsekteskap

Bo- og støttetilbudet gir beskyttelse til unge over 18 år som er utsatt for tvangsekteskap og æresrelatert vold. Bo- og støttetilbudet er i 2013 justert i samsvar med årlig bevilget ramme og behov for tilbudet, en prosess som ble slutført i andre tertial. Antall kommuner som får tilskudd er redusert fra sju til fem. Antall plasser i tilbudet er redusert fra 28 til 21. Involverte kommuner har vist samarbeidsvilje i en krevende prosess. Reduksjonen i plasser har ført til økt belegg, og beleggsprosenten er nå på 90-95 prosent. Bufdir vurderer at kvaliteten i oppfølgingen av beboerne er opprettholdt, men fleksibiliteten i tilbudet er redusert. Færre plasser og høyere beleggsprosent har gjort det noe mer krevende for kompetanseteamet å foreta en trygg plassering innen rimelig tid. En ledig plass kan kun benyttes dersom politiets trusselvurdering tilsier at området er trygt nok for den utsatte. Bufdir vil følge utviklingen av etterspørselen nøye. En eventuell økt etterspørsel i 2014 innebærer en risiko for at unge utsatte må avvises. Antall plasseringer i 2013 var 34, mot 36 i 2012.

Kompetanseteamet mot tvangsekteskap og kjønnslemlestelse

Vi viser til kompetanseteamets årsrapport fra Integrering og mangfoldsdirektoratet (IMDi).

Familievernets arbeid med tvangsekteskap

Familievernet har gitt veiledning til bo- og støttetilbudet i Region sør, Region vest, Region Midt-Norge og Region nord. Det er i tillegg gitt veiledning i alle regioner til andre instanser, som NAV, barnevern og krisesentre. Personer som har hatt behov for kliniske samtaler har fått tilbud ved familievernkontorene i alle regioner.

Spørsmåls- og svartjenesten ved ung.no om tvangsekteskap og kjønnslemlestelse

Nettstedet Ung.no gir informasjon til ungdom (mellom 13 og 20 år) og har en svartjeneste med fagfolk innen 85 emner, blant annet temaer som vold i nære relasjoner, seksuelle overgrep, voldtekt, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse. I 2013 ble den generelle informasjonen om dette redigert og utvidet. Stoffet om tvangsekteskap er særlig utvidet med tanke på gutters rolle i familien, både som potensielt utsatte og som pårørende.

DELMÅL 4.2

Målrettet forebygging av vold i nære relasjoner

Oppdrag:

Forebyggende arbeid i Bufetats tjenester og tiltak, samt iverksettelse av tiltak i relevante handlingsplaner

Sentre mot incest og seksuelle overgrep

Flere sentre mot incest og seksuelle overgrep utfører forebyggende arbeid mot seksuelle overgrep, både overfor barn og ansatte i barnehager og skoler. Rundskrivet (Q-22) ga i 2013 større rom for informasjon, undervisning og annen utadrettet virksomhet. Senteret i Vestfold har utviklet et alderstilpasset undervisningsopplegg for skolen, og arrangerte i 2013 opplæring for de øvrige sentrene.

Program for foreldreveiledning/ICDP

Program for foreldreveiledning/ ICDP er videreutviklet for å forebygge vold i nære relasjoner. Også kjønnslemlestelse, tvangsekteskap og bruk av vold i oppdragelsen er innarbeidet i programmet. Et pilotprosjekt om forebygging av vold i barneoppdragelsen, ble avsluttet i 2013 og deretter innarbeidet i Program for foreldreveiledning. Familievernkontoret i Ålesund og barnevernet på Sunnmøre har startet et samarbeid med Statens Barnehus om samme tema. Det er også innledet et samarbeid mellom Bufdir og RVTS Vest om å utvikle et undervisningsopplegg om kulturkompetanse, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse i programmet. Vi viser for øvrig til rapportering under hovedmål 5.

Informasjonsmateriell

Direktoratet leder et nettverk av relevante direktorater¹¹ og NKVTS for å utvikle og gjøre tilgjengelig materiell om tvangsekteskap og kjønnslemlestelse¹². Etter råd fra relevante organisasjoner og etater legges det særlig vekt på primærforebygging. I 2013 er det produsert en film om ekteskap som retter seg mot unges valg og samtykke. En brosjyre om lovbestemmelser ved ekteskapsinngåelse, er i 2013 oversatt og gjort tilgjengelig på flere språk. Bufdir har utarbeidet en oversikt over informasjonsmateriell på området som oppdateres årlig.

Bufdir har i 2013 påbegynt arbeidet med et veiledningshefte for foreldre om temaene seksualitet, respekt for kropp og kroppsgrenser og vold. Parallelt utformes en distribusjonsplan for materialet. Det legges opp til bred distribusjon etter ferdigstillelse i 2014.

11 AV-dir, IMDi, UDI, POD, Helsedirektoratet og Bufdir. Se forøvrig rapportering om tiltak 14 i Handlingsplan mot tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og alvorlige begrensninger av unges frihet (2013 – 2016).

12 Se rapportering for tiltak 14 i handlingsplan mot tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og alvorlige begrensninger av unges frihet (2013 – 2016).

HOVEDMÅL 5

Et godt samarbeid med kommunene

Det er et overordnet mål for Bufetat å framstå som en god samarbeidspartner og en enhetlig aktør ut mot kommuner og andre. Vi har en bred samarbeidsflate med kommunene, og vi møter dem på flere nivå, som helse og skole, ungdom og fritid, familie og barn.

I 2013 har Bufetat faset ut flere ikke-lovpålagte oppgaver på barnevernområdet i tråd med føringer gitt i Prop. 1 S og til-delingsbrev. Planlegging og gjennomføring av utfasingen, har blitt kommunisert overfor kommunene så tidlig som mulig for å bidra til at kommunene kan forberede egen virksomhet på endringene. Bufdir vurderer at kontakten mellom Bufetat og kommunalt barnevern i 2013 har lagt et godt grunnlag for videre samarbeid om de endringer som vil følge av Prop. 106 L *Endringer i barnevernloven*.

Bufdir har jevnlig dialog med KS og Norsk barnevernlederorganisasjon (NOBO). Begge organisasjonene er bl.a. representert i nasjonalt programutvalg, som skal sikre at fagmiljøer, kommuner, interesseorganisasjoner, fagforeninger og andre berørte instanser involveres i utviklingen av Bufetats arbeid med faglig standardisering.

Direktoratet forvalter flere tilskuddsordninger til kommuner, og i arbeidet med å profesjonalisere tilskuddsforvaltningen i Bufdir er god koordinering av statlige virkemidler ett av flere områder det kontinuerlig jobbes med.

Bufdir er rådgiver for kommunene på noen av områdene vi har ansvar for, bl. a. knyttet til krisetiltakene, på likestillings- og ikke-diskrimineringsområdet og i forbindelse med fortolkning av regelverk om universell utforming (Deltasenteret). I tillegg er et godt samarbeid med kommuner viktig for å kunne tilby et godt tilbud innenfor etatens barnevern- og familieverntjenester.

Modellkommuneforsøket

Bufdir har ansvaret for gjennomføring av *Modellkommuneforsøket* (2007 – 20014). De 26 kommunene som deltar i forsøket har forpliktet seg til å utvikle gode kommunale modeller for tidlig intervensjon og helhetlig, systematisk oppfølging av barn i målgruppen. Bufetat bistår og samarbeider med modellkommunene for å stimulere fremdrift, gi faglig bistand og legge til rette for etablering av nettverk og kompetanseutvikling. Bufdir har i 2013 tildelt ca. 4,5 millioner kroner i stimuleringsstilskudd til de 26 kommunene som deltar i *Modellkommuneforsøket*. Midlene anvendes primært til frikjøp av kommunalt nøkkel-personell for arbeid med *Modellkommuneforsøket* og ulike kompetansehevende tiltak.

Modellkommunene ble i 2013 gitt i oppdrag å utarbeide utkast til en formalisert modell for tidlig intervensjon og helhetlig, systematisk oppfølging av barn av psykisk syke og/eller barn av foreldre som misbruker rusmidler. Bufdir stilte videre krav om at kontinuitet, brukermedvirkning og helhetlig, langsiktig og dokumentert oppfølging på individs-, etats- og kommunalt nivå skulle inngå i modellen. Direktoratets foreløpige erfaringer viser at modellkommunene - i nært samarbeid med Bufetats regioner - har gjort et omfattende og godt arbeid for å følge opp denne føringen i 2013. Dette har bidratt til at kommunene er kommet et langt stykke videre med å nå målsettingen med *Modellkommuneforsøket*.

Modellkommuneforsøket blir følgevaluert av Deloitte, og delrapport for 2013 ble levert april 2013.

Opplæringsprogrammet Tidlig inn

Opplæringsprogrammet *Tidlig inn* er initiert av Helsedirektoratet og Bufdir i et samarbeid med kompetansemiljøene. Programmet er administrert av en nasjonal arbeidsgruppe bestående av representanter fra de to direktoratene og de nevnte kompetansemiljøene. Det er etablert fem regionale opplæringssteam med representanter fra de involverte tjenestene og kompetansemiljøene. I 2013 har 38 kommuner deltatt i opplæringsprogrammet, alle Bufetats regioner er representert. Høgskolen i Narvik/KoRus nord gjennomfører en stor undersøkelse for å evaluere bruken av programmet.

Program for foreldreveiledning

Bufetat har ansvaret for å gi opplæring i *Program for foreldreveiledning*, ICDP-programmet. Opplæringen er gratis og gis i hovedsak til ansatte i kommunene, men også til ansatte ved Bufetats omsorgssentre for enslige mindreårige asylsøkere og andre institusjoner. I 2013 har vi vært spesielt opptatt av forebygging av vold i barneoppdragelsen.

Ved utgangen av 2013 var det ca. 3100 personer med veilederkompetanse og ca. 85 personer med trenerkompetanse fordelt over hele landet. I 2013 ble det sertifisert ti nye trenere, primært kommunale. Trenerne holder opplæring for nye veiledere og arrangerer årlige lokale nettverkssamlinger for å holde kompetansen ved like.

Stadig flere kommuner ber om å få trenerkompetanse, slik at de kan sørge for opplæring av egne veiledere. Dette gjelder både basis- og minoritetsprogrammet. Høgskolen i Telemark og Høgskolen i Oslo og Akershus har lagt veilederopplæringen inn i helsesøsterutdanningen. Bufdir har et overordnet faglig ansvar for all opplæring.

Minoritetsprogrammet utvikles også slik at en kan nå flere familier i områder der det ikke er så mange med samme språk-bakgrunn. Det ble gjennomført to dagers opplæring i kulturkompetanse for veiledere i basisprogrammet i Region Midt-Norge og Region nord.

I 2013 ble samtaleheftet *8 tema for godt samspill* oversatt til fransk og bearbeidet på somali og arabisk.

I 2013 fikk to tredeler av de ca. 60 000 fødende i Norge permen *Sammen foreldre og barn* med veiledningsmaterieill til bruk i det daglige arbeidet med samspill på helsestasjonen. Bufdir har ansvaret for helsestasjonsmateriellet. Permen distribueres til de fleste helsestasjoner, som også får opplæring i bruken av materiellet. Helsesøstre formidler at det er behov for oversettelse av materiellet til andre språk. Bufdir vil i 2014 begynne et arbeid med å gjøre programmet tilgjengelig for digitale tjenester.

DELMÅL 5.1

Bidra til inngåelse av samarbeidsavtaler mellom kommunalt og statlig barnevern

Bufetat arbeider aktivt for å styrke sitt samarbeid med kommunene. De viktigste arenaene er kontakten mellom kommunene og Bufetats tiltak. Videre har regionene kontaktflater mot kommunene blant annet gjennom dialogkonferanser, kommuneundersøkelser og informasjonsbrev. Noen regioner blir også invitert til møter i regi av KS regionalt, hvor de kan møte kommuneledelsen, representert ved rådmenn og barnevernsledere. Samarbeidsavtaler er et sentralt virkemiddel for å sikre samarbeidet mellom kommunalt og statlig barnevern.

- **Styringsparameter: Antall samarbeidsavtaler mellom statlig og kommunalt barnevern**

Bufetats regioner skal tilby de kommuner som ønsker det en avtale som skisserer samarbeidet mellom Bufetat og kommunen. Alle regioner jobber med dette. Antall og innretning på inngåtte avtaler varierer fra region til region. En region har samarbeidsavtaler med alle kommuner, en annen har samarbeidsavtaler med de kommuner som ønsker det. En tredje region har hatt avtale med alle kommuner, men utgåtte avtaler er ikke revidert. De har i stedet satset på dialogkonferanser. En region samarbeider med KS om videre prosess for å inngå samarbeidsavtaler med kommunene. Den siste regionen har i samarbeid med rådmenn og barnevernsledere i fylkene etablert et overordnet samarbeidsorgan. Formål med samarbeidsorganet er å styrke og utvikle samarbeidet mellom kommunalt og statlig barnevern i regionen.

DELMÅL 5.2

Akuttjeneste med tiltak av god kvalitet tilpasset barns behov

Etatens prinsipper om å tilby virksomme, trygge og sikre tjenester som er tilgjengelige og rettferdig fordelt, danner utgangspunktet for arbeidet med faglig standardisering av akuttjenester.

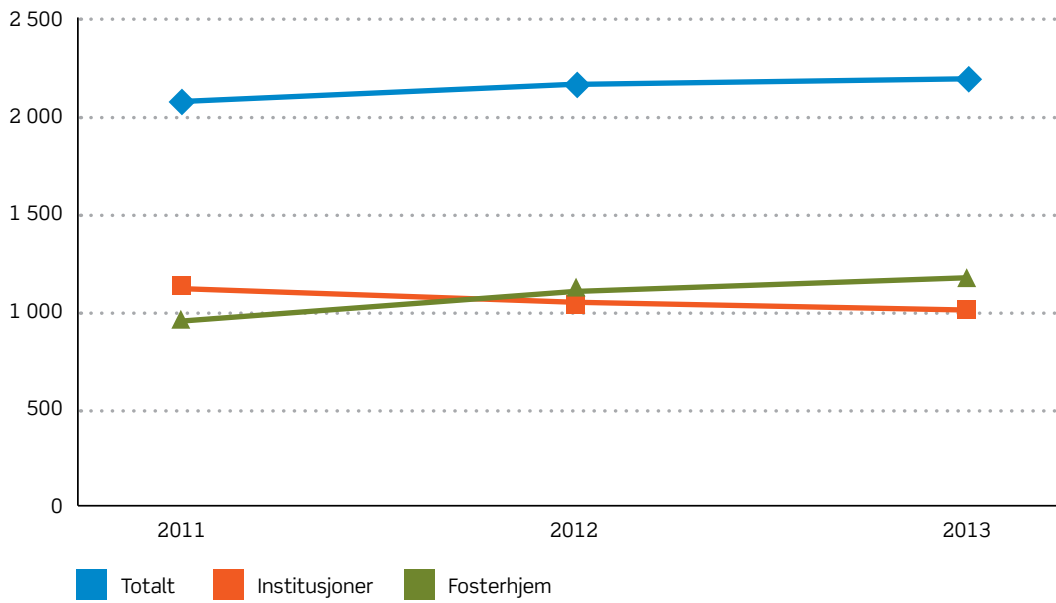
Oppdrag:

Arbeidet med god praksis i akuttarbeidet skal følges opp. Ved behov skal barn raskt få et akutttilbud som er i tråd med barns behov. Bufdir skal arbeide videre for at akutttiltakene i Bufetat utvikler god kompetanse.

Faglig standardisering av akuttforløpet i Bufetats tiltak ble i løpet av 2013 tatt i bruk i alle Bufetats akuttinstitusjoner og beredskapshjem. Noen tiltak ble først mot slutten av året inkludert i utprøvingen. Vi har derfor et begrenset erfaringsgrunnlag. I løpet av 2013 har 270 barn fått et akutttilbud i henhold til standardisert forløp. Tilbakemeldingen fra tiltakene som har prøvd ut standarden er at den godt reflekterer tiltakenes oppfatning av god praksis.

FIGUR 25

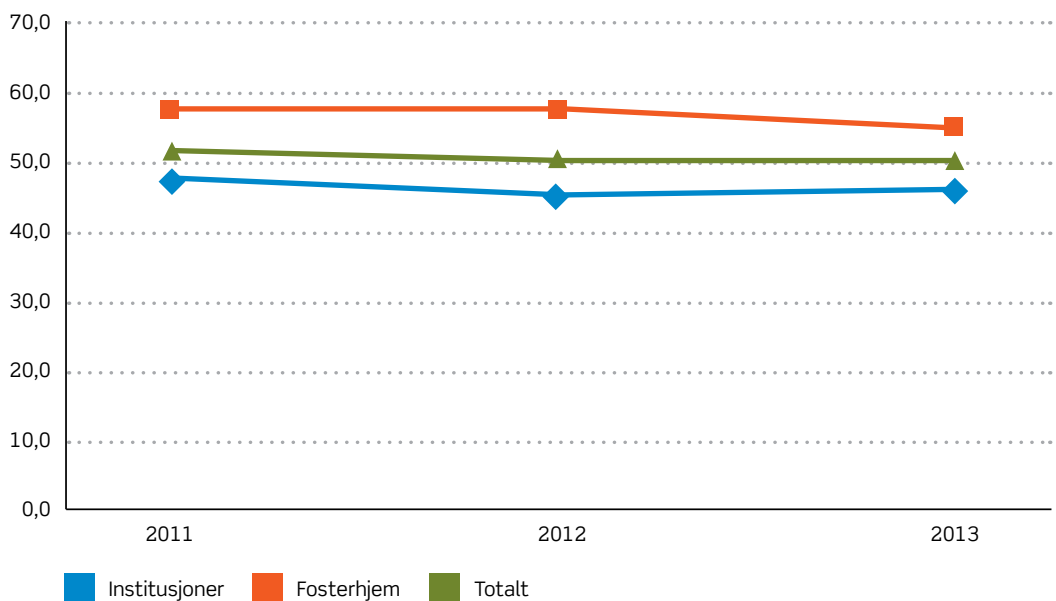
ANTALL NYE AKUTTPLASSERINGER I BARNEVERNINSTITUSJONER OG FOSTERHJEM I LØPET AV ÅRET. 2011-2013

Figur 25 viser at antall akutt plasseringer totalt har økt med 6 prosent i perioden 2011 til 2013. I 2013 ble det foretatt 2 191 nye akutt plasseringer totalt, mot 2 069 i 2011. Det er nesten like mange akutt plasseringer i barnevernsinstitusjoner som i fosterhjem, men i tråd med overordnede føringer har det fra 2012 vært noen flere plasseringer i fosterhjem.

FIGUR 26

ANDEL AKUTTPLASSERINGER AV ALLE PLASSERINGER I BUFETAT. 2011-2013

Figur 26 viser at omkring halvparten av alle plasseringer utenfor hjemmet skjer akutt. Akuttandelen har holdt seg relativt stabil de siste tre årene, men har sunket med 2 prosentpoeng fra 2011 til 2013. Det er en høyere andel akutt-plasseringer i fosterhjem (statlige familie- og beredskapshjem og private fosterhjem) enn i barnevernsinstitusjoner. I 2013 utgjør akutt-plasseringene i fosterhjem 55 prosent, en nedgang på 3 prosentpoeng fra året før. I institusjonene har akuttandelen de tre siste årene ligget på et jevnt nivå, og er i 2013 på 46 prosent.

Oppdrag:

Bufdir skal utarbeide en rapport om akuttarbeid i kommunalt barnevern, der samarbeid mellom kommunalt og statlig barnevern inngår blant temaene. Rapporten skal bygge på forskning og skal inneholde eksempler på god praksis. Rapporten skal utarbeides i samarbeid med KS og andre aktuelle aktører.

Direktoratet utarbeider rapporten i samarbeid med blant annet kommunalt barnevern. Rapporten overleveres departementet i mars 2014.

Familieråd - en kunnskapsbasert arbeidsmåte

Familieråd er et virkemiddel for å inkludere familien i beslutningsprosesser, og dermed et konkret tiltak for å realisere medvirkning. Totalt ble det gjennomført familieråd for over 700 nye barn i 2013, og antallet øker for hvert år. Av disse ble nærmere 150 familieråd avholdt i forhold til akutt- og institusjonsarbeid, mens 172 barn hadde familieråd for å se etter mulighet for å finne fosterhjem i slekt- og nettverk.

Regionene har over flere år lagt til rette for at alle landets kommuner kan ta i bruk arbeidsmåten. Til tross for innsatsen, er det store forskjeller på aktiviteten både mellom regionene og i kommunene. Dagens rolle- og ansvarsfordeling mellom stat og kommune betyr at alle kommuner i Norge kan gjennomføre familieråd. Få har imidlertid valgt å organisere sin egen familierådsaktivitet.

Tilbakemeldinger fra kommuner tyder på at samarbeidet mellom Bufetat og kommunene fungerer godt og at kommunene er fornøyd med tilgangen på familierådscoordinatorer som er «kvalitetssikret» fra Bufetat Familieråd som arbeidsmåte videreutvikles i skjæringspunktet mellom praksis og forskning. Forskningsprosjektet *Bruk av familieråd i fosterhjemsarbeid* som evalueres av RKBUNord, pågår fortsatt i ca. 50 kommuner. Det er nylig igangsatt et arbeid med å lage en kunnskapsammenstilling for familieråd.

DELMÅL 5.3

Bidra til å bedre barn og ungdoms oppvekst- og levekår i 23 større bykommuner gjennom å tildele tilskudd til:

- Tiltak mot fattigdom blant barn, unge og familier
- Åpne møteplasser for barn og ungdom
- Ungdomstiltak (overgangsordning for tilskuddsåret 2013)

Oppdrag:

- **Forvalte tilskuddsordningen «Barne- og ungdomstiltak i større bysamfunn» i tråd med rundskrivet som regulerer ordningen i 2013.**
- **Avholde et kontaktmøte vår 2013 og en nettverkskonferanse med byene høsten 2013.**

Direktoratet viser til egen rapportering av 3.6.2013 for detaljerte oversikter og tabeller jf. styringsparameterne.

Saksbehandlingen for 2013 tok lenger tid enn antatt på grunn av sen rekruttering og utfordringer med digitalt arkivsystem. Kommunene fikk informasjon om hvilke fattigdomstiltak som ble innvilget støtte. 2.5.2013, og 16.5.2013 mottok de, fordelingen av midler til åpne møteplasser og ungdomstiltak. Tilskuddsbrevene med enkeltvedtak ble sendt primo juni.

I 2013 ble det bevilget 42 609 000 kroner til tiltak mot fattigdom blant barn, unge og familier. Bufdir mottok 248 søknader for til sammen 71 714 276 kroner. Det ble søkt om ca. 30 millioner kroner mer enn bevilget sum. Videre var det avsatt en samlet pott til overgangsordningen på ungdomstiltak og den nye ordningen for åpne møteplasser på 22 000 000 kroner. Bufdir

mottok 105 søknader, til sammen 64 934 800 kroner, på ordningen *Åpne møteplasser* og 60 søknader for 17 483 345 kroner til ungdomstiltak. Det ble søkt om ca. 60 millioner kroner mer enn bevilget sum.

Blant tiltakene som har fått tilskudd fra fattigdomsmidlene finnes ferie- og fritidstilbud, jobbtilbud for unge voksne, forebyggende arbeid, frafallsprosjekter knyttet til både arbeid og skole, styrking av jenter, leksehjelp, foreldre- og barnnettverk, og inkludering med mer. Tiltakene som har fått midler til *Åpne møteplasser* har inkludert blant annet fritidsklubber, ungdomskafeer, nærmiljøsentre, aktivitetsparker, øvings- og kulturarenaer, skateparker, alternative idrettsplasser, og natur- og friluft arenaer. I overgangsordningen «Ungdomstiltak» er det gitt tilskudd til relativt like tiltak som i de to andre tilskuddsordningene.

Kontaktmøte mellom Bufdir, BLD og kontaktpersonene i bykommunene og bydelene i Oslo som inngår i tilskuddsordningen ble avholdt 2. september med 49 påmeldte. Det ble informert om rapporteringen for 2012, erfaringer fra søknadsbehandling for tilskuddsåret 2013, endringer i rundskriv og veileder, i tillegg til en åpen diskusjon og erfaringsutveksling. Nettverkskonferansen ble arrangert 21. og 22. november med 71 påmeldte. Relevant forskning knyttet til temaene fattigdom og møteplasser for barn og ungdom ble presentert av forskere fra NOVA, SSB, Fafo og Universitetet i Nordland. Utover dette presenterte seks tiltak som mottar midler fra støtteordningen sine prosjekter og erfaringer. Bufdir gjennomgikk også søknads- og rapporteringsrutinene knyttet til ordningen.

Annet arbeid rettet mot ungdom

Bufdir har videreført samarbeidet med andre statlige aktører om levekår, marginalisering og fattigdomsproblematikk blant barn og unge. Satsingen *Ungdom i svevet* (2012-2015) inngår i dette samarbeidet, der Bufdir sammen med fem andre direktorater finansierer ordningen. Fylkesmannen i Nordland og Universitetet i Nordland som gjennomfører satsningen, har samarbeid med mange aktører som arbeider med utsatt ungdom. Dette har blant annet resultert i veiledningsheftet *Jakten på det virksomme*. I 2013 har det vært dialog med landets fylkesmenn om hvordan kunnskap og erfaringer fra prosjekt *Ungdom i svevet* kan spres ut til fylkene. Det har vært et nyttig samarbeid med de fylkene som jobber med *Sjumilssteget/Vårres Unga- vårres framtid*. Det er påbegynt et arbeid med å lage et magasin med reportasjer og billedstoff som skal vise gode satsinger fra alle landets fylker.

Oppslagsverk for ansatte som jobber med tiltak og tjenester for ungdom ble distribuert i februar/mars 2013. Det ble laget en papirversjon og en PDF-fil til presentasjon og nedlastning på nett. Papirversjonen er sendt til alle kommuner, og relevante direktorater/etatenes underliggende instanser. PDF-filen er lagt ut på direktoratenes/etatenes nettsider. Det har vært stor etterspørsel etter papirversjonen, og vi har fått tilbakemeldinger som tyder på at oppslagsverket har blitt godt mottatt og at det dekker et behov. Oppslagsverket har blant annet blitt presentert på Folkehelsekonferansen 2013, Kriminalforebyggende råds samling for SLT-koordinatorer og på samling for oppfølgingstjenestene i Vestfold fylkeskommune. For at oppslagsverket skal ha relevans, må innholdet (spesielt statistikk og lover og regelverk) være mest mulig oppdatert. Den første reviderte versjonen skal etter planen være klar til publisering ved årsskiftet 2014/15.

HOVEDMÅL 6

God økonomisk og faglig styring

Etatens hovedprioriteringer har i 2013 vært fokus på kvalitetsutvikling og spissing av kjernevirksomheten. Omstilling og målgruppedifferensiering av institusjoner har vært viktig for barnevernet i denne perioden, i tillegg til skole og opplæringstilbud til barn og unge, samarbeid med helsesektoren og rekruttering av fosterhjem.

Bufetat rekrutterte i 2013 i overkant av 1300 nye fosterhjem. Ved utgangen av 2013 er vi godt på vei mot målet om å omstille samtlige institusjoner i tråd med vedtatt målgruppedifferensiering.

Familievernet har hatt særlig fokus på arbeid med barnefamilier og tilbud til barn der det er risiko for barns omsorgssituasjon.

Arbeidet med å legge til rette for en ferdigstilling av omstillinger innen administrative støttefunksjoner har vært i fokus i 2013. Arbeidet fortsetter inn i 2014 og antas gjennomført innen utgangen av 2015 slik at nye standardiserte og effektive

rutiner vil være på plass. Parallelt med dette standardiseres IKT-støtteverktøyene. Dette er nødvendig forutsetning for å kunne levere støttetjenester til driften på en mer enhetlig måte.

Bufetats samlede budsjett var i 2013 på åtte mrd. kroner. Det statlige barnevernet utgjør 5,8 mrd. kroner, familievernet 375 mill. kroner, drift av omsorgssentrene 188 mill. kroner og Bufdir 303 mill. kroner. Prosjekter og tilskudd utgjorde 1,9 mrd. kroner.

Siden 2009 har det vært en betydelig effektivisering i etaten ved at antall oppholdsdager i det statlige barnevernet har økt mer enn de samlede utgiftene. Fra 2009 til 2013 var utgiftsveksten på 4 prosent mens veksten i antall oppholdsdager har vært på 21 prosent. Veksten er på om lag 28 prosent mål i antall barn med tiltak. Effektiviseringen har avtatt en del de to siste årene og fra 2012 til 2013 var utgiftsveksten på 1,0 prosent og veksten i antall oppholdsdager var på 1,4 prosent. Etaten har avvirket ikke-lovpålagte hjelpetiltak i hjemmet, jf. føringene i tildelingsbrevet. Veksten i antall oppholdsdager er på syv prosent når vi ser aktiviteten eksklusive hjelpetiltak i hjemmet.

Det statlige barnevernet startet året med betydelig budsjettutfordringer. Alle regionene hadde budsjettutfordringer, men utfordringene var særlig store i Region vest og Region nord. Antall barn med tiltak fra det statlige barnevernet ved utgangen av 2013 var 5 863, noe som er en økning på 1,5 prosent i forhold til året før. Utgiftsveksten, målt i faste 2013-kroner, har vært lavere enn aktivitetsveksten.

I 2013 er utgiftene per oppholdsdag for alle formål omtrent uendret. Dette betyr at etaten i 2013 ikke har klart å oppnå en ytterligere reduksjon i pris per oppholdsdag. En av årsakene til dette er avvikling av ikke-lovpålagte hjelpetiltak i hjemmet. Dette er en tiltakstype med noen av de laveste utgiftene per oppholdsdag. Det er fortsatt store budsjettutfordringer i både Region vest og Region nord og det jobbes særskilt med disse regionene.

Det har over tid vært en vekst i antall barn og unge med tiltak fra det statlige barnevernet, samtidig har vi fått til en vridning fra bruk av institusjon til mer bruk av fosterhjem. I arbeidet med ønsket endring i tiltakssammensetningen er vi avhengig av å rekruttere nok og riktige fosterhjem. Kjøp av private institusjonsplasser påvirker utgiftene i stor grad, og særlig kjøp av private akutt-plasser. Antall plasser som må kjøpes avhenger av mange forhold, bl.a. omstilling av tiltaksapparatet, manglende kapasitet, manglende tilbud og oppholdstiden i institusjon. I tillegg er graden av kapasitetsutnyttelse og bruken av private fosterhjem risikofaktorer knyttet til å oppnå budsjettbalanse på kapittel 855.

Fra august 2013 har det vært ukentlig rapportering om status med påfølgende dialog på direktørnivå. Den månedlige rapporteringen er nå mer driftsorientert. Både direktoratet og regionledelsen vier stor oppmerksomhet til enhetene. Aktivitets- og utgiftsvekst i etaten har gjort det utfordrende for regionene å oppnå planlagte effekter av tiltak i plan for budsjettbalanse. Barnevernet ble i revidert nasjonalbudsjett 2013 kompensert for aktivitetsveksten i 2012 og 2013, med en økt tildeling på 174 mill. kroner. Til tross for denne tildelingen var utfordringene krevende i etaten. Etaten har i løpet av 2013 iverksatt en rekke tiltak for å håndtere budsjettutfordringene. I tillegg til mindre bruk av hjelpetiltak er kostnadene ved drift av regionkontorene samlet gått ned. Resultatet ble et merforbruk på 10 mill. kroner, noe som utgjør 0,2 prosent av tildelingene.

Som følge av nedgang i antall ankomster av enslige mindreårige asylsøkere er det gjennomført omstillinger og avvirket ett omsorgssentre i 2013. I 2013 er også ansvaret for omsorgssentrene samlet i én region. Utgiftene til drift av omsorgssentrene er redusert med 27 prosent i 2013 sammenlignet med 2012, tilsvarende 67 mill. kroner. Dette er gjort ved å tilpasse driften til behovet ved bl.a. å stenge hele avdelinger midlertidig.

Familievernet og Bufdir har oppnådd budsjettbalanse.

Innkjøp

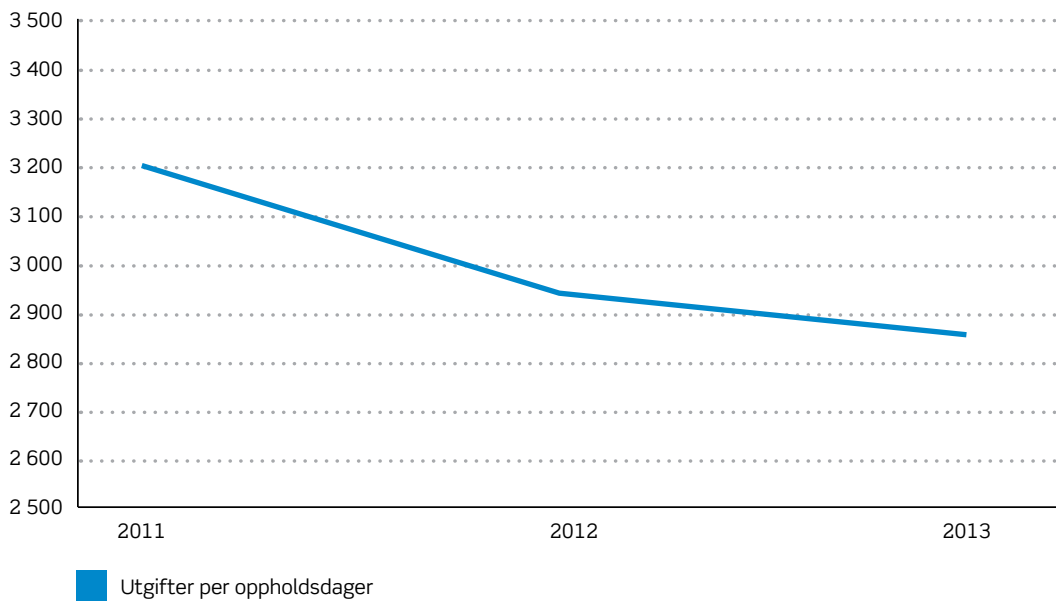
Etatens samlede innkjøp utgjorde ca. 2,7 mrd. kroner i 2013, og dette innebærer en økning på ca. 200 mill. kroner sammenlignet med 2012. Økningen skyldes i hovedsak økt kjøp av barneverntjenester.

Etaten har i 2013 jobbet for å forberede innføring av bestillingssystem for å bedre internkontrollen i bruken av inngåtte kontrakter. Arbeidet vil bli videreført i 2014 og 2015.

Produktivitet i det statlige barnevernet

Figur 27 viser totale utgifter fratrukket refusjoner per oppholdsdag fra 2011 til 2013.

FIGUR 27 TOTALE UTGIFTER FRATRUKKET REFUSJONER PER OPPHOLDSDAG 2011-2013

Figuren viser de totale utgifter fratrukket refusjoner på kapittel 855 for alle formål, delt på det totale antallet oppholdsdager i det statlige barnevernet. Dette inkluderer alle utgifter i regionene inkludert administrative utgifter og støttefunksjoner¹³. Beregningen gir et bilde på den totale produktiviteten i etaten. Tallene er korrigert for pris- og lønnsvekst.

Vi har uendrede utgifter per oppholdsdag i 2013. Utgifter per oppholdsdag er totalt sett redusert med drøyt 5 prosent fra 2011 til 2013. At flere barn får hjelp fra det statlige barnevernet og at utgiftene per barn avtar tyder på en betydelig effektivisering over tid. Effektiviseringen i perioden er basert på barnevernfaglige vurderinger og innebærer at flere barn får tilbud om fosterhjem og hjelpetiltak i hjemmet i stedet for å flytte på institusjon.

Vi ser at det fortsatt er forskjeller mellom utgifter per oppholdsdag i statlige og private institusjoner. Utgiftene per oppholdsdag er størst i de to regionene med størst budsjettutfordringer, Region vest og Region nord. Vi fokuserer særlig på utgiftsreducerende tiltak innenfor institusjonsdriften i disse regionenes arbeid med plan for budsjettbalanse. En oppholdsdag i statlige og private institusjoner koster i snitt henholdsvis 9 433 kroner og 7 134 kroner.

Etaten har et pågående prosjekt som kartlegger utgiftsforskjellene og ser på mulighetene for å bedre konkurransekraften til de statlige institusjonene. Hovedforskjellene ser ut til å være at ansatte i private institusjoner jobber i snitt langt flere dager per årsverk i sine turnuser enn de ansatte i statlige institusjoner og at det er store forskjeller i utgiftene til pensjon i statlige og private institusjoner. Lønnsnivået (utbetalt lønn per årsverk) i statlige og private institusjoner er for øvrig rimelig likt. Bufetat er pliktig til å drive et variert institusjonstilbud over hele landet slik at barn skal få et faglig spesialisert institusjonstilbud i rimelig nærhet til hjemmet. Bufetat driver også avanserte og forskningsbaserte institusjoner, såkalte MultifunC-

¹³ Etableringen av BSA som en egen enhet i 2013 reduserer utgiftene til regionale fellesfunksjoner i regionene og vi viser utgiftene per oppholdsdag med og uten utgiftene til BSA i figuren.

institusjoner. I tillegg driver Bufetat akuttinstitusjoner som er svært ressurskrevende. Samlet bidrar dette til at oppholdsdagene er dyrere i statlige institusjoner sammenlignet med private institusjoner.

Tabellen nedenfor viser lønnsutgiftene i prosent av de totale driftsutgiftene og får frem hvor viktig lønnsutgiftene er for etatens totale utgifter.

Tabellen viser at private aktører har en lavere andel lønnsutgifter av totale driftsutgifter. Dette skyldes blant annet at private aktører trenger færre årsverk enn statlige institusjoner i sin institusjonsdrift, jf. ulikhetene i antall arbeidstimer per årsverk, og at de private (kommersielle) institusjonene tilbyr mindre gunstige pensjonsordninger enn statlige og private (ideelle) institusjoner.

TABELL 3.11 LØNNSUTGIFTER I PROSENT AV DRIFTSUTGIFTER I STATLIGE, PRIVATE (IDEELLE) OG PRIVATE (KOMMERSIELLE) BARNEVERNINSTITUSJONER

	2009	2010	2011	2012	2013
	Lønnsutgifter i prosent av driftsutgifter	Lønnsutgifter i prosent av driftsutgifter	Lønnsutgifter i prosent av driftsutgifter	Lønnsutgifter i prosent av driftsutgifter	Lønnsutgifter i prosent av driftsutgifter
Statlige	81,3	82,2	81,9	82,3	81,6
Private (ideelle)	73,3	71,9	73,5	74,1	-
Private (kommersielle)	62,5	59,1	60,3	60,2	-

Kilde: SSB, Bufdir

DELMÅL 6.1

Bufetat/Bufdir skal fortsatt effektivisere virksomheten for å oppnå budsjettbalanse

TABELL 3.12 STYRINGSPARAMETERE

	Resultat per 31.12.12	Resultat per 31.12.13	Resultatkrav
Totalt antall årsverk i etaten	4704	4369	Antall årsverk skal tilpasses endrede behov som følge av reduksjon i finansieringen av ikke-lovpålagte oppgaver og andre omstillingstiltak.

For etaten samlet sett, inkludert Bufdir og BSA, har det vært en reduksjon på 335 årsverk fra 2012 til 2013.

Omstillinger og effektiviseringer

Bufetat har gjennom 2012 og 2013 gjennomført betydelige omstillinger. Samlet antall utførte årsverk i direktoratet og etaten er redusert fra 4707 i 2012 til 4369, en nedgang på 7,2 prosent. Noen av de mest omfattende grepene som er gjennomført i perioden er:

Omstillingsprosessen for administrative ressurser har i hovedsak gått ut på en overføring av alle lønns-, arkiv- og regnskapsoppgaver, samt enkelte HR-oppgaver, fra regionkontorer og direktoratet til Bufetat senter for administrasjon og utvikling (BSA) i 2012 og 2013. Høsten 2013 begynte prosessen med å overføre denne type oppgaver fra de enkelte driftsenheter til BSA. Rundt 300 medarbeider skal gjennomføre kartleggings- og omstillingssamtaler våren 2014.

Etablering av felles dokumentmottak og tre dokumentsentre ble ferdigstilt i 2013, med unntak av noe arbeid som vil berøre familievernkontorene. I tillegg er det som tidligere var seks regnskapssystemer samlet til ett nytt regnskapssystem for hele etaten. Dette er en av mange standardiseringer etaten har ansett som nødvendig for å forbedre og ytterligere effektivisere administrative tjenester.

Som resultat av effektivisering i institusjonsdriften har det samlet sett vært en reduksjon på 165 årsverk. Dette inkluderer også administrative stillinger.

Utpøring av en ny akuttstandard ble satt i gang i 2013 ved alle statlige akuttinstitusjoner. Høsten 2013 etablerte etaten et nasjonalt inntakskontor (NIT) med sikte på å optimalisere utnyttelse av kapasitet i atferds- og rusinstitusjoner. Samtidig ble det etablert ukentlig driftsmøte i hele etaten ledet av direktør. Grepene nevnt ovenfor, sammen med en nasjonal benchmarking av institusjonene, er en forutsetning for at etaten kan arbeide godt med å få budsjettet i balanse. Ordningen med nasjonalt inntaksteam og akuttstandardiseringen skal evalueres i 2014.

96 av de 335 årsverkene etaten har redusert kommer som et resultat av nedlegging av tre institusjoner for enslige, mindreårige asylsøkere (EMA). To av institusjonene ble nedlagt i 2012 og en i 2013.

51 årsverk har blitt redusert i tilknytning til utfasingen av tilbud om hjelpetiltak i hjemmet. Dette er i tråd med styrings-signalet fra BLD om reduksjon av ikke-lovpålagte tjenester. En rekke av tiltakene som ble gjennomført i 2013 vil medføre at reduksjonen i antall årsverk fortsetter i 2014. Det er iverksatt dialog med kommunene i alle regioner med sikte på å avklare hvordan en full avvikling av de ikke-lovpålagte tjenestene kan slutføres i løpet av de tre årene som er skissert som overgangsperiode i tråd med Prop. 106 L.

Effektiviseringer i fagteamene har medført en reduksjon på 23 årsverk. Medarbeidere i fagteamene sitter på betydelig kompetanse og er attraktive for arbeidsmarkedet. Gjennom Prop. 106 L ble det klart at det var stor sannsynlighet for at det vil bli en gjennomgang av fagteamenes rolle og inntaksmodellene i etaten. Rundskrivnet som beskriver fagteamenes rolle Q19/2003 ble opphevet fra 1.1.2014. Det er iverksatt en gjennomgang av hele inntaksmodellen, blant annet med bakgrunn i dette. Arbeidet med å se på ulike modeller begynte i 2012. Nå som rundskrivnet er opphevet vil omstilling og restrukturering kunne gjennomføres i løpet av 2014.

- **Styringsparameter: Periodisert budsjett og regnskap, herunder aktivitetsvekst, effektiviserings- og innsparingsgevinster og prognoser for budsjettbalanse totalt, og for hver region.**

Barnevernet

På kapittel 855, det statlige barnevernet, ble det i 2013 et merforbruk på 12 mill. kroner eller 0,2 prosent av budsjetttrammen. De største økonomiske utfordringene har vært i Region vest og Region nord. Budsjettutfordringene ved inngangen til 2013 var betydelige for Bufetat, og da spesielt i de to nevnte regionene. Gjennom arbeid med ulike tiltak i plan for budsjettbalanse klarte etaten samlet sett å oppnå effekter av tiltak på mellom 140 og 150 mill. kroner. Den største delen av innsparingen kommer som følge av effektivisering av egen drift, reduksjon i bruken av tilleggstjenester og bedre utnyttelse av egen kapasitet i det statlige tiltaksapparatet.

Det har også vært omdisponert prosjekt- og investeringsmidler for å redusere merforbruket på kapitel 855. Dette har ført til etterslep på prosjekt- og investeringssiden som etaten drar med seg inn i 2014.

Budsjettutfordringene for det statlige barnevernet er særlig knyttet til at flere barn får tilbud fra det statlige barnevernet. Dette medfører at etaten må ha fokus på omstilling av tiltaksapparatet. Selv med store utfordringer har Bufetat oppnådd en betydelig effektivisering ettersom aktivitetsveksten har vært større enn utgiftsveksten. Siden 2009 har utgiftene målt i faste kroner økt med fire prosent, samtidig som antall barn som får et tilbud fra etaten har økt med 28 prosent.

Bufdir har, i samarbeid med regionene, utarbeidet *Plan for budsjettbalanse* som er et verktøy for å synliggjøre budsjettutfordringer og aktivitetsutviklingen for regionene. Regionene gjør rede for aktiviteter som må iverksettes for å møte utfordringene de står overfor.

TABELL 3.13 UTFORDRINGER, TILTAK OG OPPNÅDDE EFFEKTER ETTER REGION I 2013, BELØP I HELE MILL. KRONER

Region	Planlagt effekt av tiltak	Faktisk effekt av tiltak
Region øst	77	33
Region sør	19	37
Region vest	143	44
Region Midt-Norge	43	26
Region nord	11	3
	293	143

Tabellen oppsummerer budsjettutfordringene i 2013 og viser oppnådde effekter. Summen av gjennomførte tiltak i etaten har ikke vært tilstrekkelig. I hovedsak skyldes dette store utfordringer i Region vest, men det er også utfordringer med å oppnå effekter av tiltak i Region øst og Midt-Norge. Regionene satte i 2013 i gang med omstillingsarbeidet knyttet til administrative støttefunksjoner.

Region øst oppnådde budsjettbalanse i 2013. Det har vært økt oppmerksomhet på ledelse og økonomistyring, innsparingskrav og hardere prioritering i kombinasjon med omstilling og kvalitetsutvikling. Dette er den viktigste årsak til oppnådde resultater på dette området. Omstillingsintensiteten i Region øst har vært stor over lang tid. Fra høsten 2011 til årets slutt 2013 ble om lag 250 ansatte omstilt og det er funnet løsninger for den enkelte. Region øst er i mål med utfasing av ikke-lovpålagte oppgaver.

Region sør oppnådde svært god effekt av tiltakene i plan for budsjettbalanse i 2013. Dette er særlig knyttet til innsparing i egen drift. Regionen har i tillegg særlige innsparinger i forbindelse med reduksjon av tilleggstjenester i private institusjoner. Region sør har gjort et godt arbeid som har gitt meget god effekt. Regionen har hatt flere institusjoner under omstilling i 2013 som et ledd i å tilpasse driften til faktisk behov. Kombinasjonen av aktivitetsvekst og omstilling har i en periode ført til flere private kjøp enn planlagt.

Region vest har de siste årene hatt store utfordringer med å sikre driften innenfor tildelt ramme. Regionen endte i 2013 opp med et merforbruk i samme størrelsesorden som merinntektene, og oppnår derfor samlet sett et godt resultat justert for tilleggsbevilgninger i løpet av året. En vesentlig del av utgiftsavviket skyldes høyere aktivitet i ressurseffektive tiltak enn planlagt. Dette har også ført til de økte merinntektene. Region vest har vært under omstilling i 2013. Omstillingen har blant annet omfattet nedleggelse av statlige institusjoner, bemanningsreduksjon, økt kapasitetsutnyttelse i egne tiltak og reduksjon av ikke-lovpålagte hjelpetiltak.

Region Midt-Norge oppnådde god effekt av tiltakene i *Plan for budsjettbalanse i 2013*. Regionen har klart å utnytte egen kapasitet i statlige institusjoner, noe som har redusert antall private kjøp. Effektivisering av egen drift har dessuten gitt gode resultater. Region Midt-Norge hadde et lite merforbruk i 2013. I tillegg har de begynt et arbeid med faglig utviklingsarbeid i tilnærmet alle institusjoner. Økt bruk av standardiserte kartleggingsverktøy og systematisk kompetansebygging for å sikre barn riktig tiltak, har vært viktige virkemidler i dette arbeidet.

Region nord har i 2013 hatt lav effektoppnåelse av tiltakene i plan for budsjettbalanse. Regionen har hatt høyere aktivitetsvekst enn forutsatt i løpet av året, og omstilling i eget tiltaksapparat har vært utfordrende. Regionen har arbeidet godt med å iverksette tiltak i andre halvdel av 2013 som forventes å gi effekt i 2014 og 2015. Justert for tilleggsbevilgninger endte regionen opp med et lite merforbruk i 2013.

Omstillingen i Region nord er fortsatt i en tidlig fase. Omstilling og omstrukturering av tiltaksapparatet vil fortsette i 2014, og innebærer bl.a. større grad av sentralisering av tjenestetilbudet, avvikling av enheter og avdelinger, utfasing av ikke-lovpålagte oppgaver, foretting og samlokalisering som reduserer leiekostnader, og effektivisering av bemanning ved institusjonene.

Omsorgssentrene

Det har de siste årene vært stor grad av omstilling blant omsorgssentrene i Bufetat. Etaten drifter fire omsorgssentre som nå alle er lokalisert i Region øst. Avviklingen av tre omsorgssentre de siste årene har blitt gjennomført uten behov for tilleggsbevilgninger. Dette til tross for at det fremdeles er noen utgifter knyttet til avviklede sentre. Reduksjon i antall ankomster av enslige mindreårige asylsøkere de siste årene har ført til nedbygging av kapasiteten på omsorgssentrene. Region øst har klart å tilpasse kapasiteten til antall ankomster ved å holde en avdeling stengt i 2013. Omsorgssentrene driftes med effektiv ressursbruk og god tilpasningsevne til faktiske ankomster.

Refusjonsordningen

Refusjonsordningen for kommunale utgifter til barnevernstiltak knyttet til enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger hadde et merforbruk på 628,6 mill. kroner i 2013. Dette tilsvarer 51 prosent av tildelt ramme. Merforbruket er også omtalt under regnkapsforklaringer.

DELMÅL 6.2

Etaten skal ha god omstillingsevne

Oppdrag:

Bufdir skal videreføre arbeidet med Kvalitetsutviklingsprogrammet og følge opp plan for omstillingsarbeidet i etaten med beregnede gevinster og utgifter knyttet til tiltakene.

Ny roller i tråd med vedtatt lovendring av barnevernloven jfr. Prop.106 L medfører tilpasning av *Kvalitetsutviklingsprogrammet*. For å tydeliggjøre Bufetats rolle som tjenesteleverandør jobbes det med å videreutvikle strategien. Fokuset vil være å sikre en effektiv organisasjon som leverer tjenester av god kvalitet, og å sikre forsvarlighet og forutsigbarhet i de tjenester som leveres. Dette er i tråd med kvalitetskriteriene som har ligget til grunn for utviklingen av programmet i 2011, og med rammene og retning som ble satt for programmet. I 2014 vil vi konsentrere oss særlig om områder innen standardisering og styring. Det har blitt etablert flere aktiviteter/prosjekter for å sikre enhetlig praksis på disse områdene:

- indikatorer for god drift på enhetsnivå
- arbeidstidsordninger
- budsjett og standard for økonomistyring i enheter

I tillegg jobbes det videre med

- administrative funksjoner
- behovsvurderinger

I 2013 har det blitt jobbet med flere prosjekter innenfor *Kvalitetsutviklingsprogrammet*. Arbeidet har vært spesielt rettet mot faglig standardisering i tillegg til standardisering av administrative funksjoner.

Faglig standard akutt

I 2013 ble det i et utvalg akuttinstitusjoner og beredskapshjem prøvd ut faglig standardisering av akuttforløpet. I løpet av høsten 2013 ble utprøvingen utvidet til å gjelde alle Bufetats akuttinstitusjoner og beredskapshjem. Den faglige standarden vil bli evaluert i 2014. Det vises for øvrig til rapportering under delmål 5.2.

Kompetanse

Kompetanse er ett av delprosjektene innen *Kvalitetsutviklingsprogrammet*. I 2013 har Bufdir påbegynt arbeidet med å jobbe mer strategisk med kompetanse innen barnevern. Bufdir arbeider med å utvikle hensiktsmessige modeller for utvikling, kvalitetssikring og vedlikehold av kompetanse på kjernevirksomheten i Bufetat. I tillegg til dette har etaten i 2013 både prøvd ut og implementert kompetansehevingsprogrammer både nasjonalt, regionalt og lokalt.

HandleKraft er et kompetansehevingsprogram om psykiske, fysiske og seksuelle overgrep. Programmet er under implementering i etaten. Målgruppene i programmet er ledere og ansatte i statlige barnevernsinstitusjoner, fosterhjemtjenester og omsorgssentre. *HandleKraft* er under evaluering av Ernst & Young, og ferdigstilles våren 2014. RVTS Sør har

på oppdrag og i samarbeid med direktoratet utviklet en vedlikeholdsmodul i HandleKraft-programmet – HandleKraft-vekst. Modulen vil bli implementert i etatens tjenestetilbud i løpet av 2014. Om lag 1000 ansatte i etaten har deltatt på kurset ved utgangen av 2013.

På regionalt nivå gjennomføres flere programmer som ivaretar ulike kompetanseområder. Blant disse kan nevnes kompetanseprogrammet *Traumesensitivt barnevern og VidSynt*, VIVAT kurs i selvmordsforebygging og grunnpakke i *Helhetlig støttesystem HSS* (kartlegging, analyse- og målarbeid, kognitiv atferdsterapi, dokumentasjon).

Brukerstrategi

Egen brukerstrategi for det statlige barnevernet er ferdigstilt. Neste fase for arbeidet er utvikling av tiltak i strategien og implementering i hele etaten.

Internkontroll

Det jobbes med etablering av verktøy og strukturer for internkontroll som er tett knyttet til utvikling og utrulling av faglig standardisering, i første omgang akuttforløp. Prosjektet er derfor tett koblet sammen med utviklingstiltak på kjerneområdene. Internkontrollsystemer for BSA har hatt et vesentlig fokus i 2013.

Delprosjekt behovsanalyser

I delprosjektet behovsanalyser arbeides det med å etablere en felles metodikk for å beregne kapasitetsbehov for institusjonsplasser til ulike målgrupper. Det skal også lages en plan for behovsdekning. Målet er å utvikle en felles metode som alle regionene skal kunne bruke ved estimering av behov for kjøp. Videre skal metoden utvikles og benyttes i sammenheng med øvrige tjenesteområder. Arbeidet videreføres inn i 2014, og plan for behovsdekning skal legge grunnlaget for nye kontrakter for kjøp av barneverntjenester, som forventes inngått primo 2015.

Delprosjekt adopsjon

I delprosjektet tilknyttet adopsjon i *Kvalitetsutviklingsprogrammet*, det vært vesentlig å framskaffe oppdatert og mer systematisert forskningsbasert kunnskap som grunnlag for arbeidet både ved regionkontorene og i Bufdir. Nasjonalt folkehelseinstitutt har på oppdrag fra Bufdir gjort en kunnskapsoppsummering som ble offentliggjort i oktober. Bufdir har laget en kunnskapsoversikt over det juridiske grunnlaget for arbeidet som er gjort tilgjengelig for alle som arbeider med adopsjon i etaten. På fagdage om adopsjon har tema vært faglig standardisering av skjønnsutøvelsen. Dette arbeidet videreføres i 2014.

Delprosjekt Familievern

Som delprosjekter i *Kvalitetsutviklingsprogrammet* er det innen familievernets område påbegynt arbeid med faglig standardisering av samtaler med barn. Målet er å sikre et godt kunnskapsgrunnlag som igjen kan legges til grunn i arbeidet med faglig standardisering, utvikling av i retningslinjer og veiledere mv. Arbeidet med å utarbeide gode kunnskapsgrunnlag utgjør første trinn i prosessen for framtidig faglig standardisering.

Oppdrag:

Bufdir skal videreføre arbeidet med å styrke kontrollen med refusjonsordningen for kommunale barnevernutgifter til enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger.

I 2013 har det blitt implementert en ny felles rutine for behandling av refusjonskrav i Bufetat. Som følge av en risikovurdering av Bufetats forvaltning av ordningen, så direktoratet behov for å forbedre informasjonsformidling og tydeliggjøring av roller i forvaltning av ordningen. Bufdir har etablert et samarbeid på tvers av seksjoner for å sikre god oppfølging og kontroll med refusjonsordningen. Bufdir har bidratt i BLD sitt arbeid med ny blankett hvor kommunene skal framsette sine refusjonskrav.

RAPPORTERING PÅ ØVRIGE OMRÅDER

Handlingsplaner

Det vises til vedlegg for rapportering på handlingsplaner

3.1.1 ADOPSJON

Både antall adopsjonssøknader og antall adopsjoner er vesentlig redusert også i 2013. Regionene mottok 251 nye søknader i 2013 mot 304 i 2012. Antall barn som ble adoptert til Norge gjennom en av de tre godkjente adopsjonsorganisasjonene gikk ytterligere ned i 2013 til 144 barn, sammenlignet med 240 barn året før. Taiwan og Vietnam ble godkjent som nye samarbeidsland.

TABELL 3.14 BARN ADOPTERT GJENNOM DE NORSKE ADOPSJONSORGANISASJONENE.

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
706	582	448	426	304	347	343	304	240	144

Oppdrag tillegg til tildelingsbrev nr. 2

TABELL 3.15 MIDLERTIDIG LOV OM OVERFØRING AV FORELDRESKAP

Rapporteringkrav	Pr. 31.12.2013
Antall søknader som er mottatt	52
Antall søknader som er innvilget	22
Antall søknader som er avslått	0
Antall saker som er til behandling i Region øst	30

Oversikt over avslagsgrunner

Ingen søknader om overføring av foreldreskap etter surrogati-loven er så langt avslått. Av denne grunn har ingen slike saker vært til behandling i direktoratet som klageinstans.

Potensielle avslagsgrunner vil typisk være alvorlige forhold på vandelen, alvorlig psykisk og/eller fysisk sykdom eller rusproblematikk, som kan virke inn på omsorgsevne og egnethet. Terskelen for avslag er imidlertid høy tatt i betraktning at barnet i de aller fleste tilfellene skal forbli i familien og det skal legges stor vekt på barnets behov for juridisk tilknytning til begge omsorgspersoner.

Sakene prioriteres høyt, og behandles uten opphold så snart saken er tilstrekkelig opplyst. I den grad saksbehandlingen trekker ut i tid skyldes dette innhenting av manglende dokumentasjon, at saken på grunn av særlige forhold må utredes nærmere eller at barnet skal høres.

3.1.2 TILSKUDDSFORVALTNING

Direktoratet har fått overført flere tilskuddsordninger fra departementet i 2013. Disse beløper seg til om lag 100 mill. kroner. I 2013 har direktoratet forvaltet tilskudd for om lag en halv milliard kroner til ulike tilskuddsmottakere. I tillegg fordeler regionene tilskudd og refusjoner for til sammen 1,75 mrd. kroner. Direktoratets målsetning er ryddige og brukervennlige tjenester med høyt servicenivå. For å sikre en effektiv, profesjonell og transparent tilskuddsforvaltning i tråd med statens økonomireglement og til brukernes beste, har direktoratet videreutviklet interne retningslinjer (ferdigstilt 2013). Retningslinjene inkluderer risikovurderinger og kvalitetssikring av tilskuddsordningene. Det er økt bruk av elektroniske søknader via Altinn og det skal i 2014 utvikles et eget internt saksbehandlingssystem for tilskudd. Direktoratet legger vekt på god kommunikasjon og informasjon til tilskuddsmottakere.

Enkelte av tilskuddsordningene i 2013 ble overført til Bufdir uten medfølgende ressurser til direktoratet på søknadstidspunktet. Bufdir understreker at en forutsetning for profesjonell tilskuddsforvaltning er at det er nok ressurser til å sikre god planlegging og et profesjonelt tilskuddsmiljø med nødvendig kompetanse.

I 2013 har direktoratet satt i gang et arbeid med å sikre at erfaringer fra gjennomførte aktiviteter og tiltak hos tilskuddsmottakere blir fanget opp og innarbeidet i kunnskapsgrunnlaget på ulike fagområder, på en mer systematisk måte. Dette arbeidet skal også bidra til å styrke formålseffektiviteten til tilskuddsordningene ved å øke kunnskapen om hva som bidrar til måloppnåelse.

Det er ingen vesentlige avvik i direktoratets tilskuddsforvaltning i 2013.

3.1.3 EU-PROGRAMMET AKTIV UNGDOM

Fra 2012 til 2013 økte prosjektmidlene med nærmere 20 prosent. Aktiv Ungdom har møtt denne utfordringen med økt utadrettete arbeid i 2013 i form av informasjons- og opplæringstiltak. Veiledningen har også blitt styrket. Som en følge av dette har antallet søknader økt fra 154 i 2012 til 186 i 2013, noe som tilsvarer en økning på ca. 20 prosent. Antall godkjente søknader økte med 14 prosent. Tabellen under viser antall søknader og prosjekter fordelt etter år.

TABELL 3.16 ANTALL SØKNADER OG PROSJEKTER 2007-2011¹⁴

År	Antall søknader*	Antall prosjekter*
2007	156	85
2008	140	83
2009	153	98
2010	168**	102**
2011	188	113
2012	154***	133
2013	186	152

14 *TCP-prosjekter er ikke inkludert i tabellen (TCP = nasjonalt kontors egeninitierte opplæringsaktiviteter)

**Grunnet nye programregler i 2010 for gruppeutvekslinger, med kun én søknad per prosjekt, er økningen i antall søknader og prosjekter relativt høyere enn hva tallene indikerer.

*** Fra og med 2012 ble antall søknadsrunder redusert fra 5 til 3. Samtidig ble det innført elektroniske søknadsskjema, som luket ut søknader som ikke oppfylte formalia. Dette reduserte antallet søknader, og dermed ble de mottatte søknadene av høyere kvalitet sett under ett. Antall prosjekter økte kraftig.

Desentraliserte midler

Tabellen under viser hvor mye av prosjektmidlene som er benyttet på de ulike prosjekttypene.

TABELL 3.17 FORBRUK DESENTRALISERTE MIDLER PER 31. DESEMBER 2011. AVRUNDETE TALL I EURO

Prosjektttype***	Tildelt budsjett	Fordelt til søkere per 31.12.2011	Prosentuelt forbruk	Avvik
A1.1	677 000	788 000	116 %	-111 000
A1.2	250 000	275 000	110 %	-25 000
A1.3	200 000	216 000	107 %	-16 000
A2	900 000	947 000	108 %	-47 000
A2 - EPYW	17 000	17 000		
A3.1	321 000	365 000	114 %	-44 000
A3.1 - EPYW	182 000	182 000		
A4.3	227 000	249 000	110 %	-22 000
A5.1	160 000	172 000	108 %	-12 000
SUM	2 933 000	3 213 000	110 %	-280 000

***Prosjektttypeforklaring: A1.1 = Gruppeutveksling; A1.2 = Ungdomsinitiativ; A1.3 = Demokratiprojekter; A2 = Europeisk Volontærtjeneste; A3.1 = Samarbeid med EUs naboregioner; A4.3 = Opplæring av ungdomsarbeidere; A5.1 = Ungdomspolitiske møter. EPYW = *Eastern Partnership Youth Window*, som er øremerkede midler til prosjekter med Øst-Europa og Kaukasus. Egeninitierte opplæringstiltak (de såkalte TCP-midlene) er ikke medregnet, da disse kan brukes t.o.m. 30. juni 2014.

De inngåtte kontraktene er om lag 10 prosent høyere enn budsjett. Erfaringstall viser at det reelle forbruket ligger 10-20 prosent under det kontrakterte beløp.

Det vises til vedlegg «søknader 2013 oversikt» som viser hvilke prosjekter som har mottatt tilskudd.

3.1.4 MENTORORDNINGEN NATTERGALEN

Bufdir har i oppdrag å koordinere driften av mentorordningen *Nattergalen*. I dette inngår utbetaling av tilskudd til lærestedene, koordinering av arbeidet, samt organisering og ledelse av styrings og nettverksgruppe.

Bufdir har videreført driften av mentorordningen *Nattergalen* i samarbeid med åtte universitet/høyskoler (Universitetet i Stavanger ble en del av *Nattergalen* fra juni 2013). 22 barneskoler deltar i ordningen. På bakgrunn av anbefalingene fra følgeevalueringen (Bakketeig, NOVA, 2011) og drøftinger med lærestedene, vil det bli vurdert justeringer av målsetting, føringer og manualen for ordningen. Den årlige konferansen i det internasjonale nettverket *Nightingale Mentoring Network* fant sted i oktober i Oslo. Høyskolen i Oslo og Akershus og Høyskolen i Østfold arrangerte konferansen, i nært samarbeid med Bufdir.

Children and Youth at Risk

Bufdir skal bistå departementet i arbeidet med gjennomføringen av de bilaterale avtalene EFTA/EØS landene har inngått med mottakerlandene av EØS-midler (2009-2014). På programområde 11, *Children and Youth at Risk*, samarbeider Bufdir med Tsjekkia i et predefinert prosjekt. Prosjekt og program ble godkjent av FMC (Financial Mechanism Committee) i april 2013. På grunn av interne prosesser i Tsjekkia er ikke partnerskapsavtalen ikke signert ennå. Start på partnerskapsarbeidet er derfor forskjøvet til 2014.

3.1.5 UNG.NO

Ung.no tilbyr kvalitetssikret informasjon og svar på spørsmål ungdom lurer på i samarbeid med en rekke offentlige aktører. Redaksjonen har en rådgiverfunksjon for offentlige tjenester for å sikre ungdom tilgang på informasjon, på deres egne premisser. Arbeidet består av utstrakt samarbeid med faginstanser internt og eksternt. Ung.no sikrer at ungdom får svar på spørsmål om det de lurer på innen 85 emner, blant annet vold i nære relasjoner, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse og overgrep.

Nøkkeltall 2013:

- besøk: 7,2 millioner (4,9 millioner 2012)
- sidevisninger: 14,6 (10,9 millioner 2012)
- besvarte spørsmål: 21 577 (20 088 i 2012)
- antall svarere/faginstanser i fagpanelet: 105 svarere / 40 faginstanser
- antall artikler som følges opp: ca. 3000 innen 85 fagtemaer
- ressurser: totalt tre stillingshjemler i 2013

Satsningsområder og kvalitetsutvikling

I løpet av 2013 er det gjennomført utstrakt kvalitetssikringsarbeid av redaksjonelt og faglig innhold på ung.no. Dette har bestått i en større gjennomgang av artikler og annet redaksjonelt, i samarbeid med andre offentlige etater og fagmiljøer.

Innholdsmessig ble det i 2013 prioritert arbeid med områdene tvangsekteskap/etnisitet, vold i nære relasjoner, voldtekt/overgrep og lovbrudd. Ung.no har sikret at spørretjenesten ivaretas og at ungdom får svar på spørsmål om dette og tilstøtende tematikk.

- **Tvangsekteskap:** samarbeid med interne og eksterne aktører om artikkelserie der gutter og deres rolle i familien, som seg selv og overfor søstre har vært viktig
- **Voldtekt/overgrep:** produksjon og synliggjøring av informasjon om voldtekt, bevisstgjøring om kropp, seksualitet og respekt for andres grenser.
- **Vold i nære relasjoner:** Ung.no er aktive deltakere i intern prosjektgruppe i Bufdir og sikrer at ungdomsperspektivet blir satt på dagsorden.
- **Lhbt:** Ung.no har hatt en grundig gjennomgang av alt innhold på nettsiden som omhandler LHBT
- **Lovbrudd:** Utstrakt samarbeid med Det kriminalitetsforebyggende råd (KRÅD), Justisdepartementet, Politidirektoratet og Nasjonal sikkerhetsmyndighet. Dette samarbeidet skal bidra til å sikre kvalitet og markedsføring av en «lovbruddskalkulator, ung.no/lovbrudd.

3.1.6 RETTFERDSVEDERLAG OG EKTESKAPSSAKER

I 2013 har det vært økt produksjon av rettsferdsvederlagssaker. Bufdir har gjennomført et vellykket restanseprosjekt for rettsferdsvederlagssakene. Restanser har blitt redusert betraktelig. Målene om produksjon har blitt oppnådd med god margin, og for de aller fleste sakene er saksbehandlingen nå 13 måneder eller mindre. Bufdir mottok noen færre ekteskapsaker i 2013 enn i 2012. Produksjonen knyttet til saksbehandlingen av ekteskapsaker har vært noe lavere i 2013 enn i 2012 og 2011. Dette har sammenheng med restanseprosjektet og at seksjonen i stor grad har prioritert arbeidet med rettsferdsvederlagssakene foran ekteskapsakene.

Oppdrag:

Behandle enkeltsaker på vegne av departementet

TABELL 3.17 SAKER ETTER EKTESKAPSLOVEN 2011-2013

Saker etter ekteskapsloven	2011	2012	2013
Inn	174	197	164
Ut	154	159	127

Av de innkomne utgjorde:

Klager over skilsmisse og separasjonsvedtak etter ekteskapslovens §§ 20-22 samt lov om anerkjennelse av utenlandske separasjoner og skilsmisser	73
Ekteskapsattester	51
Godkjenning av vigselseritual etter ekteskapsloven § 12	4
Etterfølgende godkjenning av ugyldig ekteskap etter ekteskapsloven § 16	4
Klager over avslag på søknad om anerkjennelse av utenlandsk skilsmisse	14
Anerkjennelse av ekteskap inngått i utlandet. Ekteskapsloven § 18a	18

I 2013 har Bufdir mottatt 18 søknader om anerkjennelse av ekteskap inngått i utlandet og avsluttet 20 saker. Ti av vedtakene var avslag, fire saker ble innvilget og fire saker ble avvist, samt to trukket. De 18 sakene hvor det ble truffet vedtak i løpet av 2013 fordeler seg forholdsvis jevnt på følgende land: Colombia, Filippinene, Irak, Palestina, Pakistan, Kenya, Eritrea, Marokko, Somalia, Sri Lanka, Egypt, Iran og Syria.

Rettferdsvederlagssaker

Det kom inn 370 søknader om rettferdsvederlag i 2013. Av saker etter *St.meld.nr. 24 (2004-2005) Erstatningsordninger for barn i barneheimar og spesialsikular for barn med åtferdsvanskar før 1980*, mottok Bufdir 58 saker. Det er kommet inn langt flere rettferdsvederlagssaker etter ordinær rettferdsvederlagsordning. Sistnevnte saker har gjennomgående flere påstander i hver søknad. Dette betyr at de fleste sakene vi mottar er svært arbeidskrevende og ofte omfangsrrike. Det er ikke uvanlig at saksdokumentene i en slik sak har mer enn 1000 sider. Stadig flere saker omhandler forhold av nyere dato og søkerne er yngre på søknadstidspunktet enn tidligere. Til illustrasjon var 39 søkere under 30 år på søknadstidspunktet, og 13 av disse var mellom 20-23 år når de søkte rettferdsvederlag.

TABELL 3.18 SAKER SOM ER FERDIGBEHANDLET. 2005-2013

År	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Saker inn	562	730	829	637	719	480	410	396	370
Saker ut	116	243	1198	573	848	741	309	423	516

Saksbehandlingstid

- medianen for saksbehandlingstid for rene 24-saker behandlet hittil i år er 8 måneder.
- gjennomsnittlig saksbehandlingstid for alle saker behandlet hittil i år er 15 måneder.

Restanser

Totale restanser per 31. desember 2013 er 382 saker. Av disse kom en av sakene inn i 2010 (saken er stilt i bero), tre kom inn i 2011, 53 kom inn i 2012 og 325 i 2013.

Restanseprosjektet

Målet var å redusere restansene slik at ingen saker skulle være eldre enn 13 måneder ved utgangen av 2013. Som del av prosjektet ansatte Bufdir midlertidig flere saksbehandlere. Prosjektet skulle starte opp i januar. Ekstra ressurser var imidlertid ikke på plass før i april-mai.

Bufdir har behandlet flere søknader i 2013 enn det som i utgangspunktet skulle være nødvendig for å nå målet. Vi har videre redusert restansene, sammenlignet med desember 2012, med nær 150 saker. Samtidig har antall innkomne saker i 2012 og 2013 vært omtrent det samme.

Utgangspunktet var at dersom 503 saker ble behandlet i kronologisk rekkefølge, ville alle saker eldre enn 13 måneder være ferdig behandlet i løpet av 2013. På grunn av ønskede prioriteringer fra Statens sivilrettsforvaltning har visse saker fått forrang, slik at en del av sakene som er behandlet er saker som kom inn i 2013. I tillegg prioriteres alle saker etter St.mld. nr.24. Dette har fått konsekvenser for målet vårt om 13 måneders saksbehandlingstid for alle saker.

Per 31. desember 2013 er de aller fleste sakene under 13 måneder. Kun 14 prosent av sakene har lengre saksbehandlingstid.

Erfaringsbasen -Tendenser i rettfærdsvederlagssakene

Basen inneholder per i dag i overkant av 560 saker. Blant annet har basen en oversikt over saker som er behandlet etter barnevernloven av 1992. Oversikten gir informasjon om hvilken kritikk som rettes mot barnevernet i moderne tid, for eksempel hvilke påstander som fremmes hyppigst og hvilke type institusjoner som går igjen.

Manglende inngripen og manglende oppfølging, samt klager på opphold på institusjon og i fosterhjem er påstander som er vanlig i disse sakene. Det har videre vært en økning i saker med påstand om kritikkverdige mange flyttinger, det vil si saker hvor søkere oppgir at de har følt seg som «kasteballer» idet offentlige systemet. Påstander om fysiske og seksuelle overgrep behandles under Voldsoffererstatningsordningen.

I saker som dreier seg om omsorgssvikt i institusjon, gjelder dette ofte at ungdommene mener de ble introdusert eller «forsynt» med rusmidler på institusjonen og/eller at de ble introdusert for kriminalitet. Søkerne beskriver manglende grensetting, tilsyn og trygghet under oppholdet. I andre tilfeller meldes om at rutinene var for strenge, krenkende behandling fra ansatte, ulovlig tvangsbruk, isolering og «regimer» som bygget på frykt og hierarki blant ungdommene.

I sakene om fosterhjem anføres ofte forskjellsbehandling av søkere og fosterforeldres biologiske barn og at fosterbarna har opplevd frykt og psykiske overgrep. Flere søkere anfører at penger som var deres, eller øremerket dem, ble tatt/brukt av fosterforeldrene. Flere opplever at de kun var i fosterhjemmet fordi fosterforeldrene fikk betalt for det, og at det derfor var mangel på oppfølging, kjærlighet og omsorg. Det er også flere anførsler om alkoholmisbruk i fosterhjem. En del søkere retter kritikk mot fosterhjemmet på grunn av at de mistet kontakt med sin biologiske familie.

TABELL 3.19 ANTALL SAKER SOM ER BEHANDLET ELLER INNVILGET ETTER 1992-LOVEN, ETTER 2004.

Påstand	Antall etter 1992-loven (inkl. etter 2004)	Antall etter 2004	Innvilgelse av saker etter 1992-loven
Manglende inngripen	57	4	32
Manglende oppfølging (inkl. ettervern)	50	7	17
Feilplassering	8	0	1
Omsorgssvikt under opphold på institusjon	36	1	7
Omsorgssvikt under opphold i fosterhjem	27	1	8
Kritikkverdige mange flyttinger under offentlig omsorg	19	4	2
Urettmessig inngripen/omsorgsovertakelse	2	0	0
Urettmessig tilbakeføring (til familie)	7	0	1

Saker fra International Social Service(ISS)

ISS er en frivillig organisasjon som driver internasjonalt sosialarbeid blant annet gjennom å opplyse saker der flere land er involvert. Sakene gjelder som regel spørsmål om barnefordeling og barnevern. Vi mottok totalt syv henvendelser relatert til ISS i 2013.

Andre oppgaver og oppdrag seksjon har hatt i 2013:

Oppdrag:

Digitalisering av separasjon og skilsmisssaker.

Bufdir har i samarbeid med Fylkesmannen i Oslo og Akershus og Fylkesmannen i Sogn og Fjordane laget en rapport med ulike løsningsalternativer som er overlevert til departementet ved brev av 16. desember 2012

Fritak for taushetsplikt for forskere.

Bufdir mottok fire søknader om fritak for taushetsplikt i forbindelse med forskning etter at myndigheten ble delegert fra departementet. Tre av søknadene gjaldt fritak fra taushetsplikt fra barnevernloven, mens den siste var knyttet til adopsjonsloven. Kun en søknad ble avslått. Det var ikke grunn til å fremlegge noen av sakene for Rådet for taushetsplikt og forskning for uttalelse.

Tillegg nr. 5 til tildelingsbrev 2013.

Bufdir ble bedt om å komme med forslag til konkrete og nødvendige endringer/oppdateringer av rundskriv på ekteskapslovens område: Q20/2009, Q18/2004, Q 19/2004, samt nødvendige følgeendringer i eventuelle blanketter. Bufdir har avlevert en fylldig rapport med forslag til endringer i rundskrivene innenfor fristen som ble satt til 15. september 2013.

Foto: Tine Poppe

4

STYRING OG KONTROLL AV VIRKSOMHETEN

Om virksomhetens overordnede vurdering av opplegget for styring og kontroll

HENSIKTMESSIG ORGANISERING

Regionene i Bufetat er omorganisert fra 1. januar 2013, blant annet ved at regionkontorene har fått samme organisering, styringslinjer er tydeliggjort og fullmakter i regionene standardisert. Fra 1. januar 2013 er også BSA opprettet med ansvar for å levere administrative tjenester knytter til IKT, dokumentforvaltning, lønn, regnskap samt HR og personaladministrasjon. Samlet sett har disse endringsprosessene bidratt til en mer forutsigbar og effektiv styring og redusert sårbarheten på viktige administrative områder. I 2014 vil Bufdir jobbe videre med å implementere fagdirektorsrollen. Videre er det behov for å tydeliggjøre konsekvenser av Prop. 106L for styringen av regionene og regionkontorenes rolle og oppgaver.

MÅL- OG RESULTATSTYRING

Bufetat og Bufdir når i hovedsak de fastsatte målene i tildelingsbrevet. Over tid har Bufdir likevel erfart at spesielt målet om budsjettbalanse på har vært krevende å nå. Direktoratet har derfor hatt en tettere oppfølging av regionene enn tidligere, med hyppigere oppfølgingsmøter og en hyppigere og mer detaljert rapportering. Samlet sett har dette bidratt til bedre oversikt og tydeligere styring på økonomiområdet. Budsjettsituasjonen er imidlertid fortsatt krevende, og Bufdir vil fortsette arbeidet med å styrke styringen av dette området i 2014. Bufdir har i løpet av 2013 gjennomført et prosjekt for å legge om fra seks til ett regnskap fra årsskiftet 2014 («Prosjekt 6-1»). Dette vil bedre kvaliteten på i regnskapet og forenkle tilgangen til styringsdata. Bufdir har rutiner for rapportering av måloppnåelse innenfor etaten ulike tjenester, men har behov likevel for å bedre tilgangen styringsdata, og vil derfor i 2014 jobbe med å bedre tilgjengelighet av styringsdata, utvikle nye indikatorer for kvalitet og styrke statistikk om tjenestedata.

RISIKOSTYRING OG INTERNKONTROLL GIR RIMELIG SIKKERHET FOR AT VESENTLIGE FEIL OG MANGLER AVDEKKES

I direktoratet gjøres det regelmessige risikovurderinger av overordnede mål, større oppgaver og prosjekter. Videre inneholder rapporteringen fra regionene og BSA blant annet informasjon om måloppnåelse, risiko og avvik slik at direktoratet har rimelig sikkerhet for at vesentlig feil og mangler avdekkes. Det er likevel behov for forbedring på området. Gjennom Kvalitetsutviklingsprogrammet er det iverksatt prosjekter for utarbeidelse av faglige standarder som beskriver beste praksis på de ulike tjenesteområdene. Standardene bidrar også til å tydeliggjøre krav til etterlevelse og til hva som defineres som avvik. Ved å sentralisere ansvaret for administrative støttefunksjoner gjennom opprettelsen av BSA har Bufdir lagt grunnlaget for å styrke kontrollen med disse tjenestene.

I 2014 vil Bufdir også utarbeide en intern instruks for direktoratet. Instruksen vil synliggjøre intern rolle- og ansvarsdeling, systematisere styringsdokumenter og krav til intern styring. Samlet sett vil dette bidra mer forutsigbar styring, og redusert risiko for praksis som ikke er i tråd med intern retningslinjer.

4.1 ANDRE FORHOLD

OPPFØLGING OG KONTROLL

Bufetat har gjennomført oppfølging og kontroll med private, kommunale og statlige barnevernsinstitusjoner, omsorgssentre og sentre for foreldre og barn. I 2013 ble det avdekket 47 mangler på oppfyllelse av krav gitt i eller i medhold av lov og forskrift i barnevernsinstitusjonene, mens det samlet i sentre for foreldre og barn og omsorgssentre ble avdekket to mangler. Manglene er fulgt opp med korrigerende tiltak i regionene og institusjonene.

I 2013 har Bufetat truffet ett vedtak om bortfall av godkjenning av én privat barneverninstitusjon og omstilt/lagt ned driften av to avdelinger i statlige barnevernsinstitusjoner. Direktoratet har utarbeidet mal for ny institusjonsplan med veiledning for å bedre institusjonenes redegjørelse for hvordan de oppfyller krav stilt i lov og forskrifter. Bruk av mal for institusjonsplan med veiledning vil utgjøre et viktig grunnlag for regionenes fremtidige kontroll og oppfølging av barnevernsinstitusjonene og omsorgssentrene.

FYLKESMENNENES TILSYN

I tilfeller der tilsynsmyndigheten har oppdaget mangel på oppfyllelse av krav gitt i eller i medhold av lov og forskrift (pålegg og avvik), er disse fulgt opp med korrigerende tiltak i Bufetats regioner og institusjoner. Det gjelder også hvor tilsynsmyndigheten har påpekt mulighet for kvalitetsforbedring (begrunnede meldinger og merknader) uten at det foreligger mangel på oppfyllelse av krav. Regionenes rapportering for 2013 viser at det ved fylkesmennenes individtilsyn ble gitt 30 pålegg og 75 begrunnede meldinger til barnevernsinstitusjonene, og gitt én begrunnet melding til et omsorgssenter. Ved fylkesmennenes systemrevisjon ble det gitt 15 avvik og 18 merknader til barnevernsinstitusjonene, ett avvik til ett omsorgssenter og én merknad til et senter for foreldre og barn.

Direktoratet har i 2013 sammenstilt fylkesmennenes årsrapporter for perioden 2009-2012 når det gjelder tilsyn med barnevernsinstitusjoner, omsorgssentre og sentre for foreldre og barn. Funnene blir drøftet og fulgt opp i etaten.

4.2 OPPFØLGING AV SAKER FRA RIKSREVISJONEN

Vi viser til første tertialrapportering, hvor vi kort redegjorde for hvilke områder som er grunnlag for oppfølging etter revisjonen 2012. På bakgrunn av revisjonen har direktoratet utarbeidet en oppfølgingstabell i henhold til intern rutine for oppfølging av revisjonssaker, og det er iverksatt et arbeid for å lukke avvikene.

SKOLE OG OPPLÆRING

Om lag halvparten av oppfølgingstiltakene som gjaldt skole- og opplæringstilbud til barn i barnevernsinstitusjoner, er gjennomført i henhold til planen. De øvrige tiltakene er påbegynt, men forsinket blant annet fordi det har vært naturlig å se arbeidet med skole- og opplæring i sammenheng med anbefalinger etter skolekonferansen som ble avholdt i 2013, og vurdere oppfølgingspunktene som ble definert ut ifra dette. Foreløpige anbefalinger etter skolekonferansen er overlevert BLD. Det er planlagt et møte med Utdanningsdirektoratet i februar om samarbeidsstruktur mellom barnevern og skole.

I samarbeid med Region sør og Region øst jobber Bufdir med å utarbeide et opplæringsprogram for enheter og fosterhjemstjenester om skoleoppfølging. Det utarbeides for tiden kvalitetskrav til institusjoner, og arbeidet med skole og opplæring må sees i sammenheng med dette.

STANDARDKONTRAKTENE

Når det gjelder standardkontraktene for familie- og beredskapshjem jobbes det med å lukke de feil og mangler som revisjonen avdekket. Direktoratet vil i 2014 vurdere om det bør opprettes et nettverk på tvers av regionene for å sikre ensartet praktisering og for å dele erfaringer.

Det er fortsatt utfordringer knyttet til enkelte av punktene i kontraktene. Dette gjelder blant annet avlastning og friperioder, særlig for beredskapshjemmene, som i enkelte tilfeller kan være vanskelig å gjennomføre. Videre medfører kontraktens ufravelige varighet på fem år vanskeligheter med hensyn til fleksibilitet ved avvikling av friperioder og sykdom. Det er også utfordrende å rekruttere statlige hjem som tilfredsstillende kravene til formell kompetanse og erfaring som fosterhjem. En særlig problematikk knytter seg til kontraktens punkter om refusjon av sykepengene. I henhold til kontraktene skal Bufetat forskuttede arbeidsgodtgjørelse under sykmelding og deretter søke refusjon fra NAV. Enkelte NAV-kontorer viser imidlertid til at Bufetat er oppdragsgiver og ikke arbeidsgiver og dermed ikke har krav på å få beløpene refundert fra NAV etter folketrygdloven. NAV utbetaler dermed sykepengene direkte til fosterforeldrene som oppdragstakere, noe som medfører at fosterforeldrene får utbetalt dobbelt opp. Bufetat må da kreve refusjon direkte fra oppdragstaker. Dette medfører problemer og høye kostnader for enkelte enheter knyttet til sykefravær. I dette ligger det en manglende harmonisering mellom folketrygdlovens regler og de rettighetene som fremkommer av standardkontraktene. Bufdir ser dermed et behov for en endring av standardkontraktens punkt 5.10.

I 2013 ble Bufdir i tillegg til tildelingsbrev bl.a. gitt i oppdrag å evaluere bruken av de statlige fosterhjemmene og de kommunalt forsterkede fosterhjemmene. Arbeidet er påbegynt og vil etter planen ferdigstilles i desember 2014. Dette er et viktig arbeid som vil kunne gi oss nyttig informasjon med tanke på en eventuell evaluering av standardkontraktene etter fire år. Vi viser for øvrig til andre tertialrapport når det gjelder oppfølging av revisjonssaker fra tidligere år.

4.3

PERSONALFORVALTNING OG INTERNKONTROLL

Bufetat har en godkjent handlingsplan for arbeidsmiljøarbeidet der inkluderende arbeidsliv er sentrale områder. I tillegg til etatsplanen skal regionen og enhetene utarbeide egne planer for å ivareta regionale og lokale behov som ikke er dekket av etatsplanen. Det er gjennomført en konkurranse om ny bedriftshelsetjeneste for etaten. Alle regioner og enheter har tilgang til bedriftshelsetjenester.

REDUSERE SYKEFRAVÆR

Bufetat hadde som mål for regionene samlet at sykefraværet ikke skulle overstige 8 prosent. Regionene har satt egne mål tilpasset sine forhold for å nå etatsmålet. For å nå målet er det satt i gang en rekke tiltak innen kompetanseheving, forebygging av sykefravær og oppfølging av sykefravær. Flere av regionene har også satt i gang nærværprosjekter på utvalgte enheter. Sykefravær er fast punkt på møtene i sentralt arbeidsmiljøutvalg, og har vært fulgt opp i styringssamtalene med regionene. Regionene har fulgt dette opp videre i sin styringsdialog med enhetene. Resultatmålet for 2013 var 8,8 prosent. Dette målet er ikke innfridd så langt, men det er en forbedring fra resultatet i 2012 som var på 9,1 prosent.

Bufetats IA-prosjekt ble avsluttet 31.12.2013. Det har vært satt i gang flere tiltak, blant annet flere IA-dager på enhetene hvor alle ansatte har deltatt. Prosjektet er evaluert og IA-dagene er tiltaket som har fått størst oppslutning blant de ansatte, og som er ønsket videreført. Disse dagene har blant annet vært positive for arbeidsmiljøet og for samhandlingen i kollegagruppen.

ØKE ANDELEN YRKESAKTIVE PERSONER MED REDUSERT FUNKSJONSEVNE

Innen dette delmålet var det forventet at regionene og enhetene skulle sette opp egne mål i forhold til tjenestens art. Tiltak innen dette området skal inneholde både interne tiltak for ansatte som har eller får redusert funksjonsevne, og eksterne tiltak som tilbud om arbeidsplasser for arbeidsutprøving via NAV samt rekruttering.

De fleste regionene har satt egne mål. Søkere som oppgir at de har en redusert funksjonsevne, og er kvalifisert for stillingen blir i all hovedsak innkalt til intervju. De fleste av regionene har også gitt noen tilbud om arbeidstrening/praksisplass via NAV. Internt tilrettelegges det for ansatte så langt det lar seg gjøre. Det gis ulike tilbud som ergonomivurdering, tilrettelegging av arbeidsplass og oppgaver, bruk av oppfølgingsplan som forebygging, bedriftsintern attføring.

ØKE ANDELEN YRKESAKTIVE ETTER 50 ÅR

Innen dette delmålet var det forventet at regionene og enhetene skulle sette opp egne mål i forhold til egne behov. Gjennomsnittsalder på enhetene varierer med tjenestens art.

De fleste regionene har satt egne mål. Det er utarbeidet en livsfasepolitikk for Bufetat hvor seniorpolitiske tiltak er innarbeidet. Bufetat følger seniorpolitiske dager i henhold til HTA. Følge ordinære tiltak som kompetanseutvikling, tilrettelegging, nye oppgaver og utfordringer i arbeidsdagen.

4.4 | AKTIVITETS- OG REDEGJØRELSESPLIKTEN

Kjønn

Bufetat har en overvekt av kvinnelige ansatte med 68 prosent kvinner. Fordelingen mellom kjønn varierer imidlertid i stor grad mellom fagområder, og særlig i familievernet er det en overvekt av kvinnelige ansatte. Fordelingen mellom kjønn varierer også mellom stillingskoder. Det er en overvekt av kvinner i de fleste stillingskoder, og særlig i mellomleder- og saksbehandlerkodene. I miljøarbeiderkoden inkl. timelønnte er det en overvekt av menn. Ved kunngjøring av ledige stillinger vil det underrepresenterte kjønn i en del tilfeller oppfordres til å søke. På barnevernsinstitusjonene er det viktig å ha en så lik kjønnsfordeling som mulig, uavhengig av likestillingsperspektivet.

Det er tilnærmet likelønn i forhold til kjønn i Bufetat. Gjennomsnittlig lønnsnivå er litt høyere for kvinner enn for menn. Dette kan forklares med at det er forholdsvis flere kvinner med høyskoleutdanning, mens det er en overvekt av menn som ikke har høyere utdanning i den store stillingsgruppen miljøarbeidere. Kvinners lønn i gjennomsnitt utgjør 102 prosent av menns lønn, og den varierer mellom 97 prosent og 102 prosent av menns lønn innenfor de ulike stillingskodene.

Andelen ansatte som jobber deltid har gått ned fra 27 prosent i fjor til 24 prosent i år. Det er flere menn enn kvinner som jobber deltid, noe som skyldes at det er flere menn enn kvinner som jobber som timelønnte og på deltid i stillingskoden miljøarbeider.

Kvinner har noe høyere sykefravær enn menn, med 9,8 prosent mot 8,4 prosent for menn.

Etnisitet

Bufetat ønsker å øke andelen ansatte med annen etnisk bakgrunn enn norsk. Dette gjøres bl.a. ved at våre stillingsutlysninger har en standardtekst som oppfordrer alle om å søke uansett etnisk bakgrunn mv. Det fokuseres også på at søkere med annen etnisk bakgrunn skal innkalles til intervju dersom de er kvalifiserte. Videre samarbeider Bufetat med organisasjoner som henvender seg til arbeidssøkere og ungdom med etnisk minoritetsbakgrunn for å gjøre etaten mer kjent i disse miljøene og mer attraktiv som arbeidsplass.

Bufdir har i sine rapporteringskrav til regionene spørsmål som skal bidra til å identifisere mulige barrierer som finnes i regionene mht. å øke andelen ansatte med annen etnisk bakgrunn. Det som nevnes av barrierer er bl.a. at det er for få kvalifiserte søkere med annen etnisk bakgrunn. De som søker har ofte for dårlig språkkompetanse, og/eller at de ofte mangler eller har for lite relevant utdanning og erfaring til å nå opp i konkurranse med andre søkere.

Nedsatt funksjonsevne

Tiltak og resultater er rapportert i kapitlet om oppfølging av IA-arbeidet og HMS.

Religion

Bufetat som arbeidsgiver har ikke utarbeidet tiltak når det gjelder religion.

4.5

UNIVERSELL UTFORMING

En redegjørelse om universell utforming vil ettersendes av Bufdir så snart som mulig.

4.6

SOSIALE HENSYN I OFFENTLIGE ANSKAFFELSER

Alle konkurransegrunnlagsmaler inneholder følgende avsnitt:

Avtalen (...) inneholder kontraktsklausul som stiller krav til lønns- og arbeidsvilkår hos leverandør og eventuelle underleverandører. Klausulen har til formål å hindre sosial dumping og utnytting av arbeidskraft. Det vises til forskrift om lønns- og arbeidsvilkår i offentlige kontrakter av 8. februar 2008 nr. 112. Med «avtalen» menes Bufetats standard avtalevilkår ved kjøp av varer og tjenester (kap. 18) og andre kontraktsmaler.

4.7

SIKKERHET OG BEREDSKAP

Det er utarbeidet materiale til felles HMS-opplæring for Bufetat som inkluderer opplæring i arbeidet med sikkerhet og beredskap. Opplæringskonseptet igangsettes fra 2014. Det er også startet et arbeid med felles sikkerhetsopplæring for etaten.

Bufetat har en beredskapsplan hvor regionene og enhetene har laget vedlegg for lokale forhold. Bufetat hadde planlagt beredskapsøvelse i samarbeid med Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap høsten 2013, men måtte av ulike grunner utsette denne til 1. tertial 2014. Alle enheter er pålagt å gjennomføre analyser for situasjoner som kan medføre risiko.

Bufetat har stort fokus på skader og avvik. Dette er fast punkt på møtene i sentralt arbeidsmiljøutvalg, og har vært fulgt opp i styringssamtalene med regionene. Regionene har fulgt dette opp videre i sin styringsdialog med enhetene.

4.7.1 VARSLINGSRUTINER

Bufetat har to ulike rutiner for varsling: *Rutine for varsling av kritikkverdige forhold og rutine for håndtering av mobbing, trakassering og utilbørlig oppførsel.* Rutinene er under revisjon med planlagt ferdigstillelse medio februar 2014. Revisjonen vil blant annet se på muligheten til anonym varsling, fremgangsmåte for å undersøke anonymt fremsatte påstander, skillett klage (en er selv utsatt for kritikkverdige opplevelser) og varsel (en har observert kritikkverdige forhold som ikke gjelder en selv) og skille ut håndtering av saker hvor en ansatt klager på selv å ha blitt utsatt for mobbing, trakassering eller utilbørlig adferd da slike saker skal håndteres i tråd med egen rutine med det formålet. Bufetat har en sentral varslingsenhet for behandling av varsler om kritikkverdige forhold. Revisjonen av retningslinjene skal ta høyde for og tydeliggjøre enhetens håndtering av varsler.

5

VIRKSOMHETS- OG
REGNSKAPSRAPPORTERING

5.1 UTGIFTSUTVIKLING

Utgiftsutviklingen for regionene. I tillegg kommer utgiftene på disse kapitlene for direktoratet og BSA.

KAPITTEL 842/3842 – FAMILIEVERNET

TABELL 5.1 UTGIFTER OG INNTEKTER KAP. 842/3842 2011-2013. BELØP I 1 000 KRONER.

Post	2011	2012	2013	Endring i prosent	
				11-12	12-13
01 Driftsutgifter	208 056	215 421	219 524	3,5	1,9
21 Spesielle driftsutgifter	6 593	6 271	16 802	-4,9	167,9
70 Tilskudd til kirkens familievern m.v.	130 477	137 922	139 033	5,7	0,8
SUM UTGIFTER	345 126	359 615	375 359	4,2	4,4
15-18 Refusjoner	-5 352	-5 479	-4 571	2,4	-16,6
UTGIFTER FRATRUKKET REFUSJONER	339 774	354 136	370 788	4,2	4,7
ANDRE INNTEKTER					
01 Diverse inntekter	-767	-1 040	-912	35,6	-12,3

Utgifter fratrukket refusjoner på kapittel 842 viser totale utgifter fratrukket refusjoner på 370,8 mill. kroner. Utgiftsveksten fra 2012 til 2013 er noe høyere enn lønns- og prisvekst. Inntektene på kapittel 3842, post 01, er på 0,9 mill. kroner.

KAPITTEL 855/3855 – STATLIG BARNEVERN

Tabell 5-2 viser utviklingen i utgifter og inntekter på kapittel 855/3855 fra 2011 til 2013.

TABELL 5.2

UTGIFTER OG INNTEKTER KAP. 855/3855 STATLIG FORVALTNING AV BARNEVERNET 2011-2013.
BELØP I 1 000 KRONER. LØPENDE KRONER.

Post	2011	2012	2013	Endring		Endring i prosent	
				11-12	12-13	11-12	12-13
01 Driftsutgifter	3 468 327	3 548 749	3 554 815	80 422	6 066	2,3	0,2
22 Kjøp av barneverntjenester	1 629 480	1 712 669	1 910 156	83 190	197 487	5,1	11,5
45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	25 971	26 325	0	354	-26 325	1,4	-100,0
60 Tilskudd til kommunene	279 499	348 087	384 633	68 587	36 546	24,5	10,5
SUM UTGIFTER	5 403 277	5 635 830	5 849 604	232 553	213 774	4,3	3,8
15 - 18 refusjoner	-136 582	-135 554	-139 265	1 028	-3 711	-0,8	2,7
UTGIFTER FRATRUKKET REFUSJONER	5 266 695	5 500 276	5 710 339	233 581	210 063	4,4	3,8
01 - 02 Diverse inntekter	-23 564	-27 564	-22 795	-4 001	4 770	17,0	-17,3
60 Kommunale egenandeler	-854 106	-874 020	-924 124	-19 914	-50 104	2,3	5,7
SUM ANDRE INNTEKTER	-877 670	-901 585	-946 919	-23 915	-45 335	2,7	5,0

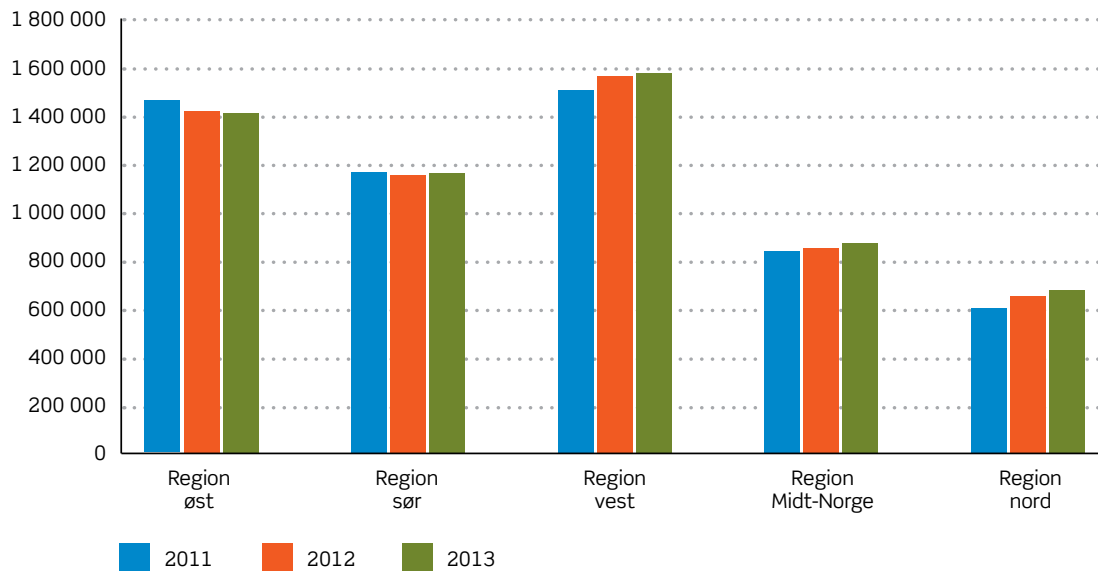
Beregningene inkluderer utgifter på kapittel 855, post 01,22,45 og 60, samt refusjoner på kapittel 3855, post 15-18. I tillegg vises inntekter på kapittel 3855, post 01,02 og 60. Beløpene er i løpende kroner og er ikke korrigert for generell pris- og lønnsvekst.

Utgifter fratrukket refusjoner øker med 210 mill. kroner fra 2012 til 2013. Utgiftsveksten, som samlet er på 3,8 prosent, er høyere enn lønns- og prisveksten. Utgiftsveksten korrigert for lønns- og prisvekst er på 56 mill. kroner eller én prosent.

Post 22 Kjøp av barneverntjenester og Post 60 Tilskudd til kommunene har den største prosentvise utgiftsveksten. Årsaken er den sterke økningen i kjøp av fosterhjem tilknyttet private tiltak og statlige forsterkingstilskudd til kommunale fosterhjem som følge av endringer i tiltakssammensetningen.

Aktivitetsveksten, målt i oppholdsdager, i samme periode er 1,4 prosent – marginalt høyere enn den reelle utgiftsveksten. Aktivitetsvekst, målt i antall oppholdsdager, utenom hjelpetiltak i hjemmet hadde en vekst på 7,1 prosent i 2013. Tilsvarende var aktivitetsveksten fra 2011 til 2013 18,4 prosent. I samme periode vokste de samlede utgiftene, utenom hjelpetiltak, med i underkant av 4 prosent målt i 2013-kroner. Endringer i tiltakssammensetningen til billigere tiltak virker positivt på effektiviteten i barnevernet.

FIGUR 28 UTGIFTER FRATRUKKET REFUSJONER PER REGION. FASTE KRONER

Figuren viser utgiftsutviklingen i regionene på kapittel 855 for de siste tre årene. Beregningene inkluderer utgifter på kapittel 855, post 01,22,45 og 60, samt refusjoner på kapittel 3855, post 15-18. Beløpene i figuren er oppgitt i 1 000 kroner og er korrigert for generell pris- og lønnsvekst. Figuren gjenspeiler godt utfordringene region Vest og region Nord har stått overfor de siste årene.

Vi ser at Region øst har redusert sine utgifter i perioden 2011-2013, Region sør og Region Midt-Norge har omtrent uendrede utgifter fra 2011 til 2013, mens utgiftene har økt i både Region vest og Region nord i samme tidsrom. Tabell 5.3 viser utviklingen i utgifter fratrukket refusjoner etter formål fra 2011 til 2013.

TABELL 5.3

UTGIFTER FRATRUKKET REFUSJONER KAP. 855 STATLIG FORVALTNING AV BARNEVERNET ETTER FORMÅL 2010-2013. BELØP I 1 000 KRONER. FASTE 2013-KRONER.

Formål	2011	2012	2013	Endring		Endring i prosent	
				11-12	12-13	11-12	12-13
690 Sentre for foreldre og barn	0	142 920	162 956	142 920	20 037		14,0
691 Statlige familiehjem og beredskapshjem	748 747	774 325	806 409	25 579	32 084	3,4	4,1
691 Forsterkede fosterhjem	251 844	313 921	352 032	62 076	38 112	24,6	12,1
691 Fosterhjem tilknyttet private tiltak	299 226	381 829	507 801	82 603	125 972	27,6	33,0
692 Statlige institusjoner	1 755 726	1 611 764	1 563 635	-143 962	-48 129	-8,2	-3,0
692 Private institusjoner	1 429 319	1 352 385	1 373 238	-76 934	20 853	-5,4	1,5
693 Hjelpetiltak i hjemmet	310 833	306 006	247 426	-4 828	-58 580	-1,6	-19,1
694 Fagteam	224 402	228 510	219 485	4 107	-9 024	1,8	-3,9
696 Fosterhjemstjenesten	286 938	281 051	260 947	-5 888	-20 104	-2,1	-7,2
699 Adopsjon	11 081	11 789	11 395	708	-394	6,4	-3,3
672 Regionale fellesfunksjoner	269 108	248 272	205 037	-20 836	-43 235	-7,7	-17,4
SUM UTGIFTER FRATRUKKET REFUSJONER	5 587 224	5 652 771	5 710 361	65 547	57 591	1,2	1,0

Tabellen viser utgiftsutviklingen fordelt på formål på kapittel 855 for de siste tre årene. Beregningene inkluderer utgifter på kapittel 855, post 01,22,45 og 60, samt refusjoner på kapittel 3855, post 15-18. Beløpene i tabellen er oppgitt i 1 000 kroner og er korrigert for generell pris- og lønnsvekst. Formål 690 Sentre for foreldre og barn ble opprettet i 2012 og var tidligere en del av formål 692 Barnevernsinstitusjon. Sentre for foreldre og barn fikk tildelt eget formål fra 2012, men i denne overgangen var det nok noen utgifter som ble ført på institusjoner framfor det nye formålet. Dette gjør at veksten i utgifter fra 2012 til 2013 reelt var noe lavere enn 14 prosent for disse senterne.

Utgifter fratrukket refusjoner til Sentre for foreldre og barn økte med 20 mill. kroner eller 14 prosent i 2013. Utgiftsveksten skyldes særlig opprettelsen av et nytt senter for foreldre og barn i Region vest (Stavanger) og omstillingen av en barnevernsinstitusjon til et senter for foreldre og barn i Region nord (Solbakken). Disse to sentrene for foreldre og barn hadde på grunn av omstilling/ etablering begrenset aktivitet i 2013. Sentre for foreldre og barn skal gi et mer tilpasset – men samtidig rimeligere – tilbud til foreldre og barn med behov for barnevernstjenester. Tilbudet skal bidra til reduksjoner i antallet oppholdsdager i statlige og private institusjoner.

Utgifter fratrukket refusjoner til statlige familiehjem og beredskapshjem øker med 32 mill. kroner i 2013, noe som tilsier en vekst på drøyt fire prosent fra samme periode i fjor. Aktiviteten på formålet varierer fra en nedgang i bruken av statlige familiehjem på nær åtte prosent til en økning i bruken av beredskapshjem på nær ni prosent. Samlet sett er det en aktivitetsnedgang på drøyt 1 prosent. Økningen i utgifter til statlige fosterhjem skyldes blant annet at stadig flere av de statlige familie- og beredskapshjemmene tar ut kontraktsfestet ferie og fritid, jf. standardkontraktene for statlige familie- og beredskapshjem. Denne økningen må også ses i sammenheng med reduksjon i fosterhjemstjenesten om følge av endringer regnskapsføringen på disse to formålene. Aktiviteten i de statlige familiehjemmene ble redusert, men hjemmene får i henhold til kontraktene kompensasjon i oppsigelsestiden, selv om de ikke har barn plassert hos seg.

Vi gjør oppmerksom på at beredskapshjem er mer ressurskrevende enn statlige familiehjem. Endringene i aktiviteten internt på formålet, med mer bruk av beredskapshjem og mindre bruk av familiehjem, bidrar til å forklare hvorfor utgiftene per oppholdsdag øker.

Utgifter til kjøp av private fosterhjem utgjør nær 126 mill. kroner, det vil si 33 prosent økning fra 2012 til 2013. Aktiviteten innenfor private fosterhjem har økt svært mye i alle regioner de siste årene og henger blant annet sammen med utfordringen med å rekruttere nok fosterhjem.

Fosterhjem tilknyttet private tiltak brukes til å plassere barn som ellers ville vært i institusjon. Mangelen på fosterhjem fører også til at gjennomstrømmingen i beredskapshjemmene ikke er god nok, slik at en del av kjøp av fosterhjem tilknyttet private tiltak gjelder akutt plasseringer der etaten selv ikke har ledige beredskapshjem.

Tilskudd til forsterkningstiltak i kommunale fosterhjem økte med drøyt 38 mill. kroner eller 12 prosent fra 2012 til 2013. Vi merker oss at veksten på dette området stadig blir lavere etter flere år med 25-30 prosent årlig vekst.

Færre barn i institusjon, en nedgang på nær 3 prosent, jf. fig. 9 over, fører til et økt behov for både statlige og private fosterhjem og forsterking av fosterhjem.

Utgifter fratrukket refusjoner til fosterhjemstjenesten reduseres med 20 mill. kroner i 2013 – tilsvarende 7 prosent. Nedgangen skyldes endringer i utgiftsføringen mellom formål 691 Fosterhjem og formål 696 Fosterhjemstjenesten i en av regionene. Utgiftsutviklingen på disse to formålene må sees i sammenheng med hverandre.

Utgifter fratrukket refusjoner til barnevernsinstitusjoner reduseres med 27 mill. kroner fra 2012 til 2013. Dette tilsvarer en reduksjon på nær 1 prosent. Det er vanskelig å få utgiftene på dette formålet til å reduseres i samme takt som aktivitetsreduksjonen, da statlig institusjonsdrift har en betydelig andel faste og driftsuavhengige utgifter på kort og mellomlang sikt. Utgifter fratrukket refusjoner til hjelpetiltak i hjemmet er redusert med 59 mill. kroner eller i overkant av 19 prosent i 2013 sammenlignet med 2012. Dette skyldes i all hovedsak arbeidet med å avvikle våre ikke-lovpålagte oppgaver på dette formålet, noe som er i tråd med føringer fra departementet. Aktiviteten, målt i oppholdsdager, på dette formålet ble redusert med 28 prosent i 2013.

Utgifter fratrukket refusjoner til fagteam reduseres med 9 mill. kroner eller nær 4 prosent fra 2012 til 2013. Fagteamrollen vil endres betydelig fremover, jf. Prop. 106 L, men fagteamene hadde i 2013 fortsatt sine oppgaver og formålet har fortsatt en utgiftsutvikling som i stor grad påvirkes av den totale aktivitetsutviklingen innenfor barnevernet.

Utgifter til regionale fellesfunksjoner reduseres med nær 43 mill. kroner eller drøyt 17 prosent fra 2012 til 2013. Etaten fortsetter arbeidet med å flytte administrative støttefunksjoner fra regionene til BSA i 2014.

KAPITTEL 856/3856 – ENSLIGE MINDREÅRIGE ASYLSØKERE

TABELL 5.4 UTGIFTER OG INNTEKTER KAP. 856/3856 2011-2013. BELØP I 1 000 KRONER

Post	2011	2012	2013	Endring i prosent	
				11-12	12-13
01 Driftsutgifter	322 564	256 516	185 980	-20,5	-27,5
SUM UTGIFTER	322 564	256 516	185 980	-20,5	-27,5
15-18 Refusjoner	-15 156	-11 940	-7 897	-21,2	-33,9
UTGIFTER FRATRUKKET REFUSJONER	307 408	244 581	178 084	-20,4	-27,2
ANDRE INNTEKTER					
01 Diverse inntekter	-935	-425	-205	-54,6	-51,7

Totale utgifter fratrukket refusjoner på kapittel 856 er på 178,1 mill. kroner. Det har vært en jevn nedgang i utgiftene på kapitlet de siste årene. Dette er knyttet til en reduksjon i antall ankomster av enslige mindreårige asylsøkere som har ført til nedbygging av kapasiteten på omsorgssentrene. Bufetat drifter nå fire omsorgssentre som alle er lokalisert i Region øst. Inntektene på kapittel 3856, post 01, er på om lag 0,2 mill. kroner.

5.2 FORKLARINGER TIL STATSREGNSKAPET

KAPITTEL 842/3842 – FAMILIEVERNET

Post	Regnskap 2012	Regnskap 2013	Tildelt budsjett 2013	Avvik
01 Driftsutgifter	215 421	219 524	218 154	-1 370
21 Spesielle driftsutgifter	6 271	16 802	19 160	2 358
70 Tilskudd til kirkens familievern m.v.	137 922	139 033	138 404	-629
SUM UTGIFTER	359 615	375 359	375 718	359
15-18 Refusjoner	-5 479	-4 571	0	4 571
UTGIFTER FRATRUKKET REFUSJONER	354 136	370 788	375 718	4 930
ANDRE INNTEKTER				
01 Diverse inntekter	-1 040	-912	-615	297

Utgifter fratrukket refusjoner på kapittel 842 er på 370,8 mill. kroner. Kapittelet viser et mindreforbruk på i underkant av 5 mill. kroner. Mindreforbruket er i hovedsak knyttet til prosjektmidler tildelt på post 21. Kapittel 3842 viser merinntekter på 0,3 mill. kroner.

KAPITTEL 855/3855 – STATLIG BARNEVERN

Post	Regnskap 2012	Regnskap 2013	Tildelt budsjett 2013	Avvik
01 Driftsutgifter	3 571 530	3 639 333	3 903 872	264 539
22 Kjøp av private barneverntjenester	1 712 669	1 910 157	1 691 047	-219 110
45 Investeringer	26 325	22	-	-22
60 Tilskudd til kommunene	348 087	384 633	186 067	-198 566
SUM UTGIFTER	5 658 611	5 934 144	5 780 986	-153 158
15-18 Refusjoner	-135 554	-140 455	-	140 455
UTGIFTER FRATRUKKET REFUSJONER	5 523 057	5 793 690	5 780 986	-12 704
ANDRE INNTEKTER				
01 Diverse inntekter	-22 764	-19 745	-13 404	6 341
02 Barnetrygd	-3 655	-3 069	-3 703	-634
60 Kommunale egenandeler	-875 166	-924 124	-928 136	-4 012
SUM ANDRE INNTEKTER	-901 585	-946 938	-945 243	1 695

Utgifter fratrukket refusjoner på kapittel 855 er på 5 793,7 mill. kroner. Kapittelet viser et merforbruk på 12,7 mill. kroner justert for refusjoner. Dette er i all hovedsak knyttet til kjøp av private institusjons- og fosterhjemsplasser, samt forsterkede fosterhjem, altså post 22 og post 60.

KAPITTEL 856/3856 – ENSLIGE MINDREÅRIGE ASYLSØKERE

Post	Regnskap 2012	Regnskap 2013	Tildelt budsjett 2013	Avvik
01 Driftsutgifter	256 516	185 980	187 575	1 595
SUM UTGIFTER	256 516	185 980	187 575	1 595
15-18 Refusjoner	-11 935	-7 897	-	7 897
UTGIFTER FRATRUKKET REFUSJONER	244 581	178 084	187 575	9 491
ANDRE INNTEKTER				-
01 Diverse inntekter	-425	-205	-	205

Utgifter fratrukket refusjoner på kapittel 856 er på 178,1 mill. kroner. Kapittelet viser et mindreforbruk på 9,5 mill. kroner justert for refusjoner. Dette er knyttet til en reduksjon i antall ankomster av enslige mindreårige asylsøkere, samt effektiv ressursbruk ved omsorgssentrene.

KAPITTEL 858 – BARNE-, UNGDOMS- OG FAMILIEDIREKTORATET

Post	Regnskap 2012	Regnskap 2013	Tildelt budsjett 2013	Avvik
01 Driftsutgifter	226 725	239 575	230 236	-9 339
21 Spesielle driftsutgifter	27 617	19 078	20 081	1 003
22 Reguleringspremie	50 329	50 307	53 059	2 752
SUM UTGIFTER	304 672	308 960	303 376	-5 584
15-18 Diverse refusjoner	-6 398	-3 939	0	3 939
UTGIFTER FRATRUKKET REFUSJONER	298 274	305 021	303 376	-1 645
ANDRE INNTEKTER				
01 Diverse inntekter	-11 890	-6 264	-433	5 831
NETTO RESULTAT KAP. 858	286 384	298 756	302 943	4 187

Tabellen viser regnskap i forhold til tildelt budsjett for 2013 for Bufdir. Utgifter fratrukket refusjoner viser en merutgift på 1,6 mill. kroner. 1,35 mill. kroner av mindreutgiften skyldes belastningsfullmakt gitt til DFØ i forbindelse med *Prosjekt 6 til 1*. Når det tas hensyn til merinntektene på kapittel 3858, blir nettoresultatet 4,2 mill. kroner i mindreforbruk. Merinntekten er knyttet til fremleie av Universitetsgaten 7 og overføringer til spesielle prosjekter og aktiviteter i 2013. Leiekontrakten i U7 ble avsluttet i 2013.

KAPITTEL 859 – EUS UNGDOMSPROGRAM

Post	Regnskap 2012	Regnskap 2013	Tildelt budsjett 2013	Avvik
01 Driftsutgifter	9 281	9 391	7 840	-1 551
SUM UTGIFTER	9 281	9 391	7 840	-1 551
15-18 Diverse refusjoner	-9	-330	0	330
UTGIFTER FRATRUKKET REFUSJONER	9 271	9 061	7 840	-1 221
ANDRE INNTEKTER				
01 Tilskudd fra Europakommisjonen	-4 007	-3 464	-2 300	1 164
NETTO RESULTAT, KAP. 859	5 264	5 597	5 540	-57

Tabellen viser regnskap i forhold til tildelt budsjett for 2013 for EUs ungdomsprogram. Utgifter fratrukket refusjoner viser en merutgift på 1,2 mill. kroner. Når det tas hensyn til merinntektene på kapittel 3859, er nettoresultatet 0,06 mill. kroner i merforbruk.

TABELL 5.4 PROSJEKT- OG TILSKUDDSMIDLER

Kapittel	Betegnelse	Regnskap 2013	Tildelt budsjett 2013	Avvik
764/21	Psykisk helse, spesielle driftsutgifter	14 105	15 030	925
800/01	Midler til administrasjon av tilskuddsordninger	374	374	0
821/21	Spesielle driftsutgifter	500	500	0
821/62	Kommunale innvandrertiltak - tilskudd til bo- og støttetilbud for unge over 18 år som er utsatt for tvangsekteskap	10 500	10 500	0
840/21	Krisetiltak. Spesielle driftsutgifter	2 820	3 540	720
840/61	Krisetiltak. Tilskudd til incest- og voldtektssentre	76 801	76 640	-161
840/70	Krisetiltak. Tilskudd til voldsforebyggende tiltak mv.	7 145	7 258	113
841/21	Samlivsbrudd- og konfliktløsning. Meklingsgodtgjørelse	10 567	10 632	65
841/22	Samlivsbrudd- og konfliktløsning. Opplæring, forskning, utvikling	3 664	4 000	336
841/70	Samlivsbrudd- og konfliktløsning. Tilskudd samlivstiltak	3 054	3 627	573
846/21	Spesielle driftsutgifter	8 607	10 525	1 918
846/60	Tilskudd til likestillingsarbeid i kommunal sektor	1 898	1 900	2
846/70	Tilskudd	12 580	12 580	0
846/72	Tiltak for lesbiske og homofile	10 059	10 059	0
846/73	Tilskudd til likestillingssettene	5 824	5 824	0
847/21	Spesielle driftsutgifter	13 698	15 065	1 367
847/70	Tilskudd til funksjonshemmedes organisasjoner	171 802	171 894	92
847/71	Tiltak for økt tilgjengelighet og universell utforming	1 306	2 042	736
847/72	Tilskudd	13 850	13 850	0
852/70	Adopsjonsstøtte	7 466	8 200	734
853/01	Midlertidig styrking av kapasiteten til drift av fylkesnemndenes IKT- løsning	800	800	0
854/21	Spesielle driftsutgifter	13 462	13 532	70
854/50	Tiltak i barne- og ungdomsvernet	2 731	2 700	-31
854/61	Familievernet, utvikling i kommunene	4 429	4 500	71
854/65	Refusjon av kommunale utgifter til barnevernstiltak knyttet til enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger	1 860 638	1 232 000	-628 638
854/71	Utviklings- og opplysningsarbeid. Tilskudd til organisasjoner i barnevernet og tilskudd til utviklings- og samhandlingsprosjekter i barnevernet. Prosjektsamarb. i Barentsregionen, og program for utsatte barn og unge i Barentsregionen (CYAR) i regi av Bufetat Region nord	20 798	22 670	1 872
854/72	Tilskudd til forskning og utvikling i barnevernet	57 444	57 444	0
855/21	Spesielle driftsutgifter	18 096	20 406	2 310
857/21	Barne- og ungdomstiltak, spesielle driftsutgifter	168	500	332
857/60	Barne- og ungdomstiltak i større bysamfunn	64 689	64 689	0
857/70	Barne- og ungdomsorganisasjoner	109 510	109 510	0
857/71	Utviklingsarbeid	300	300	0
857/79	Tilskudd til internasjonalt ungdomsarbeid m.v.	7 314	7 315	1
Sum		2 536 768	1 920 406	-616 362

Under kommenteres kun postene med vesentlig avvik.

Kapittel 840 post 21: Posten viser en mindreutgift på 0,7 mill. kroner. Dette er blant annet knyttet til lavere lønnskostnader enn budsjettet, samt utviklingstiltak som ble igangsatt sent i 2013.

Kapittel 841 post 22: Mindreforbruk på 0,3 mill. kroner. Midler under denne posten tildeles regionene til opplæring, forskning og utvikling i regionene. Det ble iverksatt utviklings- og opplæringsprosjekter i alle regioner. Tiltakene som ble iverksatt var mindre kostnadskrevende enn påregnet. Flere av tiltakene vil videreføres i 2014 og kostnadene vil påløpe i 2014.

Kapittel 841 post 70: Mindreforbruket på 0,6 mill. kroner. Mindreforbruket er knyttet til prosjekter om samlivstiltak ved statlige familievernkontor, hvor utgiftene regnskapsføres på kap. 858 post 01. mindreforbruket på kap. 0841 post 70 må ses i sammenheng med kap. 858, post 01, jf. stikkordsfullmakten «kan nyttes under».

Kapittel 0846 post 21: Posten viser et mindreforbruk på 1,9 mill. kroner. Mindreforbruket har sammenheng med tildelingen knyttet til oppfølging av Meld. St. 44 (2012-2013) Likestilling kommer ikke av seg selv. Nye medarbeidere på kjønnslikestillingsfeltet var ikke på plass før høsten 2013 og at deler av oppdraget i nevnte tillegg til tildelingsbrev trukket av ny regjering. I tillegg kommer utgifter knyttet til en større konferanse høsten 2013 som ikke var mulig å få belastet regnskapet for 2013.

Kapittel 0847 post 21: Mindreforbruk på 1,4 mill. kroner. Mindreforbruket skyldes i hovedsak at arbeidet med en veileder og en retningslinje ble forsinket. Tilleggsbevilgningen til Bufdir i juli 2013 gjorde det krevende å få benyttet alle midlene.

Kapittel 0847 post 71: Mindreforbruk på 0,7 mill. kroner. En del av mindreforbruket er knyttet til Deltakonferansen. Konferansen ble gjennomført til en lavere utgift enn forutsatt.

Kapittel 855 post 21: Mindreforbruk på 2,3 mill. kroner. Mindreforbruket er knyttet til forsinkelser i flere av aktivitetene, hvor forskning om barnevernsinstitusjoner, longitudinell registerdata og kunnskapsformidling utgjør de største aktivitetene.

Kapittel 854 post 65: Posten dekker statsrefusjon for kommunale utgifter til barnevernstiltak knyttet til enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger Dette er en overslagsbevilgning som har gitt et merforbruk på 628,6 mill. kroner, tilsvarende 51 prosent av tildelt budsjett. Dette skyldes endringer i ordningen som følge av Tillegg 1 til statsbudsjett som ble vedtatt i begynnelsen av november 2013. Tidligere fikk kommunene refundert alle utgifter utover en fast egenandel, men fra 2014 skal kommunene nå kun få refundert 80 prosent av sine utgifter utover denne egenandelen. Dette ble bestemt at denne endringen skulle gjelde alle krav regnskapsført etter 31.12.2013. Dette førte til en forskyvning av utbetalte krav til 2013 – krav som ellers ville blitt utbetalt i 2014.

VEDLEGG

ÅRSRAPPORT 2013

- Vedlegg 1** Økonomirapport
- Vedlegg 2** Aktivitet
- Vedlegg 3** EMA
- Vedlegg 4** Aktiv ungdom
- Vedlegg 5** Oversikt tilskudd
- Vedlegg 6** Handlingsplaner
- Vedlegg 7** Krisetiltak
- Vedlegg 8** Handlingsplan VINR
- Vedlegg 9** Handlingsplan mot voldtekt
- Vedlegg 10** Adopsjonsstatistikk
- Vedlegg 11** Tvangsekteskap
- Vedlegg 12** Årsrapport Deltasenteret
- Vedlegg 13** Årsrapport LHBT-senteret

Barne-, ungdoms-
og familiedirektoratet

POSTADRESSE:
Postboks 2233,
3103 Tønsberg
Sentralbord: 466 15 000

ISBN 978-82-8286-200-4
ISSN 1894-3217

